

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

ÜNİVERSİTELİ GENÇLERİN GELENEKSELLİK VE MODERNLİK
BAĞLAMINDA YURTTAŞLIK ALGISI (GÜMÜŞHANE
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS

Elif YILMAZ

OCAK-2025
GÜMÜŞHANE

T.C.

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTELİ GENÇLERİN GELENEKSELLİK VE MODERNLİK
BAĞLAMINDA YURTTAŞLIK ALGISI (GÜMÜŞHANE
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)**

**UNIVERSITY STUDENTS' PERCEPTION OF CITIZENSHIP IN THE
CONTEXT OF TRADITIONALISM AND MODERNITY (THE CASE OF
GÜMÜŞHANE UNIVERSITY)**

YÜKSEK LİSANS

Elif YILMAZ

OCAK-2025

GÜMÜŞHANE

T.C.

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTELİ GENÇLERİN GELENEKSELLİK VE MODERNLİK
BAĞLAMINDA YURTTAŞLIK ALGISI (GÜMÜŞHANE
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)**

**UNIVERSITY STUDENTS' PERCEPTION OF CITIZENSHIP IN THE
CONTEXT OF TRADITIONALISM AND MODERNITY (THE CASE OF
GÜMÜŞHANE UNIVERSITY)**

YÜKSEK LİSANS

Elif YILMAZ

Danışman: Doç. Dr. Muammer AK

**OCAK-2025
GÜMÜŞHANE**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Üniversiteli Gençlerin Geleneksellik ve Modernlik Bağlamında Yurttaşlık Algısı (Gümüşhane Üniversitesi Örneği)**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmalarını kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi’nin lisanslı kullanıcısı olduğu intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

16/01/2025

.....
Elif YILMAZ

TEŞEKKÜR

Öncelikle Yüksek Lisans sürecimde ve “Üniversiteli Gençlerin Geleneksellik ve Modernlik Bağlamında Yurttaşlık Algısı (Gümüşhane Üniversitesi Örneği)” başlıklı araştırmaya her aşamasında değerli görüş ve önerileriyle beni yönlendiren, sabırla dinleyen, tecrübelerini, maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, tez danışmanım Doç. Dr. Muammer AK hocama en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Lisansüstü eğitimim süresince bilgi ve deneyimleri ile bana yol gösteren değerli hocalarım, Doç. Dr. Sefa ERBAŞ ve Dr. Öğr. Üyesi Arif ÇİÇEK hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Tamamlamış olduğumuz çalışmanın çeşitli aşamalarında görüş ve düşüncelerinden faydalandığım Eşim, Doç. Dr. Coşkun YILMAZ ve Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün akademik ve idari personellerine teşekkürlerimi sunuyorum. Son olarak tüm bu süreçte her daim arkamda olduklarını hissettiren, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, sabırla çalışmalarımı tamamlamam için güç veren, çoğu zaman ihmal etmek zorunda kaldığım değerli eşime, oğlum Ali Aybars YILMAZ’a ve aileme teşekkür ederim.

Elif YILMAZ
GÜMÜŞHANE – 2025

ÖZET

Bu çalışmada Üniversiteli gençlerin geleneksellik ve modernlik bağlamında yurttaşlık algısını (Gümüşhane Üniversite Örneği) tespit edebilmek için nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile tasarlanmıştır. Araştırma grubu belirlenirken, "Kolaylıkla Bulunabileni Örneklem" yönteminden yararlanıldı. Araştırmanın evreni Gümüşhane Üniversitesi'nde 2022-2023 bahar yarıyılında derslere devam eden öğrencilerden oluştu. Katılımcılardan araştırmacı tarafından geliştirilen, demografik bilgi formu, Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ölçeği ve Geleneksellik-Modernlik ölçeklerini doldurmaları istendi. Çalışmada cinsiyete göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin tüm alt boyutlarda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarında ise siyasi okuryazarlık alt boyutunda erkek katılımcıların kadınlara göre daha yüksek puanlar aldıkları ve anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Cinsiyet ve sosyal medya kullanım süresine göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılmasında kadınlarda sosyal medya kullanım süresi ile geleneksel ve modernlik alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmezken ($p>0,05$), erkek katılımcılarda bireysel bağımsızlık ve yerelden kopukluk alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ölçeklerin alt boyutları kendi aralarında ilişkili oldukları tespit edilirken, her iki ölçeğin alt boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişki hesaplanmamıştır.

Sonuç olarak üniversiteli genç erkeklerin, kadınlardan daha modern olduğu, üniversiteli gençlerin yaşları arttıkça gelecek odaklılık ve bireysel bağımsızlık düzeylerinde azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hayatının büyük bir kısmında köyde yaşayanların laiklik, bireysel bağımsızlık ve yerelden kopukluk puanlarının şehir ve ilçede yaşayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Modern özellikler taşıyan katılımcıların kendisini geleneksel olarak tanımladığı ve geleneksel özellikler taşıyanların ise kendisini modern olarak tanımladığını tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerde sosyal medya kullanım süresi arttıkça katılım düzeylerinin azaldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksellik, Modernlik, Üniversite öğrencileri, Yurttaşlık

ABSTRACT

This study was designed with the relational survey model, one of the quantitative research methods, with the objective of determining the perception of citizenship of university students in the context of traditionalism and modernity (Gümüşhane University Sample). The research group was determined using the "easily available sampling" method. The study population comprised students enrolled in courses at Gümüşhane University during the spring semester of 2022-2023. The participants were requested to complete the demographic information form, the Active Citizenship Self-Efficacy Scale and the Traditionalism-Modernity scales, which had been developed by the researcher. The study revealed significant differences in all sub-dimensions of the traditional and modernity scale according to gender ($p<0.05$). In the sub-dimensions of active citizenship self-efficacy, it was determined that male participants received higher scores than female participants in the political literacy sub-dimension, with significant differences ($p<0.05$). In the comparison of traditional and modernity according to gender and duration of social media use, no significant differences were found in the sub-dimensions of traditional and modernity with the duration of social media use in women ($p>0.05$), while a significant difference was found in the sub-dimensions of individual independence and disconnection from the local in male participants ($p<0.05$). While the sub-dimensions of the scales were found to be related to one another, no significant relationship was calculated between the sub-dimensions of both scales.

As a result, it has been concluded that young men who are university students are more modern than women, and as the age of university students increases, there is a decrease in the levels of future orientation and individual independence. It was concluded that the secularism, individual independence and detachment from the locality scores of those living in the village for most of their lives were higher than those living in the city and district. It was determined that the participants with modern characteristics defined themselves as traditional and those with traditional characteristics defined themselves as modern. It is observed that the level of participation decreases as the duration of social media use increases among male students.

Keywords: Traditionalism, Modernity, University students, Citizenship.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ	XII
EKLER DİZİNİ	XIII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XIV
GİRİŞ	1
1. GENEL BİLGİLER	4
1.1. Gençlik Kavramı ve İstatistikleri	4
1.2. Gelenek Kavramına Genel Bir Bakış.....	9
1.3. Gelenek ve Geleneksel.....	9
1.4. Modern Kavramına Genel Bir Bakış	11
1.5. Modern	11
1.6. Modernite	13
1.7. Modernleşme	17
1.8. Geleneksel ve Modern Topluluklar	22
1.9. Geleneksel Topluluklar.....	22
1.10. Modern Topluluklar	24
1.11. Modernizm, Gelenekseli Koruyor Mu?	26
1.12. Modernleşme Sürecinde Gençler	27
1.13. Yurttaş Kavramına Genel Bir Bakış	28
1.14. Yurttaşlık ve Aktif Yurttaşlık Kavramı	29
1.15. Gençler Açısından Yurttaşlık.....	32
2. MATERYAL YÖNTEM	35
3. BULGULAR VE TARTIŞMA	43
4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	68
KAYNAKÇA.....	75
EKLER.....	89
ÖZGEÇMİŞ	92

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Türkiye’de yıllara göre toplam nüfus içinde gençlerin dağılımı	7
Tablo 2. Yıllara göre yükseköğretim okullaşma oranları	8
Tablo 3. Araştırma grubunun demografik özellikleri	38
Tablo 4. Ölçeklere ait normallik, geçerlilik ve güvenirlik analizi	42
Tablo 5. Cinsiyete göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması	43
Tablo 6. Yaşa göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması.....	45
Tablo 7. Gelir durumuna göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması	46
Tablo 8. Hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yere göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması.....	47
Tablo 9.Doğduğunuz bölgeye göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması	49
Tablo 10. Kendinizi nasıl tanımlarsınız? sorusuna göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması.....	50
Tablo 11. Anne eğitim durumuna göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması.....	52
Tablo 12. Baba eğitim durumuna göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması	53
Tablo 13. Cinsiyet ve Sosyal medya kullanım süresine göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması.....	54
Tablo 14. Cinsiyet ve sosyal medya kullanım süresine göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması.....	56
Tablo 15. Cinsiyet göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması.....	57
Tablo 16. Yaşa göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması	59
Tablo 17. Gelir durumuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması.....	60
Tablo 18. Doğduğunuz bölgeye göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması.....	61
Tablo 19. Hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yere göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması.....	62
Tablo 20. Kendinizi nasıl tanımlarsınız? sorusuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması.....	63
Tablo 21. Anne eğitim durumuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması	64
Tablo 22. Baba eğitim durumuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması ...	65
Tablo 23. Doğduğunuz bölgeye göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması.....	66

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Tezde Kullanılan Anket Soruları	89
Ek 2. Etik Kurul Kararı	91

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bk. / bk.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler Örgütü
bs.	: Baskı, basım
C	: Cilt
Drl. / drl.	: Derleyen
Ed. / ed.	: Editor
Erişim	: Erişim Tarihi
F	: F değeri
G.G.Ç	: Geçerlilik güvenirlik çalışmaları
Krş. /krş.	: Karşılaştırınız
n.	: Kişi sayısı
ör.	: Örnek
p	: Korelasyon katsayısı
r	: Serbestlik derecesi
s.	: Sayfa
S. S	: Standart sapma
vb.	: Ve benzeri
X	: Ortalama
t.	: t değeri
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
α .	:Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı

1. GİRİŞ

Yaşadığımız dünya tarih boyunca birçok değişim ve aşamadan geçmiştir. Özellikle son iki yüzyıl da yoğun bir şekilde yaşanan değişim süreci, bireysel ve toplumsal hayatın hemen hemen her alanında kendini göstermiştir. Aynı zamanda bu değişimler toplumları; “gelişmiş” (yeni, modern, ileri, sanayileşmiş, kapitalist vb.) ve “gelişmekte olan” (eski, az gelişmiş, geri kalmış, modernleşmekte olan, Üçüncü Dünya ülkesi vb.) toplumlar şeklinde kuramsal olarak ikiye ayırmıştır. Bazı toplumlar bu değişimleri benimseyerek hızlı bir süreç geçirirken bazıları ise bu değişime direnmiş ve özellikle inançlar ve değerler üzerinden yeni olana karşı eskiyi savunmuşlardır. Bu durum her ne kadar direnç gösteren toplumlar için değişim sürecini bir nebze olsa yavaşlatsa da ortadan kaldırmaya yetmemiştir. Süreç içerisinde ise bu kavramları daha iyi araştırmak ve tanımlamak için yeni kuram ve kavramlara (modernleşme, sanayileşme, küreselleşme, post-moderizm vb.) ihtiyaç duyulmuştur. Geleneksellik ve modernlik kavramlarının ise yaşanan bu değişim sürecinin sonucunda ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

Toplumun yaşamış olduğu dönüşüm süreci Rönesans ve reformasyon hareketleri ile başlamış; Endüstri Devrimi, Fransız Devrimi, ulus devlete geçiş gibi unsurların oluşmasıyla devam etmiş ve 19.yy’ da doruk noktasına ulaşmıştır. Bunun sonucu olarak bugün bilinen modern toplumların oluşmasına olanak sağlamıştır.

Batı toplumlarında yaşanan yapısal toplum değişiklikleri, Fransız Devriminin doğmasına ve Sanayi Devriminin yaşanmasına neden olurken bunların yanı sıra her alanda olduğu gibi hukuk alanında da kökten dönüşümlerin oluşmasına yol açmıştır. Yaşanan devrimler sonrasında imparatorluklar toplumlar üzerindeki hâkimiyetlerini yitirmeye ve mevcut güçlerini kaybetmeye başlamışlardır. İmparatorlukların iradesinde olan özgürlüklerini geri kazanan halklarca kurulan devletlerde ulusal değerler ve bağımsızlık kavramları ön plana çıkmaya başlamıştır. Yaşanan bu değişimlerin sonucunda iktidara kaynaklık eden kişiler seçkin bir soyun mensubu olmaktan çıkmış ve halkın onayını kazanmaya çalışan kişilere dönüşmüştür. Yöneticilerin halkın tercihleri sonucunda belirleniyor olması ise bireylerin herhangi bir hakkın öznesi olmaktan uzak, geniş kitleleri hak ve statü sahibi kişiler haline dönüştürmüştür. Yurttaşlık kavramının ise, bu dönüşüm sürecinin hukuki bağlamdaki karşılığı olarak düşünülmelidir (Coşkun, 2012).

Günümüz demokrasi anlayışı için vazgeçilmez bir öneme sahip olan yurttaşlık kavramı, tarihsel olarak ilk kez Antik Yunan şehir devletlerinde ortaya çıkmıştır. Ortaya çıktığı dönem ve koşullarda toplumdaki belli bir azınlığı kapsayan bu yurttaşlık anlayışı, günümüzdeki anlamından oldukça uzak bir anlamı ifade ediyordu. Çünkü Yunan şehir devletleri kölelik üzerine inşa edilip doğrudan demokrasiyle yönetilmekteydi. Köle emeği ve sömürüsü üzerine inşa edilen bu sistemde yurttaş olmak ancak imtiyaz sahibi belli gruplara verilen bir statüydü (Sarıca, 1987). Antik Yunan şehir devletlerinde ortaya çıkan bu yurttaşlık anlayışı tarihsel süreç içerisinde, özellikle 1789 Fransız İhtilalinin etkisiyle değişim göstererek birey ve devlet arasında hukuksal bir ilişki ve bu ilişkiyle ilgili hak ve sorumluluklar anlamında kullanılmaya başlandı. Bu kavramın değişiminde şüphesiz siyasi bir model olan ulus devletin doğuşu ve yaygınlaşması ile ulus devletin yurttaşla olan ilişkisinin sözleşme temelinde gerçekleşmesi etkili olmuştur (Batur ve Erjem, 2024).

Yurttaşlık, genel bir tanımlamayla bir siyasi topluluğa ait olmanın sonucu olarak belirli hak ve görevlere sahip olmayı ifade etmektedir (Güngör, 2017). Yurttaşlık, Batı siyasi düşüncesi içindeki gelişiminden ayrı olarak düşünüldüğünde, tarihsel olarak ve aynı zamanda modern bağlamda dünyada yaşanan yönetsel ve hukuki değişimlerle birlikte ilk olarak yine Batı'nın daha sonra ise dünyadaki mevcut tüm toplumların özellikle XX. Yüzyılda geçirdiği değişimin öncü olgularından biri haline dönüşmüştür. Özellikle Harteer tarafından öne sürülen “sosyo-politik bir kimlik biçimi olarak yurttaşlık” kavramı ilk etapta Batılı toplumların daha sonrasında ise dünyanın her yerindeki modern dönem toplumlarının hem siyasi hem hukuki hem de yönetsel oluşum süreçlerini ifade eden en temel kavramlardan birisi olarak yerini almıştır. Dünyadaki tarihsel ve teorik gelişmesine paralel olarak, Türk siyasi sisteminin ve devlet yapılanmasının değişimi ile modernleşme sürecinin bir parçası olma noktasında ise yurttaşlığın genel olarak, “hukuki bir statü, siyasi katılım ve siyasi hak ile özgürlüklerin genişlemesi” çerçevesinde ele alındığı bir gerçektir (Çelik ve ark., 2023).

Geleneksel dönemin argümanlarının yaşam alanını düzenlediği, hayatı dizayn ettiği dönemin ardından pozitivizme dayanan, bireyselliğin ön planda olduğu modern döneme geçilmiştir. Ülkemiz açısından da modernleşme ve kalkınma süreci içinde yurttaşlığa bakış açısının yanı sıra aynı anda birçok değişim birden yaşanmıştır. Ancak kişilerin bu değişim sürecinin neresinde oldukları, sadece cinsiyete veya eğitim

seviyesine değil aynı zamanda yaşına, doğduğu/yaşadığı bölgeye, modernleşen dünyada kendisini nasıl tanımladığına, kendisini büyüten ebeveynlerine ve birçok farklı etkene bağlı olarak değişebilmektedir. Bu farklı etkenlerin, kişilerin tutum ve algıları üzerindeki etkilerini analiz edebilmek amacıyla örneklem grubu olarak gençler seçilmiştir. Çünkü yaşanan değişimlerden en çok etkilenen gruplardan bir tanesi gençler olmuştur. Kağıtbaşı'na göre, insan açısından değişme modernleşmedir. Değişmenin ve modernleşmenin ise sürekli yeniye arayan bir dinamizme sahip gençlerde çok daha hızlı olduğu söylenebilir (Güler, 1996). Gençlerin yoğunlukta bulunduğu kurumlar ise üniversitelerdir. Bu nedenle çalışmada kavramlar arasındaki ilişki niversiteli gençler üzerinden ele alınmıştır. Üniversite yaşantısıyla birlikte bireylerin farklı bir şehir, arkadaş ortamı ve ğretim sistemi ile karşı karşıya kalmaları söz konusudur. Bu durum ise niversite ğrencilerinin farklı gelişim ödevlerini gerçekleştirmeleri gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu ödevlerden birisinin de yurttaşlık olduğu düşünüldüğünde niversite ğrencilerinin geleneksellik-modernlik bağlamında yurttaşlık algılarının ne düzeyde olduğunun incelenmeye değer bir konu olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu kavramlar ayrı olarak pek çok çalışmada ele alınmıştır ancak kişilerin geleneksellik- modernlik özellikleri ile yurttaşlık algıları arasında ilişki kuran araştırmalara alan yazında rastlanılmamıştır.

Bu bağlamda, bu tez çalışması kapsamında geleneksellik-modernlik, yurttaşlık kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişki irdelenmiştir. Geleneksellik ve modernlik kavramlarının yurttaşlık algısını nasıl etkilediği ve bu etkileşimin toplumların demokratikleşme sürecinde ne gibi yansımaları olduğu önemli bir araştırma konusudur. Bu tez çalışması kapsamında, geleneksellik ve modernlik iki uçlu kişisel bir özellik olarak ele alınmış ve çalışmada bu özelliklere göre kişilerin yurttaşlık algılarına etkisini inceleyerek, bu kavramların toplumsal yapı üzerindeki etkilerini derinlemesine analiz etmek amaçlanmıştır. Ayrıca, geleneksellik ve modernlik arasındaki dengeyi sağlayarak, yurttaşlık algısının daha sağlıklı ve katılımcı bir şekilde gelişmesine katkı sunmak hedeflenmiştir.

1- KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Gençlik Kavramı ve İstatistikleri

Gençlik, geleceğini düşünen ülkeler ve yönetimlerce her zaman üzerinde durulan ve hassasiyetle yaklaşılan bir kavram olmuştur. Çünkü devletler ve toplumlar, maddi ve manevi gelişimlerinin yanı sıra sürekliliklerini sağlayabilmek ve daha da önemlisi medeniyetler içerisindeki yerini sağlamlaştırabilmek için sağlıklı, eğitilmiş, kültürel değerlerine sahip çıkan bir genç nüfus gücüne ihtiyaç duymuşlardır. Bu düşünce yapısına sahip liderler genç nüfusu desteklemiş ve onlara verdikleri önemi ifade etmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve büyük önderi Mustafa Kemal Atatürk, en başta Gençliğe Hitabe olmak üzere, gençlere olan inancını, onlara verdiği değeri ve gençlerden beklentilerini birçok şekilde dile getirmiş ve ülkeyi onlara emanet etmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk Gençliğe Hitabesinde: *"Milletin bağrından temiz bir nesil yetişiyor. Bu eseri ona bırakacağım ve gözüm arkada kalmayacak", "Gençler, cesaretimizi takviye ve idame eden sizsiniz. Siz, almakta olduğunuz terbiye ve irfan ile insanlık meziyetlerinin, vatan muhabbetinin, fikir hürriyetinin en kıymetli timsali olacaksınız"* sözleriyle gençlere verdiği önemi göstermiştir.

İnsan gelişimi doğum ile başlayıp; bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık evrelerinden oluşmaktadır. Bunlar değişim ve gelişim süreçlerinde birbirlerini etkileyen evrelerdir. Yani çocukluk gençliğin üzerinde bir etkiye sahipken, gençlik ise yetişkinliğin üzerinde bir etkiye sahiptir. Bu evreler arası geçiş süreci insanlar üzerinde fiziksel değişim ve dönüşümlerin yanı sıra sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik etkileri de beraberinde getirmektedir. (Özbay ve Öztürk, 1992). Bu sebeple de yaşamın en hassas evresi olarak tanımlanabilen, kişiliğin oluştuğu ve önemli dönüm noktalarını içeren bu evre insan yaşamının zorlu dönemlerinden biridir.

Gençlik kavramının genel kabul görmüş ve herkes tarafından benimsenmiş bir tanımlaması bulunmamakla birlikte günümüze kadar çok farklı şekillerde tanımlanmış ve bu kavrama çok farklı anlamlar yüklenmiştir. Bunun sebebi ise kültürel faktörlerin ve sosyal yapıların farklı olmasıdır. Kimi tanımlamalar gençlik kavramını, belirli bir yaş aralığı içerisinde fiziksel ve biyolojik değişimlerin yaşandığı bir dönem olarak açıklarken, kimi tanımlar ise gençlik kavramını psikolojik veya sosyolojik olarak ifade

etmiştir. Yani gençlik kavramı, son derece önemli bir kavram olması sebebiyle, farklı yaklaşımlar içerisinde yer almıştır (Gölver, 2015). Freud bu dönemi “fırtına ve stres” dönemi olarak ifade etmiştir. Bu şekilde ifade etmesinin nedeni ise gençlik dönemini bir çelişkiler dönemi olarak görmesinden kaynaklanmaktadır (Özbay ve Öztürk, 1992). Başka bir tanıma göre gençlik dönemi, bireyin hem biyolojik hem de duygusal süreçlerindeki değişimlerle başlayan, psiko-sosyal ve cinsel olgunluğa doğru bir gelişme sağlayan ve devamında bireyin sosyal üretkenliğini ve bağımsızlığını kazandığı belirlenmemiş bir zamanda sona eren kronolojik bir dönemi ifade eder. Gençlik dönemine hızla gerçekleşen fiziksel değişimlerin yanı sıra sosyal değişiklikler de eşlik eder (Özbay ve Öztürk, 1992). Gençlik evresi belirli bir kalıp içerisine sığdırılarak kesinlik belirten kavramlarla tanımlanamayacağı için bu kavramla ilgili literatürde birçok tanımlama yapılmıştır (Bor, 2022).

Sosyolojik açıdan bakılacak olursa gençlik kavramı; cinsiyet, yaş, duygu durumu gibi bir takım benzer özelliklere sahip olan kişilerin oluşturduğu toplumsal bir kategoriyi ifade etmektedir. Buluşa erme dönemi ile toplumsal yaşama dâhil olup sorumluluk alma dönemleri arasında kalan kesim gençlik kesimi olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda gençlik dönemi insanların toplumsal ve bireysel açıdan en enerjik ve devingen dönemi olmakla birlikte, toplumsal yaşama da hazırlık sürecini içeren önemli bir dönemdir (Altun, 2023). Aynı zamanda toplumsallaşma sürecinin önemli aşamalarından birisini teşkil etmektedir. Daha çok ikincil ilişkilerin kazanıldığı bir dönem olarak anlam kazanmaktadır. Toplum açısından genç birey ve bütünüyle gençlik, içinde dünyaya geldiği, yetiştiği, eğitilmekte olduğu sosyal bünyeyi ve o bünyeye ait temel özellikleri, hem koruyacak hem de zamanın şartlarına göre zenginleştirip geliştirerek kendisinden sonra geleceklere aktaracak sosyal potansiyeldir. Elbette ki gençle ve gençlikle ilgilenen bilimsel disiplinler sadece psikoloji veya sosyoloji değildir; genç ve gençlik antropolojiden hukuka, siyasetten dine, ahlâktan ekonomiye kadar birçok farklı bilimsel disiplinin veya normatif sistemin önemli konu başlıklarını, ilgi alanlarını teşkil etmiş ve etmeye de devam etmektedir (SEKAM, 2016).

Gençlik dönemi için birçok farklı yaş aralıklarının verilmesinin bir başka nedeni ise bu dönemle ilgili tanımlamaların tarihsel ve toplumsal olarak farklılık göstermesidir. Her ne kadar, 18 yaşını bitirmiş kişiler, pozitif hukuk açısından yetişkin bir birey olarak kabul ediliyor olsada, biyolojik nedenler temel alınarak belirlenen bu tanımlardan

ziyade, 12-24 yaş aralığında olan ve maddi-manevi kaygıları ile yeni yüzleşmeye başlamış olan kişiler genç olarak kabul edilmişlerdir (Çaha ve Ark, 2018). Ülkemizde çeşitli resmi kaynaklarda geçen gençlik yaş aralıklarına bakacak olursak, 11. Kalkınma Planı'nda gençliğin yaş aralığı 15-24 olarak tanımlandığı görülmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). Gençlik ve Spor Bakanlığı resmi sitesinde ise gençlik yaş aralığı 12-24 olarak belirtilmiştir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2018). Gençlik dönemi Birleşmiş Milletler rgt (BM) tarafından 12-24 olarak belirlenirken, UNESCO ise 15-25 yaş aralığını öngörmüştür. Türkiye ise BM'in belirlemiş olduğu 12-24 yaş aralığını gençlik dönemi olarak kabul etmiştir (Özensel, 2023). Bu çalışmada da referans alınan gençlik dönemi yaş aralıkları Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi'nde tanımlanan 14-29 yaş arası gençlik olarak belirlenmiştir (GSB, 2018).

Tanımların farklılaşmasından da anlaşılacağı üzere gençlik dönemi üzerinden net bir sınır çizmek çok olası gözükmemektedir. Bunun yanında niversite gençliğinin genel anlamda tüm toplumlar açısından diğer gençlik gruplarından daha fazla önem arz ettiğini söylemek mümkündür. Çünkü bu gençlik grubu, yarını şekillendirecek önemli sınıflardan biridir. Ayrıca rneklem grubunun niversiteli gençler olması sebebiyle, bu grubu baz alarak açıklamaları derinleştirmek faydalı olacaktır.

Üniversiteli gençlerinin ortalama yaşlarına bakıldığında ağırlıklı olarak 18-25 olmakla birlikte 30'lu yaşlara kadar ğrenci olduğu görülmektedir (Bakır, 2023). Gençler niversite döneminde ergenlikten yetişkinliğe geçişi de kapsayan birçok gelişimsel aşamayı tamamlamaya çalışırlar. Bir taraftan sağlıklı bir beden imajı inşa etmeye çalışırken diğer yandan cinsel dürtülerini anlamlandırmaya, toplumsal ve cinsel cinsiyet kimliğine yerleşmeye, bireyleşme ve bağımsızlaşma sürecini tamamlamaya, olumlu sosyal ve romantik ilişkiler kurmaya çalışmaktadır. Aynı zamandan mesleki kimliğini oluştururken kendi bireysel özellikleri ve donanımlarıyla uyum içerisinde olan bir kariyer planı yapmaya, kültürel ve toplumsal rolleri araştırmaya ve deneyimlemeye çalışırken psikolojik açıdan da zorlu süreçlerden geçerler (Akpınar ve Dündar, 2015). Bireyselleşme sürecini tamamlayan gençlerin özellikle yurttaş olma bilincine sahip olmaları ve toplum içerisindeki görev ve sorumluluklarını da yerine getirmeleri beklenir.

Gençlik grubunu tanımlamanın yanında, genel anlamda nüfus içerisindeki yerini bilmek için sayısal verileri tespit etmek de önem taşımaktadır. Bu sebeple, çalışmamızın bu kısmında, Türkiye’de genç nüfusun istatistiksel verilerine yer verilmiş ve genel nüfus karşısında, genç nüfusun ülke içerisindeki oranları ve yıllara göre yükseköğretim okullaşma oranları hesaplanarak çıkan sonuçlar doğrultusunda değerlendirmeler yapılmıştır.

Türkiye, genç ve dinamik bir nüfusa sahip bir ülkedir. Genel nüfus içerisindeki genç nüfusun oranı göze çarpmaktadır. Ancak ülkemizde, geçmiş zamanlarla kıyaslandığında, çocuk sahibi olma ve aile planlaması konusundaki bilincin artması, teknolojinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte özellikle kırsal alanlardaki çocuk iş gücüne duyulan ihtiyacın azalması ve kadının özel sektör ve kamusal alanlarda daha çok yer alması gibi nedenlerden dolayı, doğum oranlarında düşme meydana gelmiştir (Gülver, 2015).

Gençlerle ilgili en güncel ve resmi veriler TÜİK’in 2022 yılında yaptığı “İstatistiklerle Gençlik” araştırmasında yer almaktadır. Bu araştırma raporuna göre, Türkiye’de 2017-2022 yıllarına göre toplam nüfus içerisinde genç nüfus dağılımı ve 2017-2022 öğretim yılları arasında yükseköğretimdeki net okullaşma oranı ve cinsiyete göre net okullaşma oranı aşağıdaki gibidir (TÜİK, 2022).

Tablo. 1. Türkiye’de yıllara göre toplam nüfus içinde gençlerin dağılımı

Yıl	Toplam nüfus	Genç nüfus (15-24 yaş)	Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı (%)
2017	80 810 525	12 983 097	16.1
2018	82 003 882	12 971 396	15.8
2019	83 154 997	12 955 672	15.6
2020	83 614 362	12 893 750	15.4
2021	84 680 273	12 971 289	15.3
2022	85 279 553	12 949 817	15.2

Tablo 1’de verildiği üzere TÜİK sonuçlarına göre; 2022 yılının sonu itibarıyla Türkiye'nin toplam nüfusu 85 milyon 279 bin 553 kişi iken bu nüfus içerisinde 15-24 yaş aralığındaki genç nüfus 12 milyon 949 bin 817 kişi olmuştur. Genç nüfus, toplam nüfusun %15.2'sini oluştururken, genç nüfusun % 51.2'sini erkek nüfus, % 48.8'ini ise kadın nüfus oluşturmuştur (TÜİK, 2022). Bunun yanında bu verilere göre ülkemizdeki toplam nüfus yıllara göre artarken genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı bu süreçte azaldığı görülmektedir. Türkiye’nin, mevcut genç nüfus potansiyeli her geçen gün

azalıyor olsa da, sahip olduğu genç nüfus oranı Avrupa Birliği'ne üyeliği olan ülkelerin nüfus oranlarına göre kıyaslandığında açık farkla önde bulunmaktadır. Türkiye %15,2 ile Avrupa Birliğine üye olan 27 ülke içerisinde en çok genç nüfusa sahip olan ülkedir. Türkiye'nin sahip olduğu genç nüfus bir açıdan Türkiye ekonomisine bazı avantajlar sunarken diğer açıdan temel makroekonomik göstergelerde ciddi etkilere yol açmaktadır. Çünkü Türkiye ekonomisinde aktif nüfus oldukça yüksek düzeyde olmasına rağmen işgücüne katılım düzeyi çok düşüktür. Bu da ülkemiz açısından fırsat penceresinin hızla kapanmasına neden olmaktadır. Bu açıdan sahip olunan genç nüfus yoğunluğu Türkiye ekonomisinde öncelikli olarak istihdam sorunu yaratırken daha sonra eğitim, gelir dağılımı adaleti, kişi başına düşen gelir, büyüme gibi alanlarda olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu sebeple Türkiye ekonomisi mevcut genç nüfusa yönelik politikalar ve istihdam olanakları ve yaratmak durumundadır. Bu olanaklar sağlanmadığı sürece ise genç nüfus çok boyutlu ekonomik problemlerin kaynağı olabilmektedir (Cinel, 2021).

Tablo 2. Yıllara göre yükseköğretim okullaşma oranları

Öğretim yılı	Yükseköğretim		
	Toplam(%)	Erkek (%)	Kadın (%)
2017/'18	45.6	44.0	47.4
2018/'19	44.1	41.9	46.4
2019/'20	43.4	40.6	46.3
2020/'21	44.4	40.5	48.5
2021/'22	44.7	40.3	49.2

TÜİK sonuçlarına göre Türkiye'de 2020/2021 öğretim yılında % 44.4 olan yükseköğretim net okullaşma oranı, 2021/2022 öğretim yılında artarak %44.7'ye yükseldiği görülmektedir. Yükseköğretime ait net okullaşma oranı cinsiyete açısından incelendiğinde ise erkeklerde bu oran % 40.5'ten % 40.3'e gerilerken kadınlarda ise % 48.5'ten % 49.2'ye yükselmiştir (TÜİK, 2022). Türkiye'de 2024 yılından itibaren faaliyet gösteren 129 tanesi devlet, 77 tanesi vakıf üniversitesi ve 6 tanesi vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplamda 183 tane üniversite bulunmaktadır (URL-2). Aynı zamanda 81 ile sahip Türkiye'nin her bir ilinde en az bir adet üniversite mevcuttur. Bu rakamlar, üniversite kavramının Türkiye'nin toplumsal yapısı açısından ne denli önemli bir yer kapladığını göstermektedir. Her ilde mevcut olan üniversiteler ve bu üniversitelerde öğrenim görmüş ve görmekte olan gençlerin oluşturduğu düzen, büyük

çapta bir niceliksel gelişmeye işaret etmektedir. Aynı zamanda bu derece yaygınlaşan bir öğretim kurumunun, toplumsal ve siyasal açıdan popüler kültür ile etkileşime açık olan gençlerin düşünce yapıları ve bakış açıları üzerinde de etkileri olabileceği düşünülmektedir.

1.2. Gelenek Kavramına Genel Bir Bakış

Geleneksel özellikler taşıyan bir toplumun modern özelliklere sahip bir topluma evrilme süreci uzun bir zaman dilimini gerektirmektedir. Ancak bu evrilme sürecini değerlendirirken modernliği geleneksellikten kopuk bir kavram olarak ele almak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Sosyolojinin modern toplumların incelenmesi olduğunu ifade eden Giddens, geleneksellik ile modernlik arasında bir süreksizliğin olmadığını ifade etmektedir (Kaya ve Tatar, 2008). Bu nedenle de bir toplumun modernleşme sürecini analiz edebilmek için aynı zamanda o toplumun geleneksel yapı taşlarını da iyi analiz etmek gerekmektedir. Bu sebeple bu başlık altında gelenek ve geleneksellik kavramları irdelenecektir.

1.3. Gelenek ve Geleneksel

Köken olarak gelenek kelimesi; Latince “tradere” olarak İngilizce “tradition” kelimesinden türemektedir “Gelenek teriminin Arapça karşılığı olan anane temel anlamıyla bir kişiden diğerine aktarılma yani rivayet anlamını içermektedir (Vural, 2003). Farklı tanımlara, göndermelere ve içeriklere sahip olmanın yanında gelenek kavramı kökü itibarıyla her seferinde geçmiş zamanda olana ve eskiye referansta bulunur. Daha geniş anlamıyla gelenek kavramı bir sürekliliği içermenin yanı sıra; sözlü, yazılı ve uygulamalı olabilen, doğru veya yanlış olduğuna bakılmadan kuşaklar arasında aktarılan ve sosyalleşme süreçlerinin daimi bir üyesi olan kurallar, inançlar, değerler ve davranış kalıpları bütününe ifade eder (Bor, 2022). Gelenek kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise; (1998, s. 831) bir toplulukta veya bir toplumda eskiden günümüze gelmiş olmaları sebebiyle saygın tutulup bir kuşaktan diğer kuşağa iletilen ve yaptırım gücü olan, alışkanlıklar, kültürel kalıntılar, bilgi töre ve davranışlar, an‘ane olarak tanımlanmıştır (Hayal, 2015).

Geleneğin toplumsal yönü çok güçlü olduğundan, yaşamlarımız üzerinde bir denetim ve düzen mekanizması rolünü de üstlenirler (Keskin, 2017). Aynı zamanda toplumların ortak değerlerini oluşturan temel unsurlar olmaları sebebiyle toplumun devamlılığının sürdürülmesindeki kaynak olarak da görülmektedirler. Bundan da

anlaşıldığı üzere gelenek kavramı toplumsal değerleri ifade etmenin yanı sıra bu değerlerin uygulanma biçimlerini ve aktarım şekillerini de ifade etmektedir (Yılmaz, 2005).

Gelenek, geçmiş zamanın bir modeli olarak düşünülmemelidir, canlı bir kültürel topluluğun mevcut ihtiyaçlarını karşılayan sosyal bir kurum olarak düşünülmelidir. Gelenek ve görenekler yüzyıllar boyunca belirli yaşamların ve kültürlerin içerisinde şekillenerek bir sonraki kuşaklara aktarılmış ve süreç içerisinde de değişerek bir başka geleneğe dönüşmüştür (Şen, 2023). Gelenekler insanların uzun deneyimleri sonucunda kalıcı, yararlı ve kullanışlı buldukları şeyleri sonraki nesillere aktardıkları göz önünde bulundurulduğu zaman, bu kavramın deneyimlerle bağlantılı olarak insani deneme ve yanılma sürecindeki doğruları ve denenmiş olanları içerdiği de bir gerçektir. Bu sebeple geleneğin insani yönü olarak ifade edebileceğimiz kısımlarının da tesadüfen gelenekselleştiği düşünülmemelidir. Zaman içerisinde bu süreçlerden geçen gelenek artık oturmuş, yer edinmiş ve gelenekselleşmiştir ve büyük oranda değişime ve yeniliklere kapalıdır (Yılmaz, 2005). Eliot ise geleneğin, var olduğu toplumdan bağımsız bir şekilde akıp giden ‘kör’ bir durum olmadığını ve gelenek olarak adlandırılan olgu ve olaylar bütünüünün her zaman insanların katkılarıyla şekillendiğini ifade etmiştir. Eliot’a göre; insanlar geleneğin sürekliliğine kendi istek ve çabalarıyla katılırlar ve bu şuurlu katılım sayesinde gelenek kendi farkındalığına erişmiş olur” (Eliot ve Kantarcıoğlu, 1981) .

Gelenekselliğin ideolojik göstergeleri arasında; geçmişe duyulan özlem, geçmişi tanıma, geçmişi bilme, geçmişten yararlanma, geçmişi yorumlama gibi kavramlar mevcuttur (Atalayer, 1995). Bu anlamda geleneksellik olarak ele aldığımız bütünsel kavramın, süreklilik arz ederek devam edeni ve aynı zamanda ileride de devam edecek olanı ifade etmesi beklenmelidir. Nesiller arası aktarılan kültürel öğeler ve değer yargıları, gelenekselin vazgeçilmez yanlarını şekillendirdiği için gelenekseli muhafaza ederek varlığını sürdüren toplumlarda pratik yaşam biçimi haline getirdikleri davranış ve fikir yürütme şekilleri gelecek kuşaklar tarafından taklit edilerek yeni gelenek ve görenekler oluşturma kapasitesini içerisinde barındırdığı da dile getirilebilir (Şen, 2023).

Bunların yanı sıra birbirine karşıtlık anlamına sahip olan gelenek kavramı ile birlikte en sık kullanılan kavram modernlik kavramıdır. Modernistler tarafından gelenek

kavramı, geçmişle ve geçmişe ait yaşanmışlıklarla aynı anlamda ifade edilerek, bugünü yaşayabilmek ve geleceği inşa edebilmek adına terk edilmesi gereken bir ayak bağı ve fazlalık olarak değerlendirilmiştir (Demirağ, 2019). Batıda ise gelenek, modern kelimesinin ifade ettiği yeniliğin ve değişimin esas alınarak kabul edilmesi karşısında olumsuz bir anlam taşımaktadır. Raymond Williams, “modernleşme kuramının çeşitli biçimleri içinde gelenek ya da geleneksel” in reddedilerek kullanıldığını özellikle belirtmektedir (Williams, 2005). Ancak geleneksel olanı anlayabilmek için de modern olanı; modern olanı anlayabilmek için ise geleneksel olanı dikkate almak gerekmektedir. İlk olarak modern ideal öne sürülmüş ve daha sonrasında ise modern olmayan her şey için geleneksel adı verilmiştir (Karababa, 2019). Belki de geleneğin modernlikle karşıt olarak düşünülmesinin temelinde modernin geleneği bu şekil de tasfiye ederek, kendi inşasını gelenek kavramı üzerinden gerçekleştirmeye çalışması ve kendisini geleneksel olmayan olarak takdim etmesi yatmaktadır. Bu inşa, bir manada, geleneğin dönüşüm geçirmesi ile mümkün olabilmektedir (Karadeniz, 2007).

1.4. Modern Kavramına Genel Bir Bakış

Sosyolojik açıdan “modern, modernite (modernlik), modernizm ve modernleşme” kavramları incelendiğinde birbirine yakın anlamlara gelen kavramlar olarak görünebilir ancak bu kavramlar anlamsal olarak farklılıklar içermektedir (Bal, 2020). ‘Modernlik’ ve ‘modernleşme’ kavramları, modern kavramı için kullanılan yöntemden hareketle benzer bir biçimde tanımlanmıştır. Modernlik kavramı “çağdaşlık”, modernleşme kavramı “çağdaşlaşma, çağdaşlık, muasırlık, çağdaş olma durumu, asrılık, çağcılık”, çağdaşlaşma kavramı ise “modernleşme, çağdaşlaşmak işi, çağcılaşma, muasırlaşma” şeklinde tanımlanmıştır. Modern kelimesinden türemiş olan tüm bu kelimelerin sözlük anlamlarına bakıldığında, yapılan tanımların ve anlamlandırmaların hem düşünsel alana hem de hayatın yaşanan safhası üzerine doğrudan yaptıkları katkı ve etkiye nazaran yetersiz kaldığını söylemek mümkündür (Altıntop, 2021). Bu nedenle bu başlık altında modern, modernite(modernlik), modernizm ve modernleşme kavramları ayrı başlıklar altında anlamları, ne zaman ortaya çıktıkları ve birbirinden ayrılan noktaları sırasıyla irdelenecektir.

1.5. Modern

Modern kavramı, yeni ve çağa uygun anlamlarına gelmektedir. Modern, modernizm, modernite ve modernleşme kavramları Latince “Modernus” kökeninden

gelen modern kelimesinden türetilmişlerdir. (Tuna ve ark., 2019). Modernus ise yine Latince’de “hemen şimdi” anlamıyla kullanılan “modo”dan türetilmiştir. ‘Modern’ kavramı Latince ‘modernus’ biçimiyle ilk kez 5.yüzyılda kullanılmıştır. Kullanım amacı ise, Hıristiyanlık döneminin pagan döneminden farklı bir yapıya sahip olduğunu vurgulama amacı taşımaktadır. İçerikleri sürekli değişsede, “modern” kavramı hep yeni olana, eski olandan farklılaşmış ve ilerlemiş olana gönderme yapar; burada “ilerleme” olarak adlandırılan kavram, aşağıda daha ayrıntılı olarak ele alacağımız üzere, modernitenin itici gücü olarak görev yapmaktadır (Erol, 2016).

Modern terimi, 15. yüzyıldan itibaren Batı Avrupa’da meydana gelen dönüşümlerin genel ifadesi olarak kullanılmaktadır. Osterhammel, Protestan Reformu’nu "yozlaşmış" bir kültürü daha uygar bir hale getirmeyi amaçlayan önemli bir girişim olarak değerlendirir ve modernliği şu şekilde tanımlar:

“Avrupalıların maddi zenginlik yaratmadaki, doğaya bilimsel-teknik yollarla tahakküm etmekte, iktidar ve nüfuzlarını askeri ve ekonomik destekle dünyaya yaymaktaki başarıları, Avrupa’nın evrensel ‘uygarlık’ söyleminde simgesel ifadesini bulan bir üstünlük duygusunun doğmasına yol açtı. Yüzyılın sonuna doğru, bunun için yeni bir tanım yerleşti: Modernlik” (Osterhammel, 2022).

Modern kavramı, yalnızca tarihsel bağlamda değil, aynı zamanda açık fikirlilik, özgürlük, otoritelere karşı bağımsızlık ve en güncel düşüncelerin ifadesi gibi bir dizi anlamı da barındırmaktadır (Cevizci, 1999). Bu anlamların ortaya çıkmasında Rönesans ve Reform gibi önemli toplumsal olayların etkisi olduğunu belirtmek gerekmektedir. Rönesans ve Reform dönemi ile başlayıp yirminci yüzyıla kadar uzanan süreç, Modern Çağ olarak adlandırıldığında, modern olanın anlamının modern çağda nasıl şekillendiği açıkça görülmektedir:

“Modern çağ her şeyden önce öznel özgürlük işaretiyle var olmuştu. Öznel özgürlük, toplumda sivil hukukun kişinin kendi çıkarlarını rasyonel tarzda kullayabilmesi için sağladığı uzam olarak; devlette siyasal iradenin oluşumuna katılmada ilke olarak eşit haklar şeklinde; özel alanda etik özerklik ve kendini gerçekleştirme olarak ve nihayet, bu özel dünyayla ilişkili kamusal alanda, düşünümsel hale gelmiş bir kültürün temellük edilmesi aracılığıyla cereyan eden oluşturunucu süreç olarak gerçekleştirildi” (Habermas, 2000).

Habermas'ın yukarıda belirttiği üzere modern olan, genellikle modern bir birey üzerinden insanın varlığını özne olarak vurgulamaktadır (Ergüç, 2019).

Modern düşünürlerden biri olarak bilinen Karl Marx'ın tanımıyla modern olmak ise, 'katı olan her şeyin buharlaşıp gittiği' (Berman, 2006) bir dünyanın parçası olmaktır. Bu buharlaşma olgusundan kastı ise; geçmişte bizim için bir anlam ifade eden sürekliliği olan nesnelerin, günümüzde etrafımızda var olan geçici, taklit niteliğindeki nesneler uğruna eritilip, yok edilmesini içermektedir (Karababa, 2019).

Sonuç olarak modern kavramı günümüzde; bağımsızlık, özgürlük, değişim şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımlar çerçevesinde şekillenebilmesi hem bilimsel hem de toplumsal hayattaki gelişmeler ve ilerlemeler ışığında mümkün olmuştur. Bunun yanında Batı kökenli olan modern kavramı ise, Rönesans ve Reform dönemlerinden günümüze kadar uzanan bir süreci kapsamaktadır. Bu tanımlamalardan yola çıkarak modern kavramının, bu düşünce yapısına sahip bir insanı ifade ederken, bu kavramın Batı'da bir düşünce haline dönüşmesinin ise modernite olarak tanımlandığı görülmektedir.

1.6. Modernite

Kökeni Latince olan modernite kavramı, Türkçeye de aynı anlamda geçmenin yanı sıra bu kavram aynı zamanda modernlik kavramı ile eş anlamda kullanılmaktadır (Ergüç, 2019). Başka bir deyişle Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde 'modernite' kelimesine yer verilmemiştir. Modernite kelimesinin yerine onun anlam muadili olarak 'modernlik' ve yakın anlamli olarak ise 'modernleşme' kelimeleri yer almıştır. Modernlik ve modernite kavramlarını ayrı şekillerde kullanırsak diğerine de atıf yapmakta olduğumuzu belirtmek gerekir.

Modern kelimesinden türeyen kavram veya kavramlar modern bir süreç ve bir durum olarak ifade etmektedirler. Modernitenin toplumsal ve düşünsel boyutunu tek bir perspektiften ele almak, yanıltıcı sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle, modernliği çok boyutlu bir bakış açısıyla; zihinsel, sosyal, ekonomik, siyasal, entelektüel ve epistemolojik değişimler ekseninde incelemek ve bu çerçevede açıklamak daha uygun olacaktır. (Şimşek, 2014).

XIX. yüzyılda Avrupa'da meydana gelen hızlı ve köklü toplumsal değişimler, düşünürleri, bu değişimin temel sebebini açıklayacak genel ve evrensel ilkeler bulmaya sevk etmiştir. Modernlik, modernite ve modernleşme kavramları, sosyoloji

disiplini yani toplum bilimi açısından üzerinde durulan ve açıklık getirilmeye çalışılan kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü “modern toplumlar” sosyoloji açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bunun temel nedenlerinden bir tanesi, bu kavramların 19. yüzyıldan günümüze kadar insan hayatını etkilemesi ve değiştirmesi ile birlikte anılmasıdır. Özellikle toplumsal değişmeyi açıklamak için kullanılan kavramların başında ise modernlik yani modernite kavramı gelmektedir (Demirağ, 2019). Hatta Sosyoloji biliminin moderniteyle birlikte ortaya çıkması ve modernitenin sosyolojinin doğuşunu önelemesi, sosyolojinin modern toplumların bilimi olduğu düşüncesini doğurmaktadır. Bunlara ek olarak modernitenin kaçınılmaz olarak her yere nüfuz eden niteliği sonucunda, neredeyse bütün toplumlarda az veya çok, ama bir şekilde etkiler yaratan bir proje olarak karşımıza çıkmaktadır (Erol, 2016; Yaşar, 2011). Felsefi Terimler ve Doktrinler Sözlüğü ise Modernlik kavramının genel anlamda bir medeniyeti, özel olarak ise kendini tamamlamış Batı Medeniyeti'nin eriştiği en gelişmiş yaşam biçimini simgelediğini ifade etmektedir (Çelebi, 2017).

Tarihsel süreciyle birlikte incelendiğinde, belirli unsurların Grek Aydınlanması'na kadar dayandırılabilceği; Rönesans, Reform ve Coğrafi Keşifler yoluyla Orta Çağ düzeninin sona ermesi ile temellerinin atıldığı; ancak siyasi ve iktisadi anlamda kurumsal hale gelmesinin sırasıyla Fransız ve Sanayi Devrimleriyle gerçekleştirilmiş olduğu modernite; 17. yy'den itibaren Avrupa'da (özellikle Batı Avrupa'da) meydana gelen, görünümelerini sınır tanımaksızın tüm dünya ölçeğine yaymış olan bireysel, toplumsal, kültürel, siyasi ve ekonomik değişiklikler neticesinde yaşanan büyük ve köklü değişimleri anlatmak için kullanılmaktadır (Erol, 2016; Yaşar, 2011). Yaşanan bu büyük dönüşümler, gelişmeyi, ilerlemeyi, icat etmeyi ön plana çıkaran dinamikleri oluşturmuşlardır. Gelişme, ilerleme, yenilik gibi fikirler gelecek çağlarda da hızla ve artarak devam etmiştir. Bunun sonucunda ise sosyal ve politik yaşamı belirleyen başlıca unsurları oluşturmuşlardır.

Bu açıdan modernite, geleneksel ile bir karşıtlık içerisinde olarak, bireysel, toplumsal ve politik yaşamdaki değişimi ve dönüşümü temsil etmektedir. Başka bir ifadeyle modernitede, modern kelimesinin anlamı doğrultusunda, geçmişe yönelik bir karşı çıkış ve ondan kopma, yenilikçi ilişkiler ağı kurma durumu söz konusudur (Türküne, 2006). Ancak bu görüşe katılmayan sosyologlar da vardır:

Giddens’a (1994) göre, gelenek düşüncesi temelde modernliğin bir yansıması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Böylelikle geleneksellik ve modernlik dikotomik bir bakış açısıyla birbiriyle daha anlamlı bir duruma gelmekte ve bugün itibarıyla ayrılmaz bir bütün oluşturmaktadır. Dolayısıyla geleneksel toplumun temeli geleneklerden meydana gelse ya da gelenekler üzerine bina edilse de modern toplumu da bütünüyle geleneklerden ayırtmak mümkün değildir.

Moderniteyi tanımlamak ve anlamak için sosyologlar, “Modern olmak ne anlama geliyor? Modern çağ ne zaman başladı? Biz modern miyiz?” gibi sorular yöneltmişlerdir. Yöneltilen bu sorulara farklı şekillerde cevaplar verilebilmektedir. Tarihsel olarak sosyoloji ve modernite arasındaki ilişki, çok sayıda modernite tanımının bulunması nedeniyle tartışmalıdır. Bunun önemli sebeplerinden biri modernitenin bir dönem olarak kabul edilmesi ve birçok sosyal bilimcinin bu dönemi farklı başlangıç zamanları, farklı anlayış ve yorumlama biçimleri ile tanımlamasıdır (Çağırkan, 2019). Ancak ana hatlarıyla ifade edilecek olursa moderniteye yönelik üç temel yaklaşım ve üç tür tanım ayırt edilebilir.

İlk yaklaşıma göre modernite, toplumsal yapının ve süreçlerin soyut unsurlarını (örneğin rasyonalizm, sekülerizm gibi) yansıtan bir kavramdır. Toplumlar, bu unsurları ne ölçüde taşıdıklarına göre modern olarak sınıflandırılırken, bu niteliklere sahip olmaya çalışan toplumlar ise modernleşen toplumlar olarak sınıflandırılmaktadır. Bu bağlamda modernleşme kavramı, toplumsal bir değişim süreci olarak değerlendirilmekte ve toplumların ilerlemesi olarak tanımlanmaktadır.

Modernite kavramının ikinci karşılığı tarihsel olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda, modernite geçmişten farklı belirli bir zaman dilimine yöneliktir Avrupa’da Rönesans ve Reform dönemlerine kadar uzanan bu süreç, sekülerizm ve kapitalizmin yükselişiyle karakterize edilmektedir. Ayrıca, Endüstri Devrimi ve Fransız Devrimi gibi önemli dönüm noktaları, önceki dönemlerle sonraki dönemler arasında belirgin farklılıklar oluşturarak modernite anlayışını şekillendirmiştir. Bu şekliyle, modernite hem tarihî bir süreç hem de toplumsal, ekonomik ve kültürel değişimlerin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır (Coşkun, 2010).

Üçüncü yaklaşım açısından modernite, Batılı olmayan ülkelerin liderleri ve elitleri tarafından benimsendiği şekliyle, belirli politikaların ve stratejilerin tanımı olarak karşımıza çıkar. Bu ülkelerdeki güç yapıları, toplumsal değişim arayışında olan

yönetim kadroları, kendilerini yenilikçi ve çağdaş olarak nitelendirirler ve moderniteyi, kendi hedeflerine ulaşmanın bir aracı olarak benimserler. Modernlik, bu kadrolar tarafından daha gelişmiş olarak değerlendirilen Batılı toplumların belirli özelliklerini hedef alan bir kavramdır. Bu bağlamda, çağdaşlaşma, iktidardaki bu grupların, daha ilerici buldukları Batılı toplumlardan esinlenerek kendi toplumlarını dönüştürme niyetiyle uyguladıkları politika ve stratejiler bütünüdür. Böylece, çağdaşlaşma anlayışı, bu elitlerin kendi toplumlarındaki dönüşümü sağlamak için geliştirdikleri metodolojik bir çerçeve, bir seri politikalar bütünüdür. (Toku 2002).

Demirhan (1992) ise modernliği bir bilinç durumu olarak ele almıştır. Modernlik zamanla ilgili bir kavramdır, içinde bulunulan dönemi veya mevcut zaman dilimini kendisini merkez alarak, açıklayan bir çaba ve bilinç durumudur. Bu çerçevede bilinç bu tanımıyla, tarihsel olanın bir tür zıttı olarak değerlendirilebilir. Sürekli bir yenilenme ve değişim süreci içerisine girmiş bir kavram olsa da, eski olanın yerine yeni olanın geldiğini, yeninin hâkimiyetini ve yeninin değerli olduğunu belirtir.

Habermas “modern” kavramının ilk olarak 5. yüzyılın sonlarına doğru, o sıralar resmen kabul görmüş olan Hristiyan şimdisini pagan Roma geçmişinden ayırmak amacıyla kullanıldığını ifade eder ve şöyle devam eder:

“...değişen içeriklerle ‘modernlik’, daima yeniden kendisini eski olandan yeni olana bir geçişin sonucu olarak kavrama için kendisini antik geçmişle ilgiye sokan bir dönem bilincini dile getirir. Bu bizim bakımımızdan Yeniçağı başlatan Rönesans için geçerli olmakla kalmaz. Büyük Karl (768- 814) çağında, 12.yüzyıl’da ve Aydınlanma çağında da ‘modern’ kavrayışı vardır” (Çoymak, 2005).

Bu sebeple Habermas, “modernlik” kavramını “tamamlanmamış bir proje” diye adlandırır. Anthony Giddens ise “Modernlik nedir?” sorusuna şu şekilde cevap verir:

“Modernlik, on yedinci yüzyılda Avrupa’da başlayan ve sonraları neredeyse bütün dünyayı etkisi altına alan toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimlerine işaret eder” (Çoymak , 2005).

Ahmet Çiğdem, eserinde modernite ve modernleşme kavramları arasında önemli bir ayrım olduğunu belirtirken modernite kavramını şu şekilde tanımlamaktadır:

“Modernite” ve “modernizasyon” arasında Habermas’ın kastettiği anlamda esaslı bir farklılık vardır ve bu farklılık, sadece Batılı toplumların değil, aynı zamanda Batılı olmayan toplumların da tarihsel evrimini belirlemiştir. Kısaca söylemek

gerekirse, modernite bir projeye, refleksiyona, modernizasyon ise bu projeyi, refleksiyonu mümkün kılan kurumsal yapısal evrime işaret eder (Çiğdem, 2007).

Modernlik kavramı çerçevesinde yaşanan süreç modernleşme olarak ifade edilirken, ortaya çıkan yeni düşünce sistemi de modernizm olarak tanımlanmıştır. (Keskin, 2017). Dolayısıyla modernlik, belirli bir durum veya deneyimi tanımlarken, modernleşme ise modernliğin değerleri ve pratikleri doğrultusunda bir dönüşüm sürecini ifade eder. Bu bağlamda, modernleşme, modernliğin içindeki unsurların gelişimi ve evrimi ile ilgili bir değişim sürecini öne çıkarmaktadır (Eisenstadt, 2007).

1.7. Modernleşme

Toplumlar zaman içerisinde hızlı veya yavaş bir şekilde değişmektedir. Sürekli aynı kalan ve hiç değişmeyen bir toplumdan bahsetmek mümkün değildir. Toplumsal yapıda görülen bu değişimler toplumsal değişme kavramıyla açıklanır. Değer yargısı taşımayan değişme kavramının yerine evrim, gelişme, büyüme, kalkınma, ilerleme, modernleşme gibi kavramlar da kullanılmaktadır. Bir değer yargısı taşıyan bu kavramlar değişmeyi belirli ölçütler ve hedefler doğrultusunda bir farklılaşma süreci olarak görmek veya ekonomik açıdan toplumsal değişimin yönünü ve miktarını belirtmektedir. Bu bağlamda modernleşme kavramı bir toplumsal değişme modelini ifade etmektedir. Bir toplumsal değişme modeli olarak modernleşme, genelde az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin, kendiliğinden ya da dış etkenlerin müdahalesiyle sanayileşmiş ülke modeline uygun olarak değişimleri anlamında kullanılır (Özkeçeci, 2004). Yani gelenekselden sıyrılıp modern bir yapıya doğru oldukça geniş kapsamlı bir toplumsal değişim sürecini ifade etmektedir (Coşkun, 2010).

Farklı bakış açıları çerçevesinde değişik biçimlerde ortaya konulan modernleşme kavramı, çoğunlukla çağdaşlaşma kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. “Modernleşme” kavramının çağdaşlaşma kavramıyla aynı anlama geldiğini belirten Türk Dil Kurumu, bu kavramı; “geri kalmış toplumların bilim, ekonomi, teknik, ekin toplumsal düzenleniş... Alanlarında günümüz bilim ve uygulamalarının olanak verdiği en gelişkin aşamaya gelme çaba ve özelemlerini anlatan geniş kapsamlı toplumsal akım” olarak ifade etmiştir (TDK, 2016). Türkçe’de ‘muasırlaşma’ veya ‘asrileşme’ olarak da anılan çağdaşlaşma kavramı, çoğu zaman modernleşme ile aynı anlamda kullanılıyor

olsa da bu iki kavramın birbirinden az da olsa farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Modernleşme çoğu zaman Batılılaşma ve sanayileşmiş toplum modeline doğru bir değişme anlamlarında kullanılırken, çağdaşlaşma ise gelenek gereklerinin yerine çağımızın gerekleri doğrultusunda kendiliğinden meydana gelen bir yenileşme, bir değişme durumunu ifade eder (Kirman 2004). Bu sebeple bazı görüşler tarafından Türkiye'nin geçirmiş olduğu son iki yüz yıllık serüven modernleşme olarak değil Türkiye'nin çağdaşlaşması olarak nitelendirilmektedir. (Berkes, 2003) Bu açıdan geleneksellik ile çağdaşlaşma arasında var olan bir çatışmadan söz etmek, yani gelenekleri red ederek çağdaşlaşmanın mümkün olduğunu düşünmek gerçekçi bir yaklaşım olmamaktadır (Kirman 2004; Okumuş 2007).

Batı toplumlarında, tarihsel süreç içerisinde önemli dönüm noktaları olarak kabul edilen çeşitli olaylar bulunmaktadır. Rönesans ve reform hareketlerinin ardından gelen 17. yüzyıldaki keşifler, 18. yüzyılda aydınlanma düşüncesinin gelişimi ve siyasi devrimler, 19. yüzyıla gelindiğinde ise sanayi devriminin yaygınlaşması, kentleşme, uluslaşma ve ulus devletlerin kurulması gibi gelişmeler, çağdaş tarih anlayışının temel aşamaları olarak öne çıkmaktadır (Bozkurt, 2002). Modernleşme hareketleri Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da ekonomik, toplumsal ve politik sistemlerde meydana gelen dönüşümün ve ilerlemenin bir ifadesi olarak gelişmiş ve zamanla diğer Avrupa ülkelerine yani Güney Amerika, Afrika ve Asya kıtalarına kadar yayılmıştır (Hayal, 2015). Bu gelişmeler olurken nüfus hareketleri ve kentleşme süreci hız kazanmış, okuryazarlık oranları yükselmiştir. Bu değişimlerle birlikte toplumsal duyarlılıklar da gelişim göstermiştir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile toplumsal hareketlilik artmış, halkın ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda katılımı da yükselmiştir (Yeşil, 2004).

Avrupa'da ortaya çıkan bu dönüşüm süreci, doğal gelişim ve iç dinamiklerle şekillenen sosyolojik bir olgu iken, Batı dışındaki toplumlara bu değişim modelinin, bir gelişim ve dönüşüm stratejisi olarak sunulması hatta çoğu zaman baskı yapılması, modernliğin ardında yatan politik ve ideolojik hedefler içeren bir sosyal mühendislik projesine dönüşmesini yani modernleşmeyi gündeme getirmektedir. Başka bir deyişle, modernlik; belirli bir coğrafyada ve tarihsel şartlarda oluşmuş doğal bir sosyolojik gerçeklik iken, modernleşme ise bu değişim sürecini diğer ülkeler için bir kurtuluş yolu olarak sunan bir ütopyadır (Kaya, 2015). Bu bağlamda, modernleşme kavramının

Batı'nın etkisi altında şekillenen toplumlarda gerçekleşen bir süreç olduğu, Batı'daki ifadesinin ise modernlik olduğu görülmektedir (Demirağ, 2010). Bu süreçte Batıya benzeme çabası aynı zamanda devlet ve toplum yapısının geleneksel özelliklerinden ve niteliklerinden de uzaklaştırılma çabasını içermektedir (Şener, 2009). Yani geleneksel ya da modern öncesi toplumların modern topluma dönüşmesini ifade eder. Söz konusu dönüşüm Batı'da tamamlansa da tesirleri bütün dünyada görülmektedir. Evrensel bir aşama olarak görülen modernleşmenin dünyanın diğer bölgelerinde Batı'dan farklı ekonomik, sosyal ve kültürel anlamlar ifade ettiği açıktır. 17. yüzyıl sonlarında başlayan dönüşümün 19. yüzyılın sonlarına doğru evrensel bir boyutta harekete geçen yeni güçlerle bağlantılı nitelik taşımaktadır. Batı dışı toplumların iyi bir gelecek kurma için seçtikleri yol kendi iç dinamiklerine yabancı toplumsal düzenin yeniden üretilmesine olanak sağlayan koşullarla ilişkilendirilmektedir. İlk başlarda benimsenen “modernleşme” ve “yenilik” kavramları daha sonraki dönemlerde “batılılaşma” kavramı ile özdeşleştirilerek “...bir bakıma sanayileşmenin kültürel kılıfına” sığdırılmaktadır (Keşoğlu,1993). Modernleşme olgusunun getirdiği değişim ve sorunlar 19. yüzyıldan itibaren “batılılaşma” başlığı altında tartışmalara istikâmet vermektedir. Batılılaşma sorununu Ortaylı (2016) şöyle açıklamaktadır: “...Batı toplumuna özgü temel kurumların, özellikle sanayileşme, kentleşme ve siyasal kutuplaşmaların diğer toplumlar tarafından arzu edilen bir amaç haline getirilmesi meselesidir.”

Bu doğrultuda Batı kendini tanımlamak ve kendi kimliğini inşa edebilmek için bir “öteki”ne ihtiyaç duymaktadır. Batı'nın kendi terimleriyle tanımladığı Doğu üzerinde entelektüel üstünlük ve ekonomik denetim kurmaya çalışması bu minvale oturtulmaktadır (Delanty, 2013). Hodgson'ın (2001) belirttiği üzere “herhangi bir ırk merkezli dünya algısının maksadı, can alıcı noktası dünyayı parçalara, ‘biz ve ötekilere’ bölmektir

Modernleşme hareketleri toplumun birçok kesimini etkileyen seviyede olunca sosyal bilimler alanında ki birçok araştırmacı çeşitli bakış açılarıyla toplumda yaşanan değişim sürecini değerlendirmiştir.

Önemli modernleşme teorisyenlerinden biri olarak görülen Shmuel N. Eisenstadt, klasik modernleşme teorilerinin ve modern sosyolojinin öncüsü konumundaki üç ismin; Emile Durkheim, Karl Marx ve Max Weber'in öne sürdüğü şekliyle Avrupa'da şekillenen modernlik kültürünün ve modernliğin temel kurumlarının

modern olan ve modernleşme sürecinde olan tüm toplumlarda benzer sonuçlar doğurup beraberinde hâkim olacağı yönündeki yaklaşıma karşı “çoğul modernlikler” yani “multiple modernities” kavramını öne sürmüştür. Eisenstadt’a göre modernleşen toplumların yaşamış oldukları deneyimler, Batı modernliğinin tektipleştiren ve hegemonik varsayımlarını geçersiz kılmıştır. Genel bir yaklaşım olarak modernleşen toplumlarda modernleşmenin temel olgularından biri olarak kabul edilen yapısal farklılaşma; ekonomide, siyasal yapılarda, aile hayatında, modern eğitimde, kentleşmede, kitle iletişiminde ve bireysel yönelimlerde vücut bulurken, söz konusu bu alanların tanımlanması ve organize olması konusunda kurumsal ve ideolojik açıdan büyük farklılıklar söz konusudur (Hayal, 2015; Eisenstadt, 2000).

Karl Deutsch ise modernleşmenin sosyo-demografik görünümüne dikkat çekerek açıklarken "toplumsal hareketlilik" kavramına atıfta bulunmuş ve bu kavramı, büyük insan topluluklarının eski toplumsal, psikolojik ve ekonomik bağlarının zayıflayıp yok olduğu ve insanların yeni sosyal etkileşim biçimlerine adapte oldukları bir süreç olarak tanımlamıştır. Deutsch, modern hayatın görünümünü betimlerken, makineleşme, mimari yapılar, tüketici ürünleri gibi unsurları kanıt olarak işaret etmiştir (Hayal, 2015; Deutsch, 1965).

Modernleşmenin gelişme sürecindeki olaylara göre tanımlandıran Black ise bu kavramı, tarihte gelişmiş kurum ve insanların bilgi artışı ve hızlı değişkenlere uyumlama sürecidir diye tanımlamaktadır. Ayrıca bilimsel devrim ile beraber yaşanan bu süreç insanın kendisini ve çevresini denetlemesine imkân verir. İlk modernleşme sürecine giren toplumlarda sürecin zorluğu içsel nitelikli bir yapıda olduğu için, sürecin tamamlanması yüzyılları içine alacak kadar uzamıştır. Sonraki süreçlerde modernleşme çabasına giren toplumlar, dışsal nitelikli bir yapıya dönüştüğü için değişim çok daha hızlı olmuştur (Black, 1989). Black’e göre, modernleşme sürecinde toplumların karşılaşmak zorunda oldukları aşamaları sırasıyla şu şekilde sıralar:

1. Modernliğin zorlaması: Toplumun geleneksel bilgisi dahilinde modernlik kavramları ile karşılaşması ve bu kavramı savunuların oluşması.

2. Modernleştirici önderliğin sağlamlaştırılması: Genellikle uzun zamanlar devam eden ve sert bir ihtilal mücadelesi ile hükümet veya sürecin geleneksellikten, modernleştirici liderlere devir edilmesi,

3. Toplumsal ve ekonomik dönüşüm: Büyüyen ekonomi ile toplumsal bir değişim gerçekleşir. Bu gelişme ile toplum kırsaldan kentsel yaşam şekline geçiş sağlar (Özkeçeçi, 2004, Black, 1989).

Modernleşme süreci kısaca özetlendiğinde; bir aydınlanma evresinden sonra, sanayileşen toplum, batı toplumlarına benzer bir yapıda (yapı, kurum, değer ve sistem) değişim göstererek birçok alanda (sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel vb.) gelişmekte olan ülkelere benzeme çabası için yapılan düzenlemelere modernleşme denir (Öğer, 2021).

Bu bölümde modern, modernite (modernlik), modernleşme kavramlarının tanımları yapıldı. Bu kavramların her ne kadar kökeni aynı olsa da yani modern kelimesinden türemiş olsalar da çoğunlukla aynı anlamları ifade etmedikleri açıklandı. Bunun yanında aynı anlamı ifade etmeseler de birbiriyle tamamen kopuk anlamlarda olduklarını söylemekte yanlış olur. Genel olarak ortak ve farklı yönlerini özetlemek gerekirse; bu kavramlarda ortak olarak modern olma fikri ön plandadır ve bu kavramları var eden akıl ve bilimdir. Hedefleri eski ve yeni ikileminde yeniyi yaşamaktır, bu yüzden tüm paradigmalarını yeni olma üzerine kurarlar. Toplumsal yaşam şekilleri rasyonel bakış açısı üzerine kuruludur ve eskiye ait yaşam şekli ve düşünce yapısından uzaklaşmayı hedefler. Farklılaşan yönlerine bakıldığında ise; Modernleşme kavramı geri kalmış toplumların daha gelişmiş toplumlara erişme durumunu ifade eden bir düşünceyi barındırmaktadır. Burada gelişmiş ve geri kalmış toplumları belirleyen noktalar; siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel alanlardaki gelişmişlik düzeylerine bağlıdır. Modernleşme kavramı toplumsal anlamda alt toplumların üst topluma erişmesini mecburi kılmaktadır. Yani bu kavramda sınırın kesin şekilde çizildiğini söylemek mümkündür. Fakat modernite ve modernizm modern olma durumlarını soyut bir dayatmacı politikasından yola çıkmakta ve bireyin isteği doğrultusunda bir değişimde bulunurken bunun akıl seçeneğinden başka bir seçenek sunmamaktadır. Bu yüzden belirlenen çerçevede bir değişim olmaktadır. Yani kısaca modernleşme toplumların gelişmişlik düzeyini belirleyen durumları ifade etmektedir. Toplumlar sürekli gelişme ve ilerleme kavramları ile modernleşme çabaları ile boğuşurken, bu kavramları belirleyen temel paradigma ise modernlik penceresinde diğer tüm toplumlardan ileri seviyeye ulaşmaktır. Fakat bu süreç sürekli devam eden bir kavramdır. Çünkü modernleşme kavramı, toplumsal olarak “ne kadar çok modern yapıda bir toplum

olabilirsek, o kadar ileride oluruz” düşüncesi ile hareket etmektedir. Yani modernleşme kavramının kökenini değişimdir. Değişim ve dönüşüm fikri modernlik kavramının kalbinin atma sebebidir.

1.8. Geleneksel ve Modern Toplamlar

Modern sözcüğünün zıt anlamı olarak bilinen geleneksel kelimesi toplum yapısını anlamlandırmada bir norm olarak kullanılmış ve geleneksel-modern toplum olarak bir zıt kavramın çıkmasına sebep olmuştur. Bu nedenle bu kavramları toplumsal bakımda incelemek araştırmamıza değer katacaktır.

1.9. Geleneksel Toplamlar

Geleneksel toplum kavramı, genellikle Sanayi Devrimi sonrası endüstrileşmiş, zaman ve mekân kullanımında farklılaşmalar göstermiş, kentleşmiş ve kapitalist bir yapı kazanmış ‘modern’ olarak anılan topluma karşı kullanılmıştır. Ancak, modern olmayan tüm toplumlardaki özellikleri tek bir çatı altında geleneksel toplum olarak tanımlamak doğru bir yaklaşım olmayacaktır (Öğır, 2021). Geleneksel toplum Türkçe sözlükte "davranışların geleneklerle belirlendiğı bir toplum biçimi" olarak tanımlanmaktadır (Püsküllüoğlu, 2004). Özellikle toplumsal ilişkilerin yoğun olduğı, toplumsal normların ve aile değerlerinin gelişiminin belirgin olarak görüldüğü bu tür toplumlarda, toplumsal bağlar güçlüdür. Kültür ve gelenekler, kuşaktan kuşağı etkin bir şekilde aktarılmaktadır (Marshall, 2005). Kuşaklar, kendi deneyimlerini ve normlarını bir sonraki kuşağı iletmekle kalmaz, aynı zamanda bazı unsurları yeniden üreterek kültürel mirası zenginleştirir. Bu dinamik, bireylerin toplumsal normlara uyum sağlamasını zorunlu kılarak, toplumun karakteristik özelliklerini ortaya koymaktadır (Armağan, 1992).

Bu toplumlarda, toplumsal değişme oldukça yavaş olup birkaç nesli kuşatmaktadır. Geleneksel toplumlar, mevcut geleneklerini terk ederek yerine yeni normlar ve pratikler benimsemekte oldukça zorlanırlar. Bir dönemin tüm yaşam biçimlerini, inançlarını ve değerlerini içeren geleneğin bir anda terk edilmesi, mevcut yaşam pratikleri ve inançlardan vazgeçilmesi anlamına gelir (Bor, 2022).

Geleneksel toplum yapısında insanın konumunu belirleyen temel unsurlar; ait olduğı kabilesi, etnik grubu, dini, ailesi kısacası bir durumda bağlı bulunduğı toplumsal yapısı olmaktadır (Akdoğan, 1999). Bireylerin davranışları, bu toplumsal yapı tarafından şekillendirilir; dolayısıyla bu tür toplumlarda bireyler arasında sıkı bir iletişim ağı ve yüz yüze etkileşim oldukça yaygındır (Öztürk ve Kürkçüoğlu, 2022).

Geleneksel toplumlarda eğitim ve öğretim genellikle belirli bir seçkin kesimin elindedir (Şen, 2022). Bu toplumsal yapı içinde sınırlı sosyal beceriye sahip bireyler, mevcut imkanları doğrultusunda belirli becerileri öğrenmeye yönelmekte ve daha geniş bir yelpazeden tercih yapmak yerine, ulaşabildikleri ilk sosyal becerilere yönelmektedirler (Öztürk ve Kürkçüoğlu, 2022).

Geleneksel toplumlar değişimi reddeder ve genellikle geleneğin aktarmış olduğu değerlerle varlığını sürdürür. Gelenekselci toplumsal pratiğe göre geleneğin alanı dışında kalan hiçbir şey yoktur. Gelenek, bilgidен hukuka, siyasetten ahlak anlayışına kadar birçok alana kaynaklık eder. Geleneksel toplumlar, sabit ilkeler ışığında toplumsal pratiği şekillendirir ve dolayısıyla toplumsal yapıyı da belirler (Toku, 2002). Bu görüşe ek olarak geleneksel toplumlarda dünya hakkında sınırlı bilgi birikimi ve görüş, kişisel özellikleri geliştirme eksikliği, sınırlı istek, yenilikçilik eksikliği, sınırlı şeyleri algılayabilmek, hükümete sıkı bağlılık, ailecilik, düşmanlık gibi argümanlardan dolayı, modern toplumlar ile geleneksel toplumlar arasında bir uyumsuzluk olduğu da ifade edilmektedir (Öztürk, 2022).

Bunların yanında bu yapıya sahip olan toplumlarda hatta kendini modern olarak tanımlayan toplumlarda bile, yönetsel gücün etkin bir şekilde kullanılabilmesi için din temelli kural ve ilkelerin dinin asli unsuruymuş gibi uygulandığını gözlemlemek mümkündür. Gelenek ile dinin iç içe geçmişliği, hem kuralların hayata geçirilmesinde olduğu kadar toplumu idare edenlerin yani yöneticilerin kendi otoritelerine meşruluk kazandırmak için dinsel inançlara çokça başvurarak geleneği dinsel bir referansla kutsal duruma getirirler. Zamanla din ile gelenek o denli iç içe geçmiş bir duruma gelir ki bunları ayırtmak pek mümkün olamamaktadır. Geleneğin güçlü olduğu toplumlarda din gelenek ilişkisi çok daha belirgin olurken, geleneğin zayıf olduğu toplumlarda ise din gelenek ilişkisi daha az belirgin bir şekilde kendini gösterir (Şen, 2012).

Comte, sosyal dinamik ve sosyal statik nitelendirmesi ile geleneksel toplumun statik toplum yapısında olduğunu, bu bağlamda da toplumu oluşturan parçalarının benzerlik taşıdığı ve uzun yıllar boyunca yaşam şekillerinin değişmediğini vurgulamıştır. Comte, düşünme biçimine göre üç evreye ayırdığı toplumun teolojik dönemi, orta çağda kilise ve din adamlarının hâkim olduğu geleneksel toplum yapısı olarak değerlendirmiştir (Aron, 1986).

Durkheim ise, toplumsal iş bölümü üzerinden bakarak geleneksel toplumu “mekanik dayanışma” toplumsal yapılanması kavramıyla ele almıştır. Ona göre mekanik dayanışmada bireyler arasında çok az farklılıklar bulunup; aynı topluluğun üyeleri olmalarından kaynaklı benzer duygu ve davranış ve değerlere sahiptirler. Bu toplumlarda inançlar ve kutsallar ortak paydada buluşur, farklılaşma görülmez ve toplumda bu nedenle güçlü bir bütünlük sağlanır (Aron, 1986). Durkheim, bir toplumun yönetilme şekli o toplumun yapısı hakkında bilgi verdiğini ifade eder. Örneğin, Orta Çağ devletlerine bakıldığında, toplumu oluşturan cemaatlerin veya devleti oluşturan şehirlerin geniş ölçüde özerkliğe sahip olmaları geleneksel toplum yapısının bir göstergesidir (Freyer, 2015).

Geleneksel bir toplumdan modern bir topluma geçiş süreci, genellikle uzun bir zaman dilimini kapsar. Bu değişim ve evrilme süreci göz önünde bulundurulduğunda modern toplum yapısını anlayabilmek için geleneksel bir topluma ait temel yapı taşlarının doğru bir şekilde tespit edilmesi ve analiz edilmesi gerekmektedir (Öztürk ve Kürkçüoğlu, 2022).

1.10. Modern Toplamlar

Eski çağlardan sanayi çağının başlangıcına kadar olan sürede toplumlar, kendi içine kapalı bölgelere ayrılmış bir şekilde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bu süreçte, bütünlükleri, mevcut alışılmış düzenleri ve kurumları ile kendilerine özgü geleneksel değerleri yaratarak kapalı bir toplum yapısını oluşturmuşlardır (Bakır, 2016). Sanayi Devrimi sonrasında ise yüzyıllardır süren bu geleneksel yapı köklü bir değişim geçirmiştir (Öğır, 2021). Bu değişimle birlikte, toplum içinde belirgin bir farklılaşma ve uzmanlaşma ortaya çıkmış; böylece toplum, geleneksel köklerinden ve ritüellerden uzaklaşarak modern bir yapıya evrilmiştir.

Giddens sosyolojinin gelişmesini ve onun çağımızdaki ilgi alanlarını, modern dünyayı şekillendirmiş olan değişimler bağlamında anlamının zorunlu olduğunu vurgular. Ona göre sosyolojiyi diğer bilimlerden ayıran en önemli özellik, 1789 Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimi’nin ardından ortaya çıkan toplum biçimleriyle, diğer bilimlere kıyasla daha fazla ilgilenmesidir. Yani sosyoloji bir anlamda bu modern toplumun bilimidir denilebilir. Modern toplum aynı zamanda kendinden önceki bir “geleneksel toplum” u da içinde barındırır (Yelken, 2000). Bu açıdan bakıldığında geleneksel toplumu daha iyi anlayabilmek için nasıl ki modern toplum yapısını bilmek

gerekiyorsa, modern toplum yapısı üzerinde doğru analizler yapabilmek için de geleneksel toplum yapısını iyi bilmek gerekir (Öğer, 2021).

Modern toplumu geleneksel toplumdan ayıran başlıca özellikler arasında, toplumsal değişimin dünya genelinde etkili olması ve kendine özgü kurumsal yapıların gelişmesi yer alır. Modern topluma geçiş sağlayabilmek için toplumsal ilişkilerin yerel bağlarından kopartılarak modern değerler çerçevesinde yeniden şekillenmesi gerekmektedir. Bir aydınlanma projesi olarak ortaya çıkan modernizm, süreç içerisinde dönüşüme uğrayarak günümüze kadar etkisini sürdürmüştür. Akıl ve bilim odaklı bir yaklaşımla, insan düşüncesini din ve gelenek baskısından kurtarıp bireyin özgürlüğünü sağlama işlevini görmüştür. Bu süreçte; esasta insan aklına güvenmenin o zamana kadar görülenden daha eşitlikçi, daha özgür ve insanların daha mutlu olacağı toplumların oluşmasına neden olacağı savunulmuştur. Toplumsal ilerlemenin genellikle doğrusal bir çizgide ilerleyeceği düşüncesi kabul görmüştür (Canatan, 1995). Geleneksel toplumda egemen olan tarım ve hayvancılığa dayalı yaşam tarzı, modern toplumla birlikte yerini farklı bir üretim ve tüketim anlayışına bırakmıştır. Haliyle bu durum başta devlet yapılanması olmak üzere devleti oluşturan erk ve ana değerlerin de değişimini beraberinde getirmiştir. Bu değişim, devletin kurumsal yapısı başta olmak üzere siyasal ve bürokratik tüm alanlarını etkilemiştir. Kurumsal yapılarda, üretim-tüketim alışkanlıklarında, boş zaman değerlendirmede, kent mimarisinde, barınacak yerlerin iç ve dış mekân değişimine kadar gündelik araç ve gereçlerin farklılaşmasına kadar geniş bir alanda değişime yol açmıştır (Öğer, 2021).

Açıktır ki geleneksellik veya modernlik terimleri sadece toplumsal durumu ifade eden kavramlar değildir. Bu terimler aynı zamanda bireysel özellikleri ve hatta daha da önemlisi sahip olunan zihniyeti de ifade edecek tarzda da kullanılmaktadırlar. Bu açıdan Inkeles'in ifadeleri dikkate alınabilir. Inkeles, modernliğin birey düzeyinde ortaya çıkan bir durum olduğunu belirterek, modern özelliklere sahip bireyin her türlü değişmeye açık ve yeniliğe hazır özelliklerine vurgu yapmaktadır. Ona göre, bu durum modern bireyin temel özelliğidir ve diğer özelliklerin hepsi bu temelin üzerinde şekillenir ve bir anlam kazanır. Örneğin; modern birey geçmişten ziyade, bugüne ve bugün üzerinden ise geleceğe odaklanır. Geleceğe odaklı olması modern bireyin örgütlenmeye ve planlamaya önem veren biri haline gelmesini sağlar. Modern birey, isteklerini ve amaçlarını gerçekleştirebilmek için, çevresinin etkisi altına girmek yerine, çevreye

hakim olmayı amaçlar. Teknolojiye ve bilime yönelik büyük bir güven ve inanca sahiptir (Inkeles, 1977).

Toplumların "modern toplum" ve "geleneksel toplum" olmak üzere iki kategoriye ayrılmış olmaları ve bununla birlikte geleneksel toplum yapısından modern toplum yapısına doğru bir değişim, toplumsal değişim sürecinin esas eksenini oluşturmaktadır. Bu sebeple toplumların son tahlilde ulaşmış olacakları modernlik aşaması daha önceden bir hedef olarak konduğu için bu yaklaşım son derece teleolojik bir özellik taşımaktadır (Bakır, 2016; Köker, 2012).

Özetle belirtmek gerekirse, modern toplum kavramının içini dolduran modern insan; yenilikçi, yeniliklere açık, sadece kendi çevresindeki değil diğer sorun ve konularla da ilgili, geçmişten çok geleceğe odaklı, örgütleyen ve planlayan, dünyanın tahmin edilebilir olduğuna inanan ve modern toplum kavramı içerisinde yer alan bir bireydir. Bu açıdan insanlar arası ilişkiler de bireylerarası ilişkiler olarak anlaşılmaktadır (Öztürk, 2022).

1.11. Modernizm, Gelenekseli Koruyor Mu?

Gelenekselliğin ve modernliğin tanımlarına ve tarihsel süreçlerine baktığımızda bir insan kendisini tamamıyla modern ya da geleneksel olarak ifade edebilir mi? Aynı toplum içerisinde ve birbiriyle sürekli etkileşim halinde olan kişilerin birbirlerinden tamamen kopuk değerlere sahip olması mümkün müdür? Modernlik var olmasaydı, çok daha öncesinde var olan bu değerlerin geleneksel olarak adlandırılmasına ihtiyaç duyulur muydu? Bu sorulara verilebilecek cevaplar çerçevesinde modernlik kavramının aslında geleneksellik kavramını var ettiğini ifade etmek de yanlış olmayacaktır.

Modern değerlerin kaçınılmaz ve benimsenmesi gereken bir olgu olarak görüldüğü, ayrıca din, gelenek ve ailenin sahip olduğu bütüncül yapısının birey yaşamında çok önemli bir yere sahip olduğu yapılan çalışmalarda ve çeşitli toplumsal araştırmalarda ortaya konmaktadır (Günalan, 2006). Modernlik ve geleneksellik arasındaki bağ ise, bir kültürün veya toplumun geçmişten günümüze kadar olan süreçteki değişim ve dönüşümünü ifade etmektedir. Geleneksel olan, geçmişten gelen değerleri, normları, uygulamaları ve inançları temsil ederken; modern olan ise bu geçmişten gelen değerlerin ve uygulamaların değişerek, yenilenerek günümüze uyarlanması veya tamamen yeni bir bakış açısının benimsenmesini ifade eder. Bir nevi toplumun geçmişini ve kültürünü unutmaksızın, onları günümüz şartlarına uygun hale

getirmesini sağlar. Geleneksel değerlerin korunması ve yaşatılması, bir toplumun köklerini unutmamasını ve kimliğini sağlam tutmasını sağlarken; modernlik ise toplumun değişen ihtiyaçlarına ve yeni teknolojilere uyum sağlamasını ve ilerlemesini sağlar (Karababa, 2019).

Bu bağlamda, modernlik ve geleneksellik arasındaki dengeyi sağlamak, bir toplumun geçmişinden gelen mirası koruyarak aynı zamanda geleceğe doğru ilerlemesini sağlar. Bir kültür veya toplum, geleneksel değerlerini göz ardı etmeden modernliği benimseyerek, hem kendini korur hem de geliştirir. Bu nedenle modernlik ve geleneksellik arasındaki uyum ve denge, bir toplumun ve kültürün geleceği için önemli bir faktördür.

1.12. Modernleşme Sürecinde Gençler

Asgari anlamda toplumun en dinamik, en üretken ve en enerjik kesimini baz alan bir kavram olmasının yanında gençlik olgusu temelde modernleşme kavramı üzerinden yükselmiş ve kendisini modernleşme sürecinde daha görünür hale getirmiştir (Arı, 2019).

Modernleşme kavramı, bireylere birçok açıdan yeni alışkanlıklar kazandırarak hayatlarına farklı ve eğlenceli deneyimler sunmuş böylece gençler tarafından bir direnç göstermeksizin yeni unsurların benimsenmesine yol açmıştır (Cereci, 2012). Modernleşmenin tüm toplumsal alandaki etkisi, yapıların yeniden düzenlenmesi, tüketim kültürünün ve tüketim imkânlarının değişmesi ve ilerlemesi aslında temelde yeniliklerin benimsenmesi ve uygulanabilir olması da dönemin genç bireylerinin üzerinden topluma yayılmasını kolaylaştırırken aynı zamanda gençliğin bir önceki nesilden farklılaşmasını da sağlamaktadır. Özünde modernite kavramı ile birlikte oluşum gösteren gençlik olgusu diğer taraftan da modernitenin getirmiş olduğu tarz ve uygulamalardan etkilenen -olumlu ya da olumsuz- toplumsalın ilk kesimidir. Yemekler, gösterişli mekânlar ve giysiler, lüks otomobil ve evler, eğlenceli ortamlar, modern elektronik aletler, değişen ekonomik yönelimler ve uygulamalar, teknolojiye yaşanan yenilikler, iletişim ağı ve iletişim imkanlarının çeşitliliği aslında modernitenin sunduğu yenilikler olarak karşımıza çıkmakla birlikte gençlerin yaşamına dahil olarak farklı davranışların ve hayat tarzlarının ortaya çıkmasına neden olmuş ve toplumun içerisindeki gençlik olgusunun şekillenmesine de etki etmiştir (Arı, 2019; Bağcı, 2020).

Türkiye’de modernleşme ile birlikte, hızla gerçekleşen kentleşme, kitle iletişim araçlarındaki değişimler ve ulaşım olanaklarının artması, gençlerin geleneksel değer ve inançlarının zayıflamasına yol açmakta, bu da yaşam tarzlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Kentsel alanlardaki dayanışmanın azalması, gençlerin ahlâkî yönlerini olumsuz etkileyerek, faydacı ve maddi hedefli davranışların ön plana çıkmasına sebep olmaktadır. Gençlerde özerklik arzusundaki artış, sorumluluk bilinci ve kişilik gelişimi açısından olumlu bir etki yaratabilirken; hür ortamın sınırlandırılmayan yaygınlığı, kimlik krizi riskini de beraberinde getirebilmektedir. Kent yaşamı genellikle, anomi, beslenme ve barınma sorunları, uyuşturucu bağımlılığı, cinsel özgürlük, yeterli olmayan rehberlik gibi birçok farklı gençlik sorunlarıyla tanınır. Sanayileşme ve kentleşme sürecine dahil olan aile, değişen toplumsal yapı, toplumsal kurum ve ilişkilerle gencin sosyalleşmesinde ki sahip olduğu birincil yerini ikincil kurumlara bırakır. Aile yaşamının dışında da gencin mevcut çevresinin genişlemesi, sosyalleşmesini sağlayan çevre ve araçlarının farklılaşması, onun inanç, değer, düşünce ve davranışlarını da önemli bir düzeyde etkiler (Durmuşoğlu, 2019).

Tüm bunların gençler üzerinde ne gibi olumlu ya da olumsuz yol açtığı hala araştırılmaya açık bir konudur. Özellikle sanayileşmeyi ve bunun sonucu olarak modernleşmeyi bile tam anlamıyla deneyimleyememiş bir toplum seviyesindeyken, dünyanın bilgi toplumu olarak tanımlanan bir sürece girdiği bir zamanda, nüfusunun önemli bir oranı genç olan ülkemizde, gençlere geleceklerini ve hayatlarını kendi uğraş ve çabalarıyla kurmaları söylendiğinde ihtiyacı olan bilgisi, becerisi, tecrübesi, donanımı olmayan gencin “yabancılaşma” olgusundan kurtulması pek olası görünmemektedir (Göktürk ve Günelan, 2006).

1.13. Yurttaş Kavramına Genel Bir Bakış

"İnsanın yurda olan ihtiyacı ne kadar büyüktür?" ya da insan her durumda bir yurda ihtiyaç duyar mı? Burada önemli olan nokta, Améry'nin bu soruyu gündeme getirmeden önce insanın bir yurda ihtiyaç duyup duymadığını tartışmaya açmamış olmasıydı. Bilakis o, insanın bir yurda ihtiyacını kabul ederek hareket etmekteydi. Dolayısıyla bu soruya verilebilecek cevap evet, "İnsanın elbette bir yurda ihtiyacı vardır" ve duyulan bu ihtiyaç, modern toplumsal yapılar ışığında göz ardı edilemeyecek bir gerçek olarak karşımıza çıkar. Bu aşamada şu soru akla gelebilir: Yurt nedir peki? Améry bu soruya şöyle yanıt vermektedir..."

“Yaşadığımız yer olan yurt kavramı güven duygusunun hissedildiği alandır. Yurdumuzdayken betimleme ve inanç duyguları arasındaki diyalektiği mükemmel bir şekilde yönetebiliriz. Çünkü bu diyalektiği bildiğimiz için anlamlandırıp, kendimizi harekete geçecek güven ortamını hissederiz. Bunun nedeni yaşadıklarımızı daha önceki gibi tanıyıp anlamlandırmamızdır. İyi’ye dair tüm kelimelerin betimlediği alan olan Yurt kavramı, bireyin kendini güvende hissettiği geniş bir psikolojik kavramın parçasıdır. Yurdunda hayata devam etmek kavramı, sürekli ve bilinen olayların, göz önünde ufak farklılıklar ile tekrarlanan süreçte yaşamaktır” (Améry, 2015).

Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere yurt kavramı ana nedeni güven duygusuyla hissedilen bir kavramdır. Bir yurda olan ihtiyaç ise yurttaşlık kavramını da beraberinde getirmektedir. Yurttaş kavramı, ulusal bir kimlik bilincine sahip ve ulusa karşı sorumluluklarının bilincinde olan kişiler için kullanılmakta ve yurttaşlık, ulusal bir bilince işaret etmektedir. Halk da eğitim yoluyla yurttaş haline getirilmeye çalışılmaktadır (Kadioğlu, 2008). Tanımlamalara baktığımızda, yurt ve yurttaşlık tanımı genel anlamda sorumluluk ve ödev üzerinden çerçevelenmiştir: “Yurt, bir millet fertlerinin uğruna canını seve seve feda edeceği mukaddes topraklardır... Yurttaş da,... o toprağı korumayı bir ahlak ödevi sayan kimselere denir” (Şerbetçioğlu ve ark., 1959).

Bu bağlamda çalışmamızın bu bölümünde yurttaşlık-aktif yurttaşlık ve yurttaşlığın ülkemizde gençler açısından nasıl algılandığını sırasıyla açıklayacağız (Eraslan, 2020).

1.14. Yurttaşlık ve Aktif Yurttaşlık Kavramı

Toplumsal bilimlerde bazı kavramlar vardır ki, tarihi kökenleri oldukça derinlere doğru uzanmasına rağmen, hala üzerlerinde yoğun tartışmalar süregelmektedir. Bu kavramlardan bir tanesi de yurttaşlık olmuştur. Antik Yunan site devletlerinde yurttaşlık kavramından bahsedilmesine rağmen, bu kavramının modern biçimiyle ortaya çıkma süreci Fransız Devrimi sonrasına denk gelmektedir. Yurttaşlık düşüncesi; Fransız Devriminin de sonucu olarak aristokratik ayrıcalıkların sona erdiği ve sembolik de olsa, insanların birbirleriyle eşit oldukları fikri üzerinde şekillenmiştir (Şahbudak, 2010). Siyaset biliminin temel kavramları arasında olan birçok kavram gibi yurttaşlık kavramı da, sosyal bilimciler tarafından ortak fikir sağladıkları tanımı net olarak yoktur.

En genel tanımıyla, “bir siyasal topluluğa aidiyet” olarak bilinen yurttaşlık anlayışı ve paralelinde yurttaş kavramı, ortak yaşam içerisinde sahip olduğu haklarının ve ortak yaşama dair sorumluluklarının bilincinde olarak eylemde bulunan birey/kişi olmaktadır. Bu haklar ve sorumluluklar tüm toplumun tüm üyelerini kapsadığından ve yurttaş olmak bakımından hiçbir üyenin statüsü farklılıkları içermemesinden dolayı, yurttaşlık olgusu eşitlik, özgürlük, evrensellik ve ulusallıkla birlikte ele alınmaktadır (Hall ve Held, 1995; Şahbudak ve Ayan, 2012).

Modernleşmenin, siyasal düzeydeki en temel niteliği olan yurttaş kavramı, ilk kez 1605 yılında kullanılmıştır (Şimşek ve ark., 2010). Yurttaş kavramına etimolojik olarak bakıldığında “aynı yurdu paylaşan” anlamına gelip, yurt sözcüğünden türemiştir. Yurt sözcüğü kökenini Avrupa dillerinden almıştır. Yurt İtalyanca’da cittadino, Fransızca’da cite, Portekizce’de cidadania ve cidadaol sözcüğünden türemiştir. İngilizce’de ise yurttaş sözcüğü, citizen olarak bilinip kökenini daha eskilere dayanan civitas’an almıştır. Civitas Latin dilinde yurttaş birliği anlamına gelen kentin karşılığıdır. Dolayısıyla yurttaş kara parçası üzerindeki ortak yurdu bölüşen değil de aynı kenti paylaşan olarak ele almamız gerekir. Anlaşılabileceği üzere yurttaş sözcüğü kente ait olmakla ilgilidir (Kılıç Oğuz, 2007; Evler, 2019).

Yurttaşlık kavramını tarihsel açıdan incelediğimizde ise, bu kavramın ilk kez milattan önce kullanıldığı bilinmektedir. Özellikle Antik Yunan döneminden kalan yazılı eserlerde şehirlerde ikame eden insanları tanımlamak için kullanılmıştır. Antik dönemde sadece özgür erkek bireyleri betimlemek için kullanılan bu kavram, 21. yüzyılda anlam, kapsam ve tür açısından daha geniş bir yelpazede kullanıldığı görülmektedir. Şimdinin ulus-devletleri cinsiyetine, yaşına, engel durumuna bakmaksızın ülke içerisinde doğan ve herhangi bir soya ve dini inanışa sahip kişileri ifade etmek için kullanılmaktadır (Öztürk ve Özsel 2020). Diğer açıdan sürekli değişen küresel ve toplumsal yapıda yurttaşlık kavramın aktif, sivil, dijital, sosyal, global (küyerel), ulus aşırı (transnational) ve biyometrik yurttaşlık gibi farklı biçimlerinin de olduğu kabul edilmektedir (Bekir ve Fatih, 2021).

Günümüze kadar yurttaşlığın kavramsal, anlamsal ve pratiksel dönüşümü üzerine pek çok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu alanda ki bilinen ve genel kabul görmüş eser Marshall ve Bottomore (2005)’un kaleme aldığı “Yurttaşlık ve Toplumsal Sınıflar” isimli kitaptır. Bu kitaba göre Yurttaşlık kavramı medeni, siyasal ve sosyal

hakları kapsayan kavramı ifade etmektedir. Fakat öncelikle bu hakların ne anlama geldiğini ve pratiğe nasıl uygulanacağını anlamasını gerektirir (Marshall ve Bottomore, 2005).

Evrensel insan hakları perspektifinden bakıldığında, bir yurttaşın devlet tarafından sağlanan temel haklara erişiminin herhangi bir şartı olmamalıdır. Ancak farklılaşan kamu ve toplumsal yapı içerisinde sahip olunan haklar sorumluluk duygusu ile birleştirildiği varsayılmaktadır. Bu durumun ise günümüzde aktif yurttaşlık kavramının önümüze çıkmasının sebebidir diyebiliriz (Bekir ve Fatih, 2021). Konumuz itibariyle bu noktada aktif yurttaşlığı da ele almak çalışmamız açısından faydalı olacaktır.

Aktif yurttaşlık kavramına baktığımızda, Avrupa Komisyonu'na bağlı General Joint Research Centre Institute for the Protection and Security of the Citizen tarafından belirli aralıklarla sürdürülen Avrupa ülkeleri yurttaşlık araştırmalarında dört boyut üzerinden ölçülmektedir. Bu boyutlar, topluluk hayatına, sivil topluma, siyasi hayata katılma ve etkili yurttaşlık için gerekli olan değerlere sahip olma nitelikleri üzerinden anlam ifade etmektedirler (Hoskins, Villalba, Saisana, 2009). Bu kapsamda aktif bir yurttaş, belirli temel değerlere, bilgi ve becerilere sahip olmanın yanı sıra, çeşitli kişilik erdemlerini ekonomik, siyasi, çevresel ve kültürel konularda katılımcı bir şekilde hareket eden bireyler olarak tanımlanmaktadır (Yazıcı ve ark., 2017). Avrupa aktif yurttaşlık kavrayışında yaygın olarak kullanılan tanıma göre de aktif yurttaşlık kavramı, “Demokrasi ve insan hakları ve ile uyumlu olarak, karşılıklı saygının yanı sıra şiddet içermeyecek bir şekilde sivil topluma, siyasal ve/veya toplumsal yaşama katılma”yı ifade eden bir kavram olarak kullanılmaktadır (Dil ve ark., 2018).

Yurttaşlık ve aktif yurttaşlık kavramlarını daha belirgin bir şekilde özetlemek gerekirse; yurttaşlık, bireyin haklar bazında eriştiği en yüksek noktayı ifade eder (Karaca ve Çoban, 2015) ve hak ve yükümlülükleri içeren formel-hukuki statüyü; siyasi bir topluluğa üye olmayı ve topluluğun kaderinin tayin edilme sürecine katılımı içeren üçlü bir sacayağına dayanır (Yeğen, 2005). Aktif yurttaşlık da üç temel direğin her birini gerektirmekle birlikte özellikle sonuncu unsura vurgu yapar. Bu bağlamda “yurttaş katılımı” aktif yurttaşlığın önemli nitelik ve değerlerinden biridir (Arslan ve ark., 2024).

1.15. Gençler Açısından Yurttaşlık

Bütün toplumlar; bireylerin rollerini, statülerini ve deneyimlerini yaş ile birlikte ilişkilendirip ele alırlar ve bundan dolayı da bütün toplumlarda yaş ile ilişkili bir tabakalaşmadan söz etmek mümkündür (Richard ve Mayer, 1997). Diğer taraftan sahip olunan rol, statü ve deneyimin yaş ile kurulan bağı, sosyal bir kurgu olup bu özelliği ile de coğrafyaya ve zamana göre değişmektedir. Bunun sonucunda ülkeden ülkeye, kültürden kültüre ve zaman içinde değişim gösteren ögeler, “kimin genç olarak tanınacağı” noktasını gündeme getirmektedir (Kalaycıoğlu ve Çelik, 2008).

Gençler, toplumun temel yapı taşları olan, bir bireyin vatandaşlık temelinde sahip olduğu haklarını bilmesi, bu haklara saygı göstermesi ve sorumluluklarını yerine getirmesi anlamına gelen yurttaşlık bilincinin gelişmesi için önemli bir rol oynamaktadır. Ancak yurttaş denince akla gelen genellikle yetişkin kişilerdir (Kalaycıoğlu ve Çelik, 2008). Genç ise, tanımı üzerine çeşitli tartışmaların bulunduğu ve tek bir tanıma ulaşmanın zor olmasıyla birlikte, “öğrenme sürecinde olan” (Arnot ve Dillabough 2000), “henüz tamamlanmamış yetişkin”, “çırak yurttaş” (Hall ve Williamson 1999), “çocuk ile yetişkin arasında olan”, “geçiş sürecinde olan” (Jones ve Wallace, 1992) gibi farklı tanımlamalar içerisinde bulunduğunu görmek mümkündür. Ancak çocuk ve yetişkin arasındaki geçiş sürecini oldukça genel bir yaklaşımla, “henüz tamamlanmamış vatandaşlık” ve/veya “vatandaşlığın öğrenilme süreci” olarak kabul eden ifadeler ve kavramlar, genç kavramını tanımlamak için uygun gözükmemektedir (Kalaycıoğlu ve Çelik, 2008). Bu sebeple genç için yurttaşlık belirli geçişler sonucunda tecrübe edilerek öğrenilen bir şeydir. Bu geçişler “okuldan işe”, “aile üyeliğinden yetişkin kişi olmaya”, “aile evinden kendi evine” geçişler gibidir (France, 1998).

Bunun yanında gençlerin yurttaşlık algısı, toplumun genel olarak kabul ettiği normlar ve değerler çerçevesinde şekillenir. Gençler, nasıl bir yurttaşlık anlayışına sahip olduklarını çoğunlukla aileleri, eğitim kurumları ve çevrelerindeki diğer etkileyici faktörlerden edinirler (Bekir ve Fatih, 2021). Bu nedenle de tüm bireylerde olduğu gibi, gençlerin de yurttaşlık düzeyleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bazı bireyler yurttaşlık haklarına katılımı tercih ederken, bazıları ise zaman, çaba ve maddi kaynaklarını aktif bir şekilde bu tür katılım faaliyetlerinde kullanmayı seçmektedir. Son yirmi yılda dünyanın birçok bölgesinde giderek önem kazanan katılım, sosyal, ekonomik ve politik boyutları içeren geniş kapsamlı bir çatı kavram olarak demokratik

bir toplumun temel ilkelerinden biri haline gelmiştir. Avrupa Komisyonu, gençlerin katılımını ve aktif vatandaşlığı, “daha iyi bir toplum oluşturabilmek adına haklara, imkanlara, alanlara, fırsatlara ve gerektiğinde kararlara katılarak ve bunları etkileyerek, eylem ve aktivitelerle desteklemek” olarak tanımlamaktadır (Council of Europe, 2003). Birleşmiş Milletler’in 2010 yılında yayımladığı “World Programme of Action for Youth” adlı raporda, gençlerin topluma ve karar alma süreçlerine tam ve etkin katılımının, toplumların gelişimi ve geleceğin inşası açısından kritik bir öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Aynı şekilde, Dünya Bankası (World Bank Group, 2012) aktif vatandaşlığı, gençlerin ve gelecek nesillerin sağlıklı bir şekilde yetişkinliğe geçiş yapabilmesi için en önemli faaliyetlerden biri olarak değerlendirmiştir. Gençlerin topluma aktif olarak katılmasının, hem bireyler hem de toplum için karşılıklı fayda sağladığı, çeşitli raporlarda öne çıkan noktalar arasında yer almaktadır (On Birinci Kalkınma Planı, 2018).

Katılım eğilimlerini şekillendiren faktörlerin önemli bir kısmını sosyo-ekonomik değişkenler oluşturmaktadır. Bu değişkenler arasında eğitim, gelir, coğrafi özellikler, yaş, cinsiyet ve meslek gibi unsurlar yer almaktadır. Sosyo-ekonomik faktörlerden özellikle yaş ve eğitim düzeyi, bireylerin katılım düzeylerini etkileyen en önemli değişkenler arasında yer almaktadır. Bireyin kontrolü dışında gelişen bu unsurların, katılım davranışı üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Örneğin, gençler, yaşlılara kıyasla daha az sorumluluk taşıdıkları ve daha aktif bir yapıya sahip oldukları için çeşitli faaliyetlere katılmaya daha yatkındır (Arı, 2001). Bazı yaşlıların yaşadıkları sağlık problemleri sebebiyle oy kullanamadığı göz önüne alındığında, yaş faktörünün ne derece önemli olduğu açıktır (Turan, 1986). Yapılan bir araştırmada, 20-45 yaş aralığının en yoğun siyasi katılımın gerçekleştiği dönem olduğu belirlenmiştir (Öztekin, 2016). Bir diğer araştırmada ise gönüllü katılım açısından 15-25 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bir katılım düzeyine sahip olduğu ortaya konulmuştur (Emre Özer, 2011). Bununla birlikte, siyasal katılım üzerine yapılan bazı çalışmalarda, genç olmanın siyasal katılımı artırmadığını gösteren farklı bulgulara da rastlanmıştır. Uluslararası Demokratik Enstitüsü tarafından hazırlanan bir raporda, gençlerin yönetsel ve siyasal katılım düzeyleri üzerine yapılan geniş çaplı bir araştırmada, temel yaşam koşullarının zorluğu, işsizlik ve zaman yetersizliği gibi sorunların gençlerin katılım faaliyetlerini zorlaştırdığı tespit edilmiştir. Bu tür etkenler

nedeniyle gençlerin yaşadıkları kentlerdeki dernek, vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine gönüllü olarak katılmadıkları ve desteklemedikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca, gençlerin yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinden ve bu süreçleri etkileyebilecek sivil toplum kuruluşları gibi aktörlerden haberdar olmadıkları anlaşılmıştır. Bunun sonucunda, belediye meclisleri ya da sivil toplum aracılığıyla yerel yönetim politikalarını etkilemenin, gençler arasında yaygın bir katılım biçimi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. (Ulusal Demokratik Enstitüsü, 2021). Gençlerin eşit yurttaşlar olarak karar verebilmelerini sağlamanın yolu ise kendi hayatları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmalarından geçer. Gençlerin kendi kimlikleriyle ilgili özgür seçim yapabilmelerine olanak sağlanması ülkemiz ve politikalarımız açısından önemli bir prensip olmalıdır (Yentürk ve ark., 2008).

2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu bölüm alt başlıklardan oluşmaktadır. İlk olarak araştırmanın konusu, genel çerçevesi anlatılacak, daha sonra araştırmanın problemi, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın hipotezleri, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, sınırlılıkları ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilecektir

2.1.Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu araştırmanın konusunu, üniversiteli gençlerin geleneksellik-modernlik düzeyleri ve yurttaşlık algılarının ölçülmesi ve bu değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Sahip olduğumuz bazı değerler çok ilişkiliymiş gibi gözükmesine de günlük hayatımızdaki bazı algılarımıza ve eylemlerimize ciddi boyutta etki edebilmektedir. Geleneksellik ve modernlik kavramının yurttaşlık algımıza etkisi de bu kapsamda olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda genel bilgiler başlığı altında gençlik, gelenek, geleneksel, modern, modernite, modernleşme, yurttaşlık, aktif yurttaşlık gibi temel kavramlar üzerinde durulmuştur. Modernleşme olgusunun geleneksel yapıda yol açtığı değişimler, bu değişimin Türkiye’de ve özellikle gençler üzerindeki yansımaları ve yol açtığı sorunlar nelerdir sorusuna yanıt aranmıştır. Yurttaşlık kavramının ülkemiz açısından dönüşümü ve özellikle gençler açısından algılanış şekli ele alınarak, bu iki kavramın ilişkisi tartışılıp farklılıkların nedenleri ve sonuçları üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak çalışmanın temelini oluşturan üniversiteli gençlerin geleneksellik ve modernlik düzeyleri arasındaki etkileşimin yurttaşlık algılarını nasıl etkilediğini Gümüşhane Üniversitesi örnekleme üzerinden incelemek amaçlanmıştır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de geleneksel yapıdan modern yapıya geçişle birlikte yaşanan değişim, bireylerin dolayısıyla toplumun genelinin tutum ve davranışlarında, bakış açılarında ve algılarında değişimler meydana getirmiştir. Doğal olarak bu değişimlerden bir tanesi de yurttaşlığa olan bakış açısı, yurttaşlık kavramını algılama biçimidir. Bu unsurların yurttaşlık algısındaki rolü ve etkisi, toplumların kimlik ve değerleri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir.

Geleneksellik-modernlik ve yurttaşlık kavramları birçok araştırmaya konu olmuştur. Ancak bu kavramları birbirleriyle ilişkisi üzerinden ele alan bir çalışmaya

rastlanılmamıştır. Bu sebeple geleneksellik ve modernlik bağlamında yurttaşlık algısını inceleyen bu çalışma, üniversiteli gençlerin yurttaşlık kavramına nasıl baktığını anlamak ve analiz etmek için büyük önem taşımaktadır. Böylelikle, toplumların yurttaşlık kavramını anlama biçimleri ve bu kavrama verdikleri değerler daha iyi anlaşılabilir ve analiz edilebilir. Bu da toplumların gelecekteki siyasi ve sosyal yapıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir.

2.3. Araştırmanın Hipotezleri

1. H1: Cinsiyetin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi vardır.
H0: Cinsiyetin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi yoktur.
2. H1: Yaşın aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi vardır.
H0: Yaşın aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi yoktur.
3. H1: Gelir durumunun aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi vardır.
H0: Gelir durumunun aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi yoktur.
4. H1: Hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yerin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi vardır.
H0: Hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yerin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi yoktur.
5. H1: Doğduğunuz bölgenin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi vardır.
H0: Doğduğunuz bölgenin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi yoktur.
6. H1: Kendini tanımlama şeklinin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi vardır.
H0: Kendini tanımlama şeklinin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi yoktur.

7. H1: Anne eğitim düzeyinin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi vardır.
H0: Anne eğitim düzeyinin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi yoktur.
8. H1: Baba eğitim düzeyinin aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi vardır.
H0: Baba eğitim düzeyinin, aktif yurttaşlık öz yeterlilik, geleneksel ve modernlik kavramlarına etkisi yoktur.
9. H1: Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ile geleneksel ve modernlik ilişkisi vardır.
H0: Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ile geleneksel ve modernlik ilişkisi yoktur.

2.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmanın bu kısmında araştırma modeli, grubu, veri toplama süreci ve analizlerin nasıl yapıldıkları hakkında detaylı bilgiler verilmiştir

2.5. Çalışmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı Gümüşhane Üniversitesi öğrencilerinin geleneksellik ve modernlik bağlamında yurttaşlık olgusuna yaklaşımlarını belirlemek için nicel araştırma metodlarından biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerin genel amacı, geçmişte veya var olan bir durumu en güncel haliyle açıklamayı amaçlamaktadır. Bu modelin bir türü olan ilişkisel tarama modeli ise, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2009).

2.6. Araştırma Grubu

Araştırma grubu belirlenirken, "Kolaylıkla Bulunabileni Örneklem" yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini Gümüşhane Üniversitesi'nde 2022-2023 bahar yarıyılında derslere devam eden 20.517 lisans ve önlisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem, 189'u kız ve 138'i erkek olmak üzere toplamda 327 öğrenci seçilerek oluşturulmuştur. Çalışmalarda örneklem hacminin hesaplanmasında pratik yöntemler literatürde bahsedilmektedir. Bu pratik yöntemlerden bir olan ve çalışmada örneklem sayısı belirlenirken araştırmada kullanılan Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ölçeği (18 madde) ve Geleneksellik-Modernlik (25 madde) ölçeklerindeki 'madde sayısının en az beş katı geçerlilik ve güvenirlik için yeterlidir' (Tavşancıl, 2014) kavramı ile

hesaplanmış ve en az 215 öğrencinin katılması gerektiği tespit edilmiştir. Fakat her türlü olası problemlerinin önüne geçmek için 350 öğrenciden ölçek verileri toplanmıştır. Toplanan bu veriler içerisinde 23 öğrenciye ait veriler eksik veya hatalı olmasından dolayı çalışmaya dâhil edilmemiştir. Geriye kalan 327 öğrenciden toplanan ölçek verisinin analizleri yapılmıştır. Araştırma Helsinki Deklerasyonu Kriterlerine uygun olarak yapılmıştır. Araştırma öncesi Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulunun 28/ 02/ 2023 tarihli 2023/1 sayılı toplantısında E-95674917-108.99-165029 karar sayılı izni alınmıştır. Çalışmamıza dâhil olan katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Araştırma grubunun demografik özellikleri

Cinsiyet		Kadın	Erkek	Toplam
Yaş	18-21yaş	66	44	110
	22-25 yaş	102	79	181
	26-29 yaş	21	15	36
Gelir durumu	Gelirim giderimden az	95	62	157
	Gelirim giderim eşit	77	53	130
	Gelirim giderimden fazla	17	23	40
Doğduğunuz bölge	Marmara	19	12	31
	Ege	15	13	28
	Akdeniz	25	14	39
	Karadeniz	66	39	105
	İç Anadolu	19	24	43
	Doğu Anadolu	23	18	41
	Güneydoğu Anadolu	22	18	40
Hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yer	Köy-kasaba	41	30	71
	İlçe	47	40	87
	İl-şehir	101	68	169
Kendinizi nasıl tanımlarsınız?	Geleneksel	21	32	53
	Modern-geleneksel	143	88	231
	Modern	25	18	43
Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	19	19	38
	İlkokul	84	59	143
	Ortaokul	48	34	82
	Lise	30	17	47
	Üniversite	8	9	17
Baba eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	5	6	11
	İlkokul	67	48	115
	Ortaokul	59	32	91
	Lise	38	38	76
	Üniversite	20	14	34
Sosyal medya kullanım süresi	0-2 saat	49	42	91
	3-4 saat	69	57	126
	5-6 saat	39	21	60
	7 saat ve üstü	32	18	50
Toplam		189	138	327

2.7. Veri Toplam Araçları

Araştırmaya katılan üniversiteli gençlerden veriler iki farklı şekilde (Google Form ve yüz yüze görüşme) toplandı. Çalışmaya katılan katılımcılara, çalışma hakkındaki detaylar verildi. Çalışmanın ölçeklerinin Google form halinin linki, Instagram, Facebook ve Whatsapp gibi sosyal ağlar aracılığıyla katılımcılara iletildi. Yüz yüze görüşme de ise kağıt form ile yapıldı. Katılımcılara ilk olarak kişisel bilgi formu daha sonra Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ölçeği, son olarak ise Geleneksellik-Modernlik ölçekleri uygulandı.

2.7.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmadaki katılımcılar ilk olarak, 8 soruluk (yaş, doğduğunuz bölge, Hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yer, gelir durum, Kendinizi nasıl tanımlarsınız?, Anne ve Baba eğitim düzeyi ve Sosyal medya kullanım süresi vb.) kişisel bilgi formunu doldurdu.

2.7.2. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ölçeği

Katılımcıların aktif vatandaşlık öz yeterliliklerini belirlemek amacıyla Arslan ve ark., (2017) tarafından geliştirilmiş olan “Aktif Yurttaşlık Öz Yeterlilik Ölçeği” kullanıldı. Kullanılan ölçek toplamda 3 alt boyuttan (Siyasi Okuryazarlık, Katılım ve Protesto ve Sorumluluk) ve 18 maddeden oluşan 5 Likert tipli derecelendirme ölçeğidir. Geliştirildiği çalışmada ölçeğin genelinin cronbach alfa (α) katsayısı $\alpha=.90$, alt boyutlarının ise siyasi okuryazarlık $\alpha=.84$, katılım $\alpha=.82$, protesto ve sorumluluk $\alpha=.86$ olarak hesaplanmıştır (Arslan ve ark., 2017). Çalışmamızda ise ölçeğin bütünü için $\alpha=.888$, alt boyutu ise sırasıyla $\alpha=.856$, $\alpha=.741$, $\alpha=.843$ olarak hesaplanmıştır.

2.7.3. Geleneksellik-Modernlik Ölçeği (GMÖ)

Çalışmada öğrencilerin Geleneksellik-modernlik kavramının düzeyini belirlemek için Öztürk (2018) tarafından geliştirilen GMÖ kullanılmıştır. Ölçek 25 sorudan ve 5 alt boyuttan meydana gelmektedir. Bu alt boyutlar aşağıda açıklanmıştır (Öztürk, 2022)

Laiklik Faktörü: Literatürde bu kavram hakkında çok farklı tanım ve görüş ortaya atılmıştır. Klasik laiklik kavramına bakıldığında, sanayi toplumuna dönüştükçe dinden yavaş yavaş uzaklaşacağı, kişisel hak ve özgürlüklerini isteyeceklerini ve manevi kavramlara kayıtsız olacağını bildiren geri kalmış düşüncelerden türediği görülmektedir (Norris ve Inglehart, 2011). Bu düşünceye göre dinin, birçok farklı alandaki mevcut gücünün ve etkisinin düşmesinin nedeni laiklik kavramına bağlanmıştır (Berger, 1973).

Süregelen süreçte bu kavram, sanayi toplumuna dönüştükçe kapitalizmin etkisi sonucu ekonomi kavramı ile güçlenerek toplumsal yapının tüm alanlarına yayılmıştır. Laiklik kavramına kültür penceresinde ele alındığında ise: felsefe, sanat ve edebiyat gibi alanlarda dini içeriğin düşmesine sebep olurken, bilimsel düşüncenin de ilerlemesinin nedeni olmuştur (Berger, 1973).

Ulusların modernlik düzeylerinin ne olduğunu belirlemeyi amaçlayan bilim insanları, laiklik kavramlarını ölçek alt boyutu olarak kabul etmişlerdir (Armer, 1970; Armer ve Isaac, 1978). Bu değişken, modernliğin ortaya çıkmasıyla birlikte toplumsal alanlara egemen olmaya başlayan unsurlardan birisi (milliyetçilik, bilimcilik, kapitalizm vs) olarak görülmüştür. Modern mantıklar kavramı içerisinde laiklik önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Laiklik mantığının toplumlar tarafından benimsenmesinin sonucunda dinden bağımsız ahlaki gelişimin değişmesine öncülük etmiştir (Smith ve Inkeles, 1966).

Aileden Bağımsızlık Faktörü: Bireyin ailesinden duygusal, sosyal ve ekonomik anlamda ayrışarak kendi yaşamını yönetebilme sürecidir. Bu süreç, bireyin kendi kimliğini, değerlerini ve kararlarını oluşturmalarını, maddi ve manevi sorumluluklarını üstlenmesini kapsar. Aileden bağımsızlık, genellikle ergenlikten yetişkinliğe geçişte ortaya çıkar ve bireyin özgüven, öz yeterlilik ve toplumsal katılım becerilerini geliştirir. Kültürel ve sosyoekonomik faktörlere bağlı olarak bağımsızlık kazanma süreci ve boyutları farklılık gösterebilir.

Gelecek Odaklılık faktörü: Geleceğe dönük öngöründe bulunmak, geleceğe yönelik olasılıklar üzerinden plan oluşturmak, Gjesme (1983)'ye göre insanoğlunun en belirgin özellikleri arasında bulunmaktadır. Gelecek Odaklılık (GO) kişilerin geleceğe yönelik sergiledikleri davranışları olarak ifade edilmektedir (Schmidt ve ark., 1978). Geleceğe yönelik odaklı bireyler, uzun dönemli faaliyetlere karşı büyük çaba gösterirler ve bu kililer duygusal temelli risklerin yanı sıra uzun dönemdeki olumsuz sonuçlardan da olabildiğince kaçınırlar. (D'Alessio ve ark., 2003).

Bireysel Bağımsızlık; Bağımsızlık kavramı, herhangi bir şarta bağlı olmama, hiçbir şekilde kısıtlanmayan ya da zorlamayan düşünce ve davranış durumu olarak tanımlanmaktadır. Bireyler arası ilişkilerde kişinin sahip olduğu çeşitli karakteristik özellikleri ve davranış örüntüleri sebebi ile karşısında ki kişiyle bağımlı ilişkiler kurabildiği görülmektedir (Tanhan ve Mukba, 2014). Bağımsız kişiliği olan, kendini iyi

bir şekilde ifade eden, yaratıcılığı yüksek, özgür “bireyci” (individualist) bir bakış açısına sahip gelişmiş milletlerin tersi bir şekilde, toplumumuzun yapısında bireyin, toplum ile uyumlu, kendi hedeflerini uyum içerisinde olduğunu düşündüğü toplumun beklentilerine göre şekillendiren ve toplumdan onay alması beklenir (Üskül ve ark., 2004).

Yerelden Kopukluk; “Yerel” denince ilk aklın gelen kavram, belirli sınırların arasında sıkışmış, dar bir bölge ve bu bölgede yaşayan geleneksel kültürün ışığında yaşamını sürdüren yöre insanı olmaktadır (Ozan, 2004). Yerellik duygusuna sahip olan ve büyük yerleşim yerlerinin dışında yaşayan insanlar, büyük kentlerde yaşayanlara oranla daha çok yaşadıkları yeri benimserler. Sahip oldukları gelenek ve görenekleri yaşatma konusunda daha duyarlı davranırlar. İçerisinde yaşamış oldukları topluma ve bu toplumun kültürüne sıkı sıkıya bağlıdırlar. Mevcut değerlerinde eksilme ya da bozulmaya uğramadan özgün biçimleriyle gelecek kuşaklara aktarmak isterler.

Yerelden kopukluk ise, kişinin kendi kültürel kodlarından, ulusal değerlerinden, kimliklerinden, karakteristik özelliklerinden uzaklaşmaları anlamına gelmektedir. Küreselleşmenin de etkisiyle yerel olanın yeri değişmeye başlamış ve yerel genelle bir bütünleşme sürecine girmiştir böylelikle insanlar yerellikten koparak daha homojen bir hal almaya başlamışlardır.

Çalışmamızda kullanılan ölçeğin tümü için cronbach alfa güvenirlik katsayısı $\alpha=.912$ hesaplanmış olup Laiklik $\alpha=.907$, Aileden Bağımsızlık $\alpha=.755$, Gelecek Odaklılık $\alpha=.764$, Bireysel Bağımsızlık $\alpha=.668$ ve Yerelden Kopukluk $\alpha=.594$ olarak güvenirlik değerleri tespit edilmiştir (Öztürk, 2018).

Çalışmamızda ise ölçeğin bütünü için $\alpha=.913$, Laiklik $\alpha=.846$, Aileden Bağımsızlık $\alpha=.760$, Gelecek Odaklılık $\alpha=.885$, Bireysel Bağımsızlık $\alpha=.809$ ve Yerelden Kopukluk $\alpha=.590$ olarak güvenirlik değerleri tespit edilmiştir.

2.8. Verilerin Analizi

Çalışmada katılımcılardan toplanan veriler SPSS 24.0 programı ile analiz edildi. Verilerin normallik varsayımı Kolmogorov-Smirnov testi ile bakıldı (Tablo 2).

Katılımcıların Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ölçeği ve Geleneksellik-Modernlik ölçeklerin de puanların normallik düzeylerinin anlamlı olduğu hesaplandı.

Tablo 4. Ölçeklere ait normallik, geçerlilik ve güvenirlik analizi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Madde sayısı	n.	X	S.S	G.G.Ç α	α	p.	Skewness	Kurtosis
Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ölçeği (α :.888)	Siyasi Okuryazarlık	4	327	15.81	3.77	.840	.856	.000	-.981	.413
	Katılım	5	327	20.85	3.49	.820	.741	.000	-.770	.049
	Protesto ve Sorumluluk	9	327	38.10	6.00	.860	.843	.000	-.891	.294
Geleneksellik- Modernlik Ölçeği (α :.913)	Laiklik	10	327	33.50	9.28	.907	.846	.000	-.540	-.371
	Aileden Bağımsızlık	5	327	13.01	5.19	.755	.760	.000	.375	-.621
	Gelecek Odaklılık	4	327	14.51	4.65	.764	.885	.000	-.483	-.854
	Bireysel Bağımsızlık	4	327	12.63	4.28	.668	.809	.000	-.133	-.969
	Yerelden Kopukluk	2	327	7.42	2.42	.594	.590	.000	-.669	-.604

G.G.Ç: Geçerlilik, güvenirlik çalışmalarının değerleri

. Çarpıklık-Basıklık değerlerinde sapmaların ± 1 düzeylerinde olduğu tespit edilmiştir. Hesaplanan bu değerlerin (± 1 Büyüköztürk 2007, ± 2 George ve Mallery, 2016) normallikten yüksek düzeyde sapmalar olmadığı, verilerin normal dağılım gösterdiği şeklinde varsayılmıştır. Dolayısıyla Parametrik testler ile analizler yapılmıştır. Veriler ortalama (X) $\pm$ standart sapma (S.S) şeklinde tablolandırıldı. Çalışmada, T testi (bağımsız gruplarda, İkili grupların analizinde), ANOVA (tek yönlü varyans analizi) (iki ve daha fazla grupların analizinde) testleri uygulandı. Gruplar arası farklılıklar açıklamak için Tukey testi, değişkenler arasında bulunan ilişki için pearson korelasyon analizi, ölçekler arasındaki ilişkiyi ölçmek için regresyon analizi uygulanmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklerin geçerlik-güvenirlik düzeyleri Cronbach's Alpha (α) (iç tutarlılık katsayıları) ile belirlenmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 5. Cinsiyete göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması

		n	X	S.S	t.	p.
Laiklik	Kadın	189	31.54	9.20	21.007	<.001**
	Erkek	138	36.17	8.73		
	Toplam	327	33.50	9.28		
Aileden Bağımsızlık	Kadın	189	10.86	4.11	100.296	<.001**
	Erkek	138	15.95	5.08		
	Toplam	327	13.01	5.19		
Gelecek Odaklılık	Kadın	189	13.46	4.69	24.917	<.001**
	Erkek	138	15.96	4.20		
	Toplam	327	14.51	4.65		
Bireysel Bağımsızlık	Kadın	189	11.48	4.23	36.014	<.001**
	Erkek	138	14.21	3.84		
	Toplam	327	12.63	4.28		
Yerelden Kopukluk	Kadın	189	7.11	2.51	7.786	.006*
	Erkek	138	7.86	2.24		
	Toplam	327	7.42	2.42		

*p<0.05. **p<0.001

Çalışmada cinsiyete göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılmasında, cinsiyete göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Çalışmaya katılan erkek öğrencilerin, kadın öğrencilerden tüm alt boyutlarda daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür (Tablo 3). Çalışmamızdan çıkan sonuç doğrultusunda üniversiteli genç erkeklerin, üniversiteli genç kadınlara kıyasla daha modern olduğu sonucuna varılmıştır.

Benzer çalışmalara baktığımızda; Coşkun (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada erkeklerin kadınlara göre daha fazla modernleşme eğilimi içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ersoy (2009) tarafından yapılan çalışmada erkekler ve kadınlar, benzer bir seviyede kendilerini “modern” olarak ifade etmekle birlikte, kadınların büyük bir oranı kendilerini “biraz modern biraz geleneksel” olarak ifade etmektedir. Erkeklerin %48’i, kadınların ise %68.1’i biraz modern, biraz geleneklerine bağlı olduklarını düşünmektedir. Ak (2018), %52.8’i kadın, %47.2’si erkek olan katılımcılar üzerinde yaptığı çalışmada, katılımcıların büyük bir oranı (%89.5), modern-gelenek ekseninde, kendilerini biraz modern biraz geleneksel olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Öztürk (2022), %63.8’i erkek %36.2’si kadın olan katılımcılar üzerinde yaptığı araştırmada, katılımcıların geleneksellik-modernlik düzeylerinin ortalamaya yakın bir düzeyde olduğu ancak modernlik özelliklerini taşımaya daha eğilimli olduklarını sonucuna

ulaşmıştır. Yıldırım ve Mücahit (2020). %58.6'sı kadın %41.4'ü erkek olan lisans öğrencileri üzerinde yaptığı çalışma sonucunda. katılımcıların modernlik ölçeğinden almış oldukları ortalamalara bakıldığında modernlik düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler Coşkun'nun (2010) yapmış olduğu araştırmayla benzerlik göstermektedir. Diğer çalışmalarda direk kadın ve erkek katılımcılar üzerinden bir karşılaştırma yapılmadığından kaynaklı farklılık/benzerlik türünde bir yorum yapmanın uygun olmayacağı düşünülmektedir. Üniversiteli genç kadınların, genç erkeklere göre daha geleneksel olduğu sonucunu, yeterli çalışma bulunmaması sebebiyle alt boyutları üzerinden incelemek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Çalışmamızda laiklik alt boyutunda erkeklerin daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Laiklik kavramı ise dinin toplumsal, bilimsel, ekonomik, resmi ve kültürel alanlardaki gücünün ve buna bağlı olarak da etkisinin azalması olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda yapılan çalışmalara bakıldığında, kadınların erkeklere oranla dindarlık özelliğine daha fazla sahip olduğunu gösteren pek çok araştırma sonucu yayınlanmıştır. Cirhinlioğlu ve Ok (2011) kadınların erkeklere göre daha dindar olduğu yönündeki bulguları Türkiye'de yapılan araştırmalar üzerinden bir meta analizini yaparak test etmişlerdir. Farklı örneklemeler üzerinden yapılan 11 farklı araştırmanın incelendiği çalışmada kadınların dindarlık boyutunda erkeklere göre daha dindar olduğu olgusunun Türkiye için de geçerli olduğunu ortaya koymuştur (Gültekin, 2014). Bu açıdan yorumlandığında Türkiye'de erkeklerin kadınlara oranla daha az dindar olması sebebiyle, laiklik faktörüne de daha yatkın olabileceği düşünülmektedir. Çalışmamızda diğer alt boyutlar olan gelecek odaklılık, yerelden kopukluk, aileden bağımsızlık ve bireysel bağımsızlık alt boyutlarında erkeklerin daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Öğrencilerin bu alt boyuta verdiği cevapları toplumsal cinsiyet bağlamında ele almak daha doğru olacaktır.

Toplumda genel anlamda erkeklerde otorite, bağımsızlık, kendi hayatını kendi çizme ve bireysellik ağır basarken kadınlarda bu otoritenin belirlediği sınırlar içerisinde yaşama, paylaşım ve bir topluluğa aidiyet özelliği vardır (Navaro, 1993). Kadınlar eşine, çocuklarına, ailesine, eşinin ailesine vb., birçok yapı ve fertlere erkeklere kıyasla daha bağımlı yetiştirilmektedirler. Bu fertlerin ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğuyla büyüyen kadın aynı zamanda bulunduğu toplumun kültürünü yaşama ve çocuklarına

yaşatma bilinci ve sorumluluğu içerisinde. Bu sebeple araştırma sonucu ekseninde kadınların bireysel olarak bağımsızlaşmasının ve kendisini sahip olduğu kültürel bağlamdan soyutlamasının erkeklere oranla daha güç olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 6. Yaşa göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması

		n.	X	S.S.	F.	p.
Laiklik	18-21 yaş	110	34.34	9.03	1.047	.352
	22-25 yaş	181	32.83	9.91		
	26-29 yaş	36	34.28	6.14		
	Toplam	327	33.50	9.28		
Aileden Bağımsızlık	18-21 yaş	110	13.33	5.37	.780	.459
	22-25 yaş	181	12.99	5.14		
	26-29 yaş	36	12.08	4.86		
	Toplam	327	13.01	5.19		
Gelecek Odaklılık	18-21 yaş ^a	110	15.32	4.13	4.999	.007*
	22-25 yaş ^a	181	14.41	4.92		
	26-29 yaş ^b	36	12.56	4.25		
	Toplam	327	14.51	4.65		
Bireysel Bağımsızlık	18-21 yaş ^a	110	13.32	3.97	5.349	.005*
	22-25 yaş ^a	181	12.60	4.39		
	26-29 yaş ^b	36	10.67	4.11		
	Toplam	327	12.63	4.28		
Yerelden Kopukluk	18-21 yaş ^{ab}	110	7.64	2.32	3.557	.030*
	22-25 yaş ^b	181	7.14	2.53		
	26-29 yaş ^a	36	8.19	1.98		
	Toplam	327	7.42	2.42		

a. ab. b Gruplar arası farklılıklar (Tukey testi). * p<0.05

Çalışmaya katılan öğrencilerde yaşa göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılmasında, gelecek odaklılık, bireysel bağımsızlık ve yerelden kopukluk alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilirken ($p<0.05$), laiklik ve aileden bağımsızlık alt boyutlarına anlamlı farklılıklar görülmemiştir ($p>0.05$; Tablo 4). Çalışmamızdan çıkan sonuç doğrultusunda üniversiteli gençlerin yaşları arttıkça gelecek odaklılık ve bireysel bağımsızlık düzeylerinde azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 26-29 aralığındaki gençlerin ise 18-21 ve 22-25 yaş aralığındaki gençlere göre yerelden kopukluk düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer çalışmalara baktığımızda. Ak (2018)'in %94.5'i 19-24 yaş arasındaki gençlerle yaptığı çalışmada, katılımcıların yüksek bir oranı (%89.5), modern-gelenek düzleminde, kendilerini biraz modern biraz geleneksel olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Öztürk (2022). %17.5'i 18-24 yaş. %35.5'i 25-31 yaş. %47'si ise +32 yaş aralığında olan katılımcılar üzerinde yaptığı çalışmada, katılımcıların geleneksellik-modernlik düzeylerinin ortalamaya yakın bir düzeyde olduğu ancak modernlik özelliklerini taşımaya daha eğilimli olduklarını sonucuna ulaşmıştır. Yıldırım ve Mücahit (2020). %

74'ü 22 yaş ve altı. % 26'sı 23 yaş ve üzerinde olan katılımcılar üzerinde yaptığı çalışmada, katılımcıların modernlik ölçeğinden aldıkları ortalamalara bakıldığında modernlik düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun sebebinin ise 18-21 yaş ve 22-25 yaş aralığındaki öğrencilerin bulunduğu yaş aralığını hedefledikleri mesleğe, statüye, aile yaşamına vb., birçok hedefe geçiş dönemi olarak görmesi ve bu sebeple de bugününü geleceğe odaklı bir şekilde planlanmasından kaynaklandığı. 26-29 yaş öğrenci grubunun ise bulunduğu yaş aralığını artık bir geçiş döneminden ziyade bugüne odaklanılması gereken bir dönem olarak görmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir (yorumların bir kısmı silindi)

Tablo 7. Gelir durumuna göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması

		n	X	S.S.	F	p.
Laiklik	Gelirim giderimden az	157	33.12	9.91	.411	.663
	Gelirim giderim eşit	130	34.07	8.28		
	Gelirim giderimden fazla	40	33.10	9.89		
	Toplam	327	33.50	9.28		
Aileden Bağımsızlık	Gelirim giderimden az	157	12.62	4.95	1.272	.282
	Gelirim giderim eşit	130	13.16	5.39		
	Gelirim giderimden fazla	40	14.03	5.39		
	Toplam	327	13.01	5.19		
Gelecek Odaklılık	Gelirim giderimden az	157	14.30	4.82	1.073	.343
	Gelirim giderim eşit	130	14.47	4.53		
	Gelirim giderimden fazla	40	15.50	4.34		
	Toplam	327	14.51	4.65		
Bireysel Bağımsızlık	Gelirim giderimden az	157	13.01	3.84	1.263	.284
	Gelirim giderim eşit	130	12.36	4.74		
	Gelirim giderimden fazla	40	12.03	4.33		
	Toplam	327	12.63	4.28		
Yerelden Kopukluk	Gelirim giderimden az	157	7.69	2.23	3.882	.022*
	Gelirim giderim eşit	130	6.97	2.56		
	Gelirim giderimden fazla	40	7.83	2.50		
	Toplam	327	7.42	2.42		

* p<0.05

Çalışmaya katılan öğrencilerde gelir durumuna göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılmasında, yerelden kopukluk alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilirken ($p<0.05$), diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıklar görülmemiştir ($p>0.05$; Tablo 5). Çalışmamızdan çıkan sonuç doğrultusunda üniversiteli gençlerde geliri gideriyle eşit olanların yerelden kopukluk düzeylerinin, geliri giderinden az ve geliri giderinden fazla olanlara kıyasla daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yerelden kopukluk düzeyi en yüksek olanların ise gelirleri giderlerinden fazla olan öğrenciler olduğu görülmüştür. Benzer çalışmalara bakıldığında. Ak (2018)'ın genellikle alt ve orta gelir grubunda olan katılımcılar

üzerinde yaptığı çalışmada, katılımcıların yüksek bir oranı (%89.5), modern-gelenek düzleminde, kendilerini biraz modern biraz geleneksel olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Çalışmamızın bulguları açısından gelirin mi yerelden kopukluğu etkilediği yoksa yerelden kopuk olmanın mı gelir durumunu etkilediği ile ilgili bir yargıda bulunmak yeterli değildir. Ancak yerelden kopukluk düzeyleri en az olan (geleneksele ait özellik) öğrencilerin geliriyle giderini eşit düzeyde tutmasının sebebinin, yerelden kopukluk düzeyleri daha yüksek olan (moderne ait özellik) öğrencilere göre kendi ailesinde veya yakın çevresinde aylık gelirini zor şartlardaki mesleklerde kazanan aile fertlerin daha çok bulunmasından kaynaklı gelir ve gider dengesini daha öngörülü bir şekilde tuttukları ve ilgi ve isteklerini daha kolay baskılayabildiklerinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Dursun Yamaç (2022)'ın küyereller, yereller ve uluslar ötesi olmak üzere üç farklı kültür tipine ait kümelerde yapmış olduğu çalışmada yereller kümesi incelendiğinde, uluslar ötesi küme ile zıt bir görüntü oluşturduğu ve gelir düzeyi olarak ise kümede daha çok alt gelir düzeyinde olanların yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yere göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması

		n.	X	S.S.	F	p.
Laiklik	Köy-kasaba ^a	71	37.28	7.84	9.651	.000**
	İlçe ^b	87	33.90	9.49		
	İl-şehir ^b	169	31.70	9.27		
	Toplam	327	33.50	9.28		
Aileden Bağımsızlık	Köy-kasaba	71	13.23	5.09	.470	.625
	İlçe	87	13.34	5.57		
	İl-şehir	169	12.74	5.04		
	Toplam	327	13.01	5.19		
Gelecek Odaklılık	Köy-kasaba	71	15.35	4.56	3.530	.030*
	İlçe	87	15.09	4.65		
	İl-şehir	169	13.86	4.62		
	Toplam	327	14.51	4.65		
Bireysel Bağımsızlık	Köy-kasaba ^a	71	13.73	4.22	4.268	.015*
	İlçe ^{ab}	87	12.90	4.34		
	İl-şehir ^b	169	12.03	4.20		
	Toplam	327	12.63	4.28		
Yerelden Kopukluk	Köy-kasaba ^a	71	8.75	1.70	15.211	.000**
	İlçe ^b	87	7.25	2.39		
	İl-şehir ^b	169	6.95	2.50		
	Toplam	327	7.42	2.42		

a. ab. b Gruplar arası farklılıklar. *p<0.05. **p<0.001

Çalışmaya katılan öğrencilerde hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yere göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılmasında. Aileden

Bağımsızlık alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmezken ($p < 0.05$). diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p > 0.05$; Tablo 6).

Çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre, hayatının büyük bir kısmında köyde yaşayanların laiklik, bireysel bağımsızlık ve yerelden kopukluk puanlarının şehir ve ilçede yaşayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca köy ve ilçede yaşayanların şehirde yaşayanlara göre gelecek odaklılık puanlarının da daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda çalışmamıza katılan üniversiteli gençlerden çoğunlukla köyde yaşamış olanların şehirde yaşamış olanlara oranla daha modern olduklarını ifade etmek mümkündür.

Benzer çalışmalara bakıldığında, Ak (2018) % 18'i köy-kasaba, % 24.5'i ilçe, %57'si şehir, %0.5'i yurt dışında yaşayan katılımcılar üzerinde yaptığı çalışmada, katılımcıların yüksek bir oranı (%89.5), modern-gelenek düzleminde, kendilerini biraz modern biraz geleneksel olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır.

Coşkun (2010) çoğunlukla yaşamış oldukları yerleşim birimleri değişkenine göre, %13.1'i köy ve beldede, %19.9'u ilçede, %40.5'i şehirde, %25.4'ü büyükşehirde ve %1.1'i yurtdışında yaşayan katılımcılar üzerinde yaptığı çalışmada, kentleşmenin de modernliğin göstergelerinden biri olduğu kanısından yola çıkarak, katılımcıların büyük bölümünün (%65.9) modernleşme eğiliminde oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Özsan (2013). Manisa ilinin köylerinden birinde gerçekleştirdiği araştırmada, neyin ve kimlerin modern olup olmadığına ilişkin değerlendirmelerde, mevcut köy ve yakındaki köylerde yaşayan kişilerin kendilerini modern olarak vurguladıkları sonucunu ulaşmıştır. Genel anlamda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Türkiye'de özellikle köy ve kırsal alanlarda modernleşmenin boyutunu ortaya koyabilecek çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir.

Ayrıca var olan çalışmalarda katılımcıların çoğunlukla şehirde yaşamış kişilerden oluşturduğu ve bu doğrultuda modernlik puanlarının da yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Köyde yaşamış/yaşayan kişilerin modernlik puanlarının daha yüksek olduğuna dair yapılmış çalışmalara rastlanmamıştır. Bu açıdan çalışmamızdan elde edilen, hayatının büyük bir kısmını köyde geçiren öğrencilerin şehirde geçirenlere oranla daha modern olduğu sonucunun literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 9. Doğduğunuz bölgeye göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması

		n.	X	S.S	F	p.
Laiklik	Marmara	31	32.65	10.84	1.987	.067
	Ege	28	33.11	10.70		
	Akdeniz	39	29.41	9.81		
	Karadeniz	105	34.03	8.11		
	İç Anadolu	43	34.12	10.38		
	Doğu Anadolu	41	36.12	8.33		
	Güneydoğu Anadolu	40	33.65	8.21		
	Toplam	327	33.50	9.28		
Aileden Bağımsızlık	Marmara ab	31	13.19	4.98	2.277	.036*
	Ege ab	28	13.32	4.15		
	Akdeniz b	39	10.77	4.94		
	Karadeniz ab	105	12.57	5.42		
	İç Anadolu a	43	14.42	5.58		
	Doğu Anadolu ab	41	14.12	5.41		
	Güneydoğu Anadolu ab	40	13.30	4.36		
	Toplam	327	13.01	5.19		
Gelecek Odaklılık	Marmara	31	14.61	4.67	.756	.605
	Ege	28	15.64	4.00		
	Akdeniz	39	13.44	5.64		
	Karadeniz	105	14.38	4.63		
	İç Anadolu	43	15.07	4.77		
	Doğu Anadolu	41	14.63	4.59		
	Güneydoğu Anadolu	40	14.33	4.03		
	Toplam	327	14.51	4.65		
Bireysel Bağımsızlık	Marmara	31	12.58	4.09	1.056	.389
	Ege	28	13.18	4.41		
	Akdeniz	39	11.77	4.65		
	Karadeniz	105	12.47	4.26		
	İç Anadolu	43	13.72	4.15		
	Doğu Anadolu	41	11.98	4.65		
	Güneydoğu Anadolu	40	13.05	3.71		
	Toplam	327	12.63	4.28		
Yerelden Kopukluk	Marmara	31	7.77	2.39	1.928	.076
	Ege	28	7.54	2.50		
	Akdeniz	39	6.31	2.45		
	Karadeniz	105	7.59	2.37		
	İç Anadolu	43	7.53	2.53		
	Doğu Anadolu	41	7.85	2.22		
	Güneydoğu Anadolu	40	7.15	2.42		
	Toplam	327	7.42	2.42		

Çalışmaya katılan öğrencilerde doğduğunuz bölgeye göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılmasında, aileden bağımsızlık alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilirken ($p < 0.05$), diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıklar görülmemiştir ($p > 0.05$; Tablo 7). Aileden bağımsızlık alt boyutunda İç Anadolu Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. İç Anadolu’da doğan öğrencilerin aileden bağımsızlık alt boyutunda daha yüksek puan aldığı, en düşük puanı ise Akdeniz’de doğan öğrencilerin aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmamızdan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin doğduğu bölgeye göre geleneksellik- modernlik yorumlamasında bulunmak verilerimiz açısından yeterli değildir. Yapılan literatür incelemesinde, “doğduğunuz bölge” değişkenine göre üniversiteli gençlerin geleneksellik ve modernlik düzeylerine ilişkin çalışmalara rastlanmamıştır. Bu açıdan bakıldığında çalışmamızın bulgularının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 10. Kendinizi nasıl tanımlarsınız? sorusuna göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması

		n.	X	S.S.	F	p.
Laiklik	Geleneksel ^a	53	38.64	7.63	18.736	.000**
	Modern-geleneksel ^{ab}	231	33.42	8.70		
	Modern ^b	43	27.58	10.61		
	Toplam	327	33.50	9.28		
Aileden Bağımsızlık	Geleneksel ^a	53	16.04	5.37	14.168	.000**
	Modern-geleneksel ^b	231	12.71	4.99		
	Modern ^b	43	10.86	4.46		
	Toplam	327	13.01	5.19		
Gelecek Odaklılık	Geleneksel ^a	53	15.96	4.03	6.214	.002*
	Modern-geleneksel ^{ab}	231	14.53	4.63		
	Modern ^b	43	12.65	4.93		
	Toplam	327	14.51	4.65		
Bireysel Bağımsızlık	Geleneksel ^a	53	14.77	3.81	12.962	.000**
	Modern-geleneksel ^{ab}	231	12.54	4.26		
	Modern ^b	43	10.49	3.82		
	Toplam	327	12.63	4.28		
Yerelden Kopukluk	Geleneksel ^a	53	8.53	1.64	11.640	.000**
	Modern-geleneksel ^{ab}	231	7.39	2.43		
	Modern ^b	43	6.21	2.64		
	Toplam	327	7.42	2.42		

a. ab. b Gruplar arası farklılıklar. *p<0.05. **p<0.001

Çalışmaya katılan öğrencilerde Kendinizi nasıl tanımlarsınız sorusuna göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılmasında, tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmiştir(p<0.05; Tablo 10). Kendisini geleneksel olarak tanımlayanların tüm alt boyutlarda yüksek puan aldığı, kendisini modern olarak tanımlayanların ise tüm alt boyutlarda en düşük puanı aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızdan elde edilen bulgular doğrultusunda; modern özellikler taşıyan katılımcıların kendisini geleneksel olarak tanımladığı ve geleneksel özellikler taşıyanların ise kendisini modern olarak tanımladığını söylemek mümkündür. Benzer çalışmalara bakıldığında; SEKAM (2016)’ın yayınlamış olduğu Türkiye Gençlik Çalışması’nda gençlerin modern-gelenek ekseninde kendilerini nasıl tanımladıkları, nasıl konumlandıkları tespit edilmek istenmiş ve bu amaçla yöneltilmiş soruya alınan

cevaplara göre gençlerin dörtte üçü kendisini biraz modern, biraz geleneksel olarak tanımlamıştır. Çalışmada kendisini modern olarak niteleyenler, diğerlerinden çok daha yüksek oranlarda olmak üzere aileyi modası geçmiş bir kurum olarak görmektedirler. Bu sonucun çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçla örtüşmediğini söylemek mümkündür. Çalışmada modern-geleneksel açısından kendisini modern, Geleneksel, biraz modern-biraz geleneksel olarak tanımlayan gençlerin laik kimliğini kabullenme oranları incelenmiş ve üç grubun da uygun-uygun değil sorularına benzer oranda cevap verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, gençlerin kendilerini siyasi, ideolojik ve dini açıdan konumlandırmaları bakımından modern ve geleneksel ayrımında önemli bir anlam farkı taşımadıklarını göstermektedir. Başka bir deyişle, gençlerin kendilerini modern ya da geleneksel olarak tanımlamaları, yaşamın farklı alanlarındaki tutum ve davranışlarında literatürdeki modern-geleneksel ayrımının gerektirdiği farklılaşmalara yol açmamaktadır. Buradaki benzerlik, modern kimliği benimseyen gençlerin modernliği yanlış anlamalarından ziyade, kendisini geleneksel olarak tanımlayan gençlerin büyük ölçüde gelenekten uzaklaşmış olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu durum oldukça ilginç ve önemlidir (SEKAM, 2016).

Anthony Giddens’a göre sosyal bilimlere kaynaklık eden modernlik kavramının temelinde gelenek ile modernlik düşüncesi arasında özsel bir karşıtlık ilişkisi olduğu fikri bulunmaktadır (Giddens, 1994). Bu kapsamda “Gelenek nedir?” gibi bir soru cevaplandırılırken oldukça basit ancak bir o kadar da risk barındıran bir zıtlık ilişkisi üzerinden “Gelenek, modern olmayan her şeydir.” cevabı verilmektedir. Bu mantıktan yola çıkacak olursak da bu soruya verilen cevaplar arasında bir örtüşme olması beklenirdi (Karaaslan, 2021). Ancak her ne kadar tanımlamalar bu yönde olsa da günümüzde gelenekselliği içermeyen modernlikten, modernliği içermeyen geleneksellikten bahsetmek pek mümkün değildir. Aksine gelenek, modern dünyada da hayatın her alanında varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bu bağlamda farklı bir sebep olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız sorusuna verilen cevapların, geleneksellik ve modernlik kavramlarının bizzat kendileri üzerinden değil, daha çok kurgulanmış temsillerine odaklanılarak cevaplanması oldukça olasıdır. Ayrıca insanlar ve içinde yaşadığı toplumlar tarihin hiçbir döneminde tamamıyla aynı seviyeye ve aynı düşünce yapısına sahip olmamışlardır, bazı toplumlar ilk çağı yaşarken bazı toplumlar ise orta çağı yaşamışlardır (URL 4). Bu durum sadece farklı toplumların da ötesinde aynı

toplum içerisinde yaşayan insanlar için de geçerlidir. Bir kısım modern olmanın doğru olduğunu düşünürken, bir kısım ise geleneksel olmanın doğru olduğunu düşünmektedir. Bir grup modernleşmek için uğraşırken bir başka grup ise geleneksel bir toplum olarak yaşamaya çalışmaktadır. Bu da toplumumuzda bazı düşünce ve davranışların modern yapıda bazılarının ise geleneksel yapıda olmasına yol açmaktadır. Çalışmamızdan elde ettiğimiz bulguların sebebinin, bazı kesimlerin bir taraftan geleneksel değerlere önem verirken diğer taraftan modern yaşam tarzını benimsemeleri ve teknoloji gibi modern zamanın araçlarını aktif olarak kullanmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu insanlar, geçmişten gelen kültürel değerleri korurken modern yaşam tarzıyla uyumlu bir şekilde yaşarlar. Bu durum karşısında, bazı kişiler modern kimliklerini ön plana çıkarırken, diğerleri geleneksel değerlerine bağlı kalarak kendilerini ifade etmektedir.

Tablo 11. Anne eğitim durumuna göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması

		n.	X.	S.S.	F	p.
Laiklik	Okur-yazar değil ^a	38	36.45	8.33	4.567	.001*
	İlkokul ^{ab}	143	33.61	8.67		
	Ortaokul ^a	82	34.71	8.82		
	Lise ^b	47	28.77	9.72		
	Üniversite ^{ab}	17	33.18	12.92		
	Toplam	327	33.50	9.28		
Aileden Bağımsızlık	Okur-yazar değil	38	13.63	5.01	1.097	.358
	İlkokul	143	12.90	5.34		
	Ortaokul	82	13.24	4.61		
	Lise	47	11.87	5.53		
	Üniversite	17	14.47	5.85		
	Toplam	327	13.01	5.19		
Gelecek Odaklılık	Okur-yazar değil ^{ab}	38	14.45	4.83	4.367	.002*
	İlkokul ^{ab}	143	14.55	4.63		
	Ortaokul ^a	82	15.73	4.28		
	Lise ^b	47	12.26	4.26		
	Üniversite ^{ab}	17	14.76	5.37		
	Toplam	327	14.51	4.65		
Bireysel Bağımsızlık	Okur-yazar değil	38	13.55	4.18	2.237	.065
	İlkokul	143	12.62	4.56		
	Ortaokul	82	13.21	3.63		
	Lise	47	11.30	4.19		
	Üniversite	17	11.59	4.65		
	Toplam	327	12.63	4.28		
Yerelden Kopukluk	Okur-yazar değil ^a	38	7.92	2.01	3.820	.005*
	İlkokul ^{ab}	143	7.73	2.29		
	Ortaokul ^{ab}	82	7.40	2.59		
	Lise ^b	47	6.32	2.54		
	Üniversite ^{ab}	17	6.82	2.40		
	Toplam	327	7.42	2.42		

a. ab. b Gruplar arası farklılıklar. *p<0.05. **p<0.001

Çalışmaya katılan öğrencilerde Anne eğitim durumuna göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılmasında. Laiklik. Gelecek Odaklılık ve Yerelden Kopukluk alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilirken ($p<0.05$). Aileden Bağımsızlık ve Bireysel Bağımsızlık alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmemiştir ($p>0.05$; Tablo 11). Çalışmamızdan elde edilen bulgular doğrultusunda, annesi okuryazar olmayan üniversite gençlerinin laiklik ve yerelden kopukluk düzeylerinin en yüksek olduğu; annesi ortaokul mezunu olan gençlerin laiklik ve gelecek odaklılık düzeylerinin en yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın, laiklik, yerelden kopukluk ve gelecek odaklılık düzeylerinden en düşük puanı alan gençlerin ise annesi lise mezunu olanlar olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre, annesi okuryazar olmayan üniversite gençlerinin laiklik ve yerelden kopukluk düzeylerinin en yüksek olduğu; annesi ortaokul mezunu olan gençlerin laiklik ve gelecek odaklılık düzeylerinin en yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık, laiklik, yerelden kopukluk ve gelecek odaklılık düzeylerinde en düşük puanları alanların annesi lise mezunu olan gençler olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda kullanılan geleneksellik ve modernlik ölçeğinin literatürde anne-baba eğitim durumu sorusuna göre yapılmış çalışmalarda herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Bu nedenle, çalışmamızdan elde ettiğimiz bulguların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 12. Baba eğitim durumuna göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması

		n.	X	S.S	F	p.
Laiklik	Okur-yazar değil	11	34.91	7.50	1.429	.224
	İlkokul	115	34.93	8.06		
	Ortaokul	91	33.19	9.70		
	Lise	76	32.32	10.39		
	Üniversite	34	31.65	9.59		
	Toplam	327	33.50	9.28		
Aileden Bağımsızlık	Okur-yazar değil	11	13.09	5.50	.412	.800
	İlkokul	115	12.90	4.85		
	Ortaokul	91	12.56	5.86		
	Lise	76	13.51	5.16		
	Üniversite	34	13.41	4.46		
	Toplam	327	13.01	5.19		
Gelecek Odaklılık	Okur-yazar değil	11	13.73	4.82	.612	.654
	İlkokul	115	14.62	4.65		
	Ortaokul	91	15.01	4.86		
	Lise	76	14.14	4.51		
	Üniversite	34	13.91	4.42		
	Toplam	327	14.51	4.65		

Tablo 12. (Devamı)

Bireysel Bağımsızlık	Okur-yazar değil	11	12.27	4.78	1.761	.136
	İlkokul	115	13.36	4.37		
	Ortaokul	91	12.46	4.28		
	Lise	76	12.37	4.07		
	Üniversite	34	11.32	4.07		
	Toplam	327	12.63	4.28		
Yerelden Kopukluk	Okur-yazar değil	11	7.18	1.83	3.399	.010*
	İlkokul	115	8.03	2.16		
	Ortaokul	91	7.27	2.44		
	Lise	76	7.11	2.68		
	Üniversite	34	6.56	2.45		
	Toplam	327	7.42	2.42		

*p<0.05. **p<0.001

Çalışmaya katılan öğrencilerde baba eğitim durumuna göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılmasında. Yerelden Kopukluk alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilirken ($p<0.05$). Laiklik. Gelecek Odaklılık. Aileden Bağımsızlık ve Bireysel Bağımsızlık alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmemiştir ($p>0.05$; Tablo 12). Çalışmamızdan elde edilen bulgular doğrultusunda baba eğitim düzeyi ilkokul olan üniversite öğrencilerinin yerelden daha kopuk olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmamızda kullanılan geleneksellik ve modernlik ölçeğini literatürde kullanan çalışmalarda anne-baba eğitim durumu sorusuna göre yapılmış herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Bu nedenle, çalışmamızdan elde ettiğimiz bulguların literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 13. Cinsiyete ve Sosyal medya kullanım süresine göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılması

Cinsiyet		n.	X	S.S.	F	p.
Bireysel Bağımsızlık	0-2 saat	49	10.76	4.37	2.170	.093
	3-4 saat	69	11.01	3.91		
	5-6 saat	39	12.08	4.07		
	7 saat ve üstü	32	12.84	4.61		
	Toplam	189	11.48	4.23		
Yerelden Kopukluk	0-2 saat	49	7.35	2.51	1.350	.260
	3-4 saat	69	6.65	2.50		
	5-6 saat	39	7.56	2.53		
	7 saat ve üstü	32	7.16	2.44		
	Toplam	189	7.11	2.51		

Tablo 13. (Devamı)

Erkek	Laiklik	0-2 saat	42	36.31	7.62	1.809	.149
		3-4 saat	57	37.77	8.30		
		5-6 saat	21	34.24	9.47		
		7 saat ve üstü	18	33.00	10.87		
		Toplam	138	36.17	8.73		
	Aileden Bağımsızlık	0-2 saat	42	15.43	5.03	.780	.507
		3-4 saat	57	16.74	5.07		
		5-6 saat	21	15.29	5.28		
		7 saat ve üstü	18	15.44	5.07		
		Toplam	138	15.95	5.08		
	Gelecek Odaklılık	0-2 saat	42	15.62	4.05	.774	.510
		3-4 saat	57	16.12	4.11		
		5-6 saat	21	15.24	4.97		
		7 saat ve üstü	18	17.11	3.92		
		Toplam	138	15.96	4.20		
	Bireysel Bağımsızlık	0-2 saat	42	13.07	4.15	2.665	.050*
		3-4 saat	57	15.09	3.45		
		5-6 saat	21	13.57	3.08		
		7 saat ve üstü	18	14.83	4.51		
		Toplam	138	14.21	3.84		
	Yerelden Kopukluk	0-2 saat	42	8.07	2.04	2.889	.039*
		3-4 saat	57	8.28	1.81		
		5-6 saat	21	6.86	2.89		
		7 saat ve üstü	18	7.17	2.71		
		Toplam	138	7.86	2.24		

Çalışmamızda Cinsiyete ve Sosyal medya kullanım süresine göre geleneksel ve modernlik karşılaştırılmasında kadınlarda sosyal medya kullanım süresi ile geleneksel ve modernlik alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmezken ($p>0.05$), erkek katılımcılarda bireysel bağımsızlık ve yerelden kopukluk alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Çalışmamızda elde edilen bulgular doğrultusunda erkek öğrencilerde sosyal medya kullanım süresi 3-4 saat olan öğrencilerin bireysel bağımsızlık ve yerelden kopukluk düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan literatür incelemesinde, cinsiyet ve sosyal medya kullanım süresi değişkenlerine göre üniversiteli gençlerin geleneksellik ve modernlik düzeylerine ilişkin çalışmalara rastlanmamıştır. Tutgun ve ark., (2016), sosyal medya kullanımındaki bağımlılık düzeyini ölçmek için üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada, cinsiyet değişkenine göre kullanım sürelerinde farklılaşma görülürken kadın

cinsiyetinin erkeklere oranla sosyal medyayı daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Kadın katılımcılar sosyal medyayı duygusal bir destek sağlama aracı olarak görürken erkeklerin sosyal medyadan daha fazla biçimde olumsuz etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır (Mutlu, 2021). Çalışmamızdan elde edilen sonuçların da bu nedenden dolayı ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Tablo 14. Cinsiyete ve sosyal medya kullanım süresine göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması

Cinsiyet		n.	X	S.S	F	p.
Kadın	Siyasi Okuryazarlık	0-2 saat	49	14.43	.988	.400
		3-4 saat	69	15.61		
		5-6 saat	39	15.59		
		7 saat ve üstü	32	15.13		
		Toplam	189	15.22		
	Katılım	0-2 saat	49	20.94	.854	.466
		3-4 saat	69	21.04		
		5-6 saat	39	20.21		
		7 saat ve üstü	32	21.50		
		Toplam	189	20.92		
	Protesto ve Sorumluluk	0-2 saat	49	36.86	1.108	.347
		3-4 saat	69	38.91		
		5-6 saat	39	37.54		
		7 saat ve üstü	32	37.94		
		Toplam	189	37.93		
Erkek	Siyasi Okuryazarlık	0-2 saat	42	17.29	2.393	.071
		3-4 saat	57	15.86		
		5-6 saat	21	16.33		
		7 saat ve üstü	18	17.78		
		Toplam	138	16.62		
	Katılım	0-2 saat ^a	42	22.00	3.122	.028*
		3-4 saat ^{ab}	57	20.35		
		5-6 saat ^{ab}	21	20.43		
		7 saat ve üstü ^b	18	19.44		
		Toplam	138	20.75		
	Protesto ve Sorumluluk	0-2 saat	42	39.79	1.827	.145
		3-4 saat	57	37.21		
		5-6 saat	21	38.95		
		7 saat ve üstü	18	37.83		
		Toplam	138	38.34		

a. ab. b Tukey testi farklılıkları. * p<0.05

Çalışmamızda cinsiyete ve sosyal medya kullanım süresine göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılmasında kadın katılımcılarda aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmemiştir. Erkek katılımcılarda ise katılım alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilirken, siyasi okuryazarlık ve protesto ve sorumluluk alt boyutlarında ise anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (p>0.05). Çalışmamızda elde edilen bulgular doğrultusunda erkek öğrencilerde sosyal medya

kullanım süresi arttıkça katılım düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Yapılan literatür incelemesinde, cinsiyet ve sosyal medya kullanım süresi değişkenlerine göre üniversiteli gençlerin aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeylerine ilişkin çalışmalara rastlanmamıştır. Sosyal medya kullanımıyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, sorumluluk düzeyleri düşük kişilerin sosyal medya bağımlılığı geliştirme olasılıklarının daha yüksek olabildiği görülmektedir (Aksakallı, 2021). Her ne kadar erkeklerde sosyal medya kullanım süresi ile protesto ve sorumluluk alt boyutu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık çıkmasa da sosyal medyayı daha az kullanan erkek öğrencilerin protesto ve sorumluluk alt boyutundan aldığı puanların daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu açıdan sosyal medyayı daha az kullanan erkek öğrencilerin katılım alt boyutundan daha yüksek puan almalarının sebebinin, katılım ve sorumluluk arasında da paralel yönde bir ilişkinin olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yani bir bireyin içinde bulunduğu toplumun kaderini tayin etme sürecine katılımını ifade eden katılım faktörüne sahip olabilmesi için belli düzeyde bir sorumluluk bilincine de sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 15. Cinsiyet göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması

		n.	X	S.S	t.	p.
Siyasi Okuryazarlık	Kadın	189	15.22	3.97	-3.363	.001*
	Erkek	138	16.62	3.33		
	Toplam	327	15.81	3.77		
Katılım	Kadın	189	20.92	3.52	.445	.656
	Erkek	138	20.75	3.47		
	Toplam	327	20.85	3.49		
Protesto ve Sorumluluk	Kadın	189	37.93	6.24	-.609	.543
	Erkek	138	38.34	5.67		
	Toplam	327	38.10	6.00		

*, p<0.05

Çalışmamızda cinsiyet değişkenine göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarının karşılaştırılmasında siyasi okuryazarlık alt boyutunda erkek katılımcıların kadınlara göre daha yüksek puanlar aldıkları ve anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir (p<0.05). Katılım ve protesto ve sorumluluk alt boyutlarında ise anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir (p>0.05). Benzer çalışmalara bakıldığında; Yücel ve Buz (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada. Gümüşhane Üniversitesi'nde öğrenim gören sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin aktif vatandaşlık öz yeterlilik düzeyleri cinsiyet değişkenine göre analiz edildiğinde, siyasi okuryazarlık alt boyutunda erkek katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucu elde edilirken protesto ve

sorumluluk alt boyutu ile katılım alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Geçgel (2019) tarafından öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, aktif yurttaşlık öz yeterlik ölçeğinin siyasi okuryazarlık alt boyutunda erkekler lehine anlamlı farklılık görülürken, katılım, protesto ve sorumluluk alt boyutlarında ve toplam puan açısından anlamlı farklılık görülmemiştir. Süvari ve Tangülü (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aktif vatandaşlık öz yeterliliklerinin cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğretmen adaylarının lehinde anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Arslan ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan araştırmada aktif yurttaşlığı cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde erkekler lehine farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Kartal (2013) tarafından yapılan araştırmada aktif vatandaşlık bağlamında öğretmen adaylarının sosyal katılım düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde erkek öğretmen adayları lehine farklılaştığı görülmektedir. Tutkun (2013) tarafından yapılan araştırmada aktif vatandaşlığın alt boyutlarını oluşturan, protesto ve sosyal değişime katılım, temsili demokrasiye katılım boyutlarının kadın öğretmen adayları lehine farklılaştığı görülmektedir. Kaya (2013) tarafından yapılan araştırmada aktif yurttaşlığın alt faktörlerinden olan politikaya katılım oranları kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına kıyasla katılım faaliyetlerinin daha düşük düzeyde olduğu sonucu elde edilmiştir. Ersoy (2014) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de aktif vatandaşlık eğitiminin zorlukları ile ilgili öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Yapılan araştırma bulgularına göre kız öğrencilerin politika hakkındaki konulara karşı daha pasif oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler Geçgel (2019), Süvari ve Tangülü (2020), Arslan vd. (2018), Kartal (2013), Ersoy (2014), Kaya’nın (2013) yapmış olduğu araştırmalarla benzerlikler gösterirken, Tutkun’un (2013) yapmış olduğu araştırmadan farklılaştığı görülmektedir. Siyasi okuryazarlık alt boyutunda erkek öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olmasının sebebinin, toplumsal yapı içerisinde erkeklerin siyasete olan merakı ve bulundukları ortamlarda kadınların bulunduğu ortamlara oranla daha fazla siyasi söylemlerin gerçekleştirilmesi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kadınların genel anlamda ev ortamlarında erkeklerin ise kamusal alanda aktif olması gerektiğine ilişkin ataerkil kabuller ve politikanın daha çok erkek işi olarak algılanmasının da etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo16. Yaşa göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması

		n.	X	S.S	F.	p.
Siyasi Okuryazarlık	18-21 yaş	110	15.59	3.74	1.516	.221
	22-25 yaş	181	15.85	3.91		
	26-29 yaş	36	16.78	3.02		
	Toplam	327	15.81	3.77		
Katılım	18-21 yaş	110	20.72	3.24	.164	.849
	22-25 yaş	181	20.88	3.68		
	26-29 yaş	36	21.08	3.32		
	Toplam	327	20.85	3.49		
Protesto ve Sorumluluk	18-21 yaş	110	37.53	6.25	.770	.464
	22-25 yaş	181	38.31	5.93		
	26-29 yaş	36	38.41	5.61		
	Toplam	327	38.10	6.00		

Çalışmamızda yaş değişkenine göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarının karşılaştırılmasında tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Fakat yaşın artması ile tüm alt boyutlarda (Siyasi okuryazarlık, Katılım ve Protesto ve sorumluluk) alınan puanların arttığı görülmüştür. Arslan ve arkadaşları (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgularında aktif yurttaşlık ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık görülmemiştir.

Benzer çalışmalara bakıldığında; Geçgel (2019) tarafından öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen araştırma bulgularında aktif yurttaşlık ile yaş değişkeni arasında katılım faktöründe anlamlı bir fark görülmezken, siyasi okuryazarlık, protesto ve sorumluluk faktörleri ve toplam puan açısından anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler Arslan ve arkadaşlarının (2018) yapmış olduğu araştırmayla benzerlikler gösterirken. Geçgel'in (2019) yapmış olduğu araştırmadan farklılaştığı görülmektedir.

Her ne kadar çalışmamızda aktif yurttaşlık ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık gözükme de yaşın artması ile birlikte tüm alt boyutlardaki artışta, ülkemizde oy kullanma hakkının 18 yaş itibarıyla başlaması ve böylelikle gençlerin genel anlamda bu yaştan itibaren siyasal yaşamın bir parçası haline gelmeye başlamalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu artışta yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmeye başlamalarının da etkili olduğu söylenilebilir.

Tablo17. Gelir durumuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması

		n.	X	S.S	F.	p.
Siyasi Okuryazarlık	Gelirim giderimden az	157	15.66	3.87	2.202	.112
	Gelirim giderim eşit	130	15.62	3.96		
	Gelirim giderimden fazla	40	16.98	2.35		
	Toplam	327	15.81	3.77		
Katılım	Gelirim giderimden az	157	20.62	3.57	2.264	.106
	Gelirim giderim eşit	130	20.78	3.61		
	Gelirim giderimden fazla	40	21.93	2.52		
	Toplam	327	20.85	3.49		
Protesto ve Sorumluluk	Gelirim giderimden az	157	37.12	6.23	5.864	.003*
	Gelirim giderim eşit	130	38.55	5.90		
	Gelirim giderimden fazla	40	40.50	4.47		
	Toplam	327	38.10	6.00		

Çalışmamızda gelir durumu değişkenine göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarının karşılaştırılmasında, protesto ve sorumluluk alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilirken ($p < 0.05$). Siyasi okuryazarlık ve Katılım alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$). Çalışmamızda elde edilen bulgular doğrultusunda, üniversiteli gençlerin gelir durumları artıkça protesto ve sorumluluk düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Benzer çalışmalara bakıldığında; Arslan ve ark., (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada aile aylık gelirinin aktif yurttaşlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Geçgel (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada katılımcıların aktif yurttaşlık öz yeterlikleri aile aylık gelir düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Tutkun (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise aile aylık geliri ile aktif vatandaşlığın protesto ve sosyal değişime katılım faktöründe bir fark gözlenmezken, temsili demokrasiye katılım faktörü arasında anlamlı fark görülmüştür. Yücel ve Buz (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada. Gümüşhane Üniversitesi'nde öğrenim gören sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin aktif vatandaşlık öz yeterlilikleri aile gelir durumu değişkenine göre analiz edildiğinde, siyasi okuryazarlık ve aktif vatandaşlık öz yeterlilikleri ile gelir durumu arasında anlamlı düşük düzeyli pozitif bir ilişki saptanmıştır. Altıntaş ve Kozaner (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğretmen adayı olan öğrencilerin sahip oldukları gelir bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Süvari ve Tangülü, 2020). Çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler Arslan ve arkadaşlarının (2018) yapmış olduğu araştırmayla benzerlikler gösterirken. Geçgel (2019), Tutkun (2013), Yücel ve Buz (2022), Altıntaş ve Kozaner'in (2016) yapmış olduğu araştırmadan farklılaştığı

görülmektedir. Yüksek gelir, daha fazla kaynak ve zamanı da beraberinde getirerek protesto ve sorumluluk faaliyetlerine daha fazla zaman ayırma imkânı sağlamaktadır. Daha düşük gelir seviyesine sahip bireylerde ise daha yoğun çalışma temposundan kaynaklı bu faaliyetlere daha az zaman ayırabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra gelir durumunda yaşanan problemlerin kişiler üzerinde stres ve kaygı yaratabileceği ve bu stres ve kaygının kişilerin sorumluluk düzeylerinde de azalmalara sebep olabileceği düşünülmektedir. Bu açıdan gelir düzeyleri daha yüksek olan öğrencilerin sahip oldukları potansiyel imkânların daha fazla olması, maddi problemlerin getirdiği psiko-sosyal buhranlardan daha az etkilenmeleri ve böylelikle protesto ve sorumluluk bilincini daha etkin bir şekilde yerine getirebilecekleri düşünülmektedir.

Tablo 18. Doğduğunuz bölgeye göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması

		n.	X	S.S	F.	p.
Siyasi Okuryazarlık	Marmara ^a	31	16.52	2.95	4.340	.000**
	Ege ^a	28	16.29	3.51		
	Akdeniz ^a	39	17.03	2.94		
	Karadeniz ^{ab}	105	15.71	3.66		
	İç Anadolu ^a	43	16.63	3.72		
	Doğu Anadolu ^{ab}	41	15.54	3.88		
	Güneydoğu Anadolu ^b	40	13.38	4.51		
	Toplam	327	15.81	3.77		
Katılım	Marmara ^{ab}	31	20.68	3.11	2.404	.028*
	Ege ^b	28	19.54	3.48		
	Akdeniz ^{ab}	39	21.33	3.09		
	Karadeniz ^{ab}	105	20.64	3.45		
	İç Anadolu ^a	43	22.21	2.74		
	Doğu Anadolu ^{ab}	41	21.24	3.27		
	Güneydoğu Anadolu ^{ab}	40	20.10	4.65		
	Toplam	327	20.85	3.49		
Protesto ve Sorumluluk	Marmara	31	37.32	5.07	1.328	.244
	Ege	28	38.39	5.49		
	Akdeniz	39	38.49	5.74		
	Karadeniz	105	37.82	6.17		
	İç Anadolu	43	39.86	6.06		
	Doğu Anadolu	41	38.61	6.58		
	Güneydoğu Anadolu	40	36.48	5.93		
	Toplam	327	38.10	6.00		

*, p<0.05

Çalışmamızda doğduğunuz bölge değişkenine göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarının karşılaştırılmasında siyasi okuryazarlık ve katılım alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilirken ($p<0.05$), protesto ve sorumluluk alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Siyasi okuryazarlık alt boyutunda en yüksek puanları sırasıyla, Akdeniz, İç Anadolu, Marmara ve Ege bölgeleri alırken, en

düşük puanı ise Güneydoğu bölgesi katılımcıları almıştır. Katılım alt boyutunda ise en yüksek puanı İç Anadolu bölgesi, en düşük puanı ise Ege bölgesi almış ve aralarında anlamlı düzeyde farklılıklar görülmüştür. Yapılan literatür incelemesinde, doğduğunuz bölge değişkenine göre üniversiteli gençlerin aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeylerine ilişkin çalışmalara rastlanmamıştır. Bu açıdan çalışma bulgularımızın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kişisel deneyimlerimiz, eğitim seviyemiz ve yaşantımız yurttaşlık algımızı etkileyen faktörlerdir ancak doğduğumuz bölge, kültür, din, etnik köken de bu algıyı etkileyen diğer önemli faktörlerdir. Çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçların sebebinin bundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 19. Hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yere göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması

		n.	X	S.S.	F.	p.
Siyasi Okuryazarlık	Köy-kasaba	71	15.08	4.08	1.798	.167
	İlçe	87	16.17	3.80		
	İl-şehir	169	15.92	3.61		
	Toplam	327	15.81	3.77		
Katılım	Köy-kasaba	71	20.99	3.30	.198	.821
	İlçe	87	20.66	3.92		
	İl-şehir	169	20.89	3.35		
	Toplam	327	20.85	3.49		
Protesto ve Sorumluluk	Köy-kasaba	71	37.11	5.37	2.039	.132
	İlçe	87	39.03	6.24		
	İl-şehir	169	38.04	6.08		
	Toplam	327	38.10	6.00		

Çalışmamızda hayatınızın büyük kısmında yaşadığınız yer değişkenine göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarının karşılaştırılmasında, tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Benzer çalışmalara baktığımızda, Tutkun (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğretmen adaylarının protesto ve sosyal değişim ve temsili demokrasi boyutlarındaki düzeyleri ile yetiştikleri yer arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Süvari ve Tangülü (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının aktif vatandaşlık öz yeterlilikleri lisans eğitimine başlamadan önceki yerleşim alanına göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının aktif vatandaşlık öz yeterlilikleri lisans eğitimine başlamadan önceki yerleşim alanına göre siyasi okuryazarlık alt boyutunda anlamlı bir farklılık göstermiştir. Siyasi okuryazarlık alt boyutunda anlamlı farklılık ilçe ve şehir merkezinde yaşayan Sosyal Bilgiler öğretmen adayları arasında olup şehir merkezinden

gelen öğretmen adaylarının lehine olduğunun sonucuna ulaşılmıştır. Katılım alt boyutunda köyde ve ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aktif vatandaşlık öz yeterlilik puanları şehir merkezinde yaşayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olsa da anlamlı bir farklılık meydana gelmemiştir. Protesto ve sorumluluk alt boyutunda şehir merkezinde ve ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aktif vatandaşlık öz yeterlilikleri, köyde yaşayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olup anlamlı bir farklılaşmaya rastlanılmamıştır. Geçgel (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmen adaylarının, aktif vatandaşlık öz yeterlilikleri ve aile ikametgâh değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgular Tutkun (2013), Süvari ve Tangülü (2020), Geçgel'in (2019) yapmış oldukları araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Yurttaşlık, bir bireyin bir ülkenin vatandaşı olarak sahip olduğu haklar ve görevlerin bilincinde olması, demokratik süreçlere katılımı ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesini içerir. Bu ilkelerin köyde, ilçe de ya da şehir de yaşamış olmakla ilgili olmaması ve tüm yurttaşlar için benzer olması toplumun daha eşit ve demokratik bir şekilde işlediğini göstermektedir. Ayrıca günümüzde küreselleşme ve teknolojinin etkin kullanımı gibi birçok etken; köyde, ilçede veya şehirde yaşamış olmanın getirdiği avantaj ve dezavantajların ortadan kalmasına/azalmasına katkı sunup, bireylerin ve konumuz itibarıyla gençlerin yurttaşlık haklarının ve sorumluluklarının daha çok bilincinde olmalarına ve sahiplenmelerine olanak sağlamaktadır. Aktif yurttaşlık düzeylerinin bu sebeplerden dolayı benzer olduğu düşünülmektedir.

Tablo 20. Kendinizi nasıl tanımlarsınız? sorusuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması

		n.	X	S.S.	F.	p.
Siyasi Okuryazarlık	Geleneksel	53	15.62	3.69	2.028	.133
	Modern-geleneksel	231	15.65	3.75		
	Modern	43	16.88	3.92		
	Toplam	327	15.81	3.77		
Katılım	Geleneksel	53	20.72	3.70	.219	.803
	Modern-geleneksel	231	20.82	3.36		
	Modern	43	21.16	3.95		
	Toplam	327	20.85	3.49		
Protesto ve Sorumluluk	Geleneksel	53	37.96	6.17	1.326	.267
	Modern-geleneksel	231	37.88	6.03		
	Modern	43	39.49	5.54		
	Toplam	327	38.10	6.00		

Çalışmamızda Kendinizi nasıl tanımlarsınız? sorusuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarının karşılaştırılmasında, alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Yapılan literatür incelemesinde, Kendinizi nasıl tanımlarsınız sorusu değişkenine göre üniversiteli gençlerin aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeylerine ilişkin çalışmalara rastlanmamıştır. Bu sebeple çalışmamızın bulgularının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Geleneksel-modern kimlik kavramları karmaşık ve çok katmanlıdır. Bireyi aile yapısı veya sahip olduğu değerler açısından kendisini geleneksel bir yapıda görebilirken yurttaşlık hakları konusunda modern olabilir ve bu durum tam tersi şekilde de geçerliliğini sürdürebilir. Bu sebeple bu kavramlar arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek için daha geniş çaplı bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 21. Anne eğitim durumuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması

		n.	X	S.S.	F.	p.
Siyasi Okuryazarlık	Okur-yazar değil	38	14.74	4.70	1.871	.115
	İlkokul	143	15.74	3.77		
	Ortaokul	82	16.60	3.10		
	Lise	47	15.38	3.94		
	Üniversite	17	16.12	3.60		
	Toplam	327	15.81	3.77		
Katılım	Okur-yazar değil	38	21.39	3.38	1.256	.287
	İlkokul	143	20.85	3.47		
	Ortaokul	82	21.20	3.43		
	Lise	47	20.11	3.74		
	Üniversite	17	19.94	3.34		
	Toplam	327	20.85	3.49		
Protesto ve Sorumluluk	Okur-yazar değil	38	38.26	6.24	.776	.541
	İlkokul	143	37.95	5.78		
	Ortaokul	82	38.70	6.05		
	Lise	47	37.00	6.78		
	Üniversite	17	39.24	4.66		
	Toplam	327	38.10	6.00		

Çalışmamızda Anne eğitim durumuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarının karşılaştırılmasında, tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Benzer çalışmalara bakıldığında; Geçgel (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada aktif yurttaşlık öz yeterlikleri ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Tutkun (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada aktif vatandaşlığın protesto ve sosyal değişime katılım alt faktörü ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık görülmezken, temsili demokrasiye katılım alt faktöründe anlamlı bir farklılık görülmüştür. İki çalışmanın da araştırma bulguları genel anlamda araştırmamızdan elde edilen bulgularla

örtüşmektedir. Kişilerin eğitim düzeyleri de benzer şekilde katılımı etkileyen önemli bir diğer sosyo-ekonomik değişkendir. Turan'a göre eğitim seviyesinin yükselmesi katılımı istenen davranışların gösterilmesini sağlamaktadır (1986). Bundan dolayı eğitim, bireyi siyasal katılmaya hazır duruma getirmektedir. İnsanlar eğitim düzeyleri arttıkça siyasal yaşama katılma konusunda daha fazla zorunluluk duygusu kazanmakta, siyasal katılımı bir yurttaşlık görevi olarak algılamakta ve siyasal kararları etkileme eğilimleri artmaktadır (Cansever, 2018). Bu sebeple eğitilmiş anneler, çocuklarına eleştirel düşünceyi ve hak arama bilincini aşılamanın yanında sivil toplum kuruluşlarına katılma, gönüllü faaliyetlerde bulunma gibi sosyal sorumluluk faaliyetlerine yönlendirme konusunda daha istekli olabilir. Bu da bireylerin daha aktif yurttaş olmalarını sağlayabilir. Daha düşük eğitim düzeyine sahip anneler ise, çocuklarına yurttaşlık kavramını daha geleneksel bir şekilde (örneğin, yalnızca oy verme ya da devlete bağlılık gibi) aktarabilir. Bu durumun her ne kadar dolaylı anlamda etkisi olduğu düşünülse de çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçlara baktığımızda anne eğitim durumunun bireyin aktif yurttaşlığı üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 22. Baba eğitim durumuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik karşılaştırılması

		n.	X	S.S.	F	p.
Siyasi Okuryazarlık	Okur-yazar değil	11	16.55	3.80	.667	.615
	İlkokul	115	15.43	3.94		
	Ortaokul	91	16.02	3.69		
	Lise	76	16.14	3.66		
	Üniversite	34	15.53	3.74		
	Toplam	327	15.81	3.77		
Katılım	Okur-yazar değil	11	20.64	2.50	.843	.499
	İlkokul	115	21.03	3.47		
	Ortaokul	91	21.20	3.44		
	Lise	76	20.50	3.79		
	Üniversite	34	20.15	3.28		
	Toplam	327	20.85	3.49		
Protesto ve Sorumluluk	Okur-yazar değil	11	38.55	6.06	.899	.465
	İlkokul	115	38.06	5.87		
	Ortaokul	91	38.74	5.67		
	Lise	76	38.08	6.35		
	Üniversite	34	36.47	6.47		
	Toplam	327	38.10	6.00		

Çalışmamızda baba eğitim durumuna göre aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarının karşılaştırılmasında, tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Benzer çalışmalara bakıldığında; Geçgel (2019) tarafından gerçekleştirilen

araştırmada aktif yurttaşlık öz yeterlikleri ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Tutkun (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada baba eğitim düzeyi ile protesto ve sosyal değişime katılım ve temsili demokrasiye katılım alt faktörleri arasında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir. İki çalışmanın da araştırma bulguları genel anlamda araştırmamızdan elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Şüphesiz ki bireylere toplumsal yaşama ve kurallara dair ilk izlenimlerini aktaran kişiler anne ve babalardır. Ancak örneklem grubumuzun üniversiteli gençler olması sebebiyle, bu grupların gerçek anlamda siyasal, toplumsal ve ekonomik problemleri algılamalarına, vatandaşlık niteliklerine sahip olmalarına destek sunan kurumlar üniversitelerdir. Gençler bu kurumlarda algılamayı, analitik düşünmeyi, yorumlamayı pekiştirirler. Bundan dolayı üniversiteli gençlerin aktif yurttaşlık öz yeterlik durumlarında anne-baba eğitim düzeyinin etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 23. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ile geleneksel ve modernlik ilişkisi

n:327		Siyasi Okuryazarlık	Katılım	Protesto ve Sorumluluk	Laiklik	Aileden Bağımsızlık	Gelecek Odaklılık	Bireysel Bağımsızlık	Yerelden Kopukluk
Kendinizi nasıl tanımlarsınız?	r.	.084	.033	.063	-.322*	-.276**	-.191**	-.272**	-.259**
	p.	.129	.550	.254	.000	.000	.001	.000	.000
Siyasi Okuryazarlık	r.	1	.406**	.436**	.023	.059	.070	-.054	.017
	p.		.000	.000	.681	.288	.209	.334	.764
Katılım	r.		1	.659**	.064	-.025	.059	.062	.024
	p.			.000	.248	.650	.287	.265	.661
Protesto ve Sorumluluk	r.			1	.100	.051	.092	.008	.086
	p.				.070	.358	.095	.888	.119

Tablo 23’de iki çeşit geleneksel-modernlik ilişkisine bakılmıştır. Birincisi bireyin kendini nasıl tanımlarsınız sorusuna verdiği geleneksellik ve modernlik kavramına göre, ikincisi ise geleneksellik ve modernlik ölçeğinin sonucuna göre aktif yurttaşlık ve öz yeterlilik ölçeği ilişkisine bakılmıştır. Birinci olarak, Kendinizi nasıl tanımlarsınız sorusuna verilen cevaplar ile geleneksellik ve modernlik ölçeğine verilen cevaplar arasında negatif orta düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Çalışmamızda aktif

yurttaşlık öz yeterlilik düzeyleri ile kendinizi nasıl tanımlarsınız? sorusu arasındaki ilişkiye baktığımızda, aktif yurttaşlık öz yeterlilik alt boyutlarından katılım ve protesto ve sorumluluk alt boyutları ile orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İkinci olarak ise Geleneksellik ve modernlik ölçeği ile aktif yurttaşlık öz yeterlilik ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Ölçeklerin alt boyutları kendi aralarında ilişkili oldukları tespit edilmiştir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışma kapsamında geleneksellik-modernlik ve yurttaşlık algısı kavramları irdelenmiştir. Alan yazına bakıldığında belirli kesimlerin yurttaşlık algılarını ölçmeye yönelik az sayıda da olsa yapılmış çalışmalara rastlanırken, insanların yaşam tarzlarını ve kişilik yapılarını da ifade eden geleneksel ya da modern özellikler taşımaları ile yurttaşlık algıları arasında bir bağlantı kuran herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Antik Yunan'dan günümüze kadar gelen yurttaşlık kavramı günümüzdeki şeklini alana dek süreç içerisinde büyük dönüşümler geçirmiştir. Aristoteles, bu kavramı şehir veya devletleri yöneten üst sınıfların sahip oldukları sosyal ve siyasal ayrıcalıklar, statüler olarak tanımlamıştır. Ancak tarihte yaşanan toplumsal değişimlerin etkisiyle yurttaşlık, kavramı dönüşmeye başlamış ve sadece üst sınıflara verilmiş ayrıcalıklar olmaktan çıkarak, ulusal devletin sınırları içerisinde yaşayan bireylerin hepsini kapsayan bir hal almıştır. Bu dönüşüme etki eden temel noktalardan birisi de modernleşme olmuştur.

Modernleşme kavramına sosyo-politik pencereden bakıldığında bu kavramın doruk noktalarına ulus ve ulus-devlet anlayışıyla birlikte çıktığını görmek mümkündür. Modernleşmeyle birlikte imparatorluklar siyasal ve sosyal alanlarda büyük değişimler geçirmiş ve temelinde yer alan merkezîyetçi yapılar dağılarak bireylere yeni haklar tanınmıştır. Zaman içerisinde de modernleşme geleneksel yapıları, toplumsal tabanı, kültürleri değiştiren ve dönüştüren bir güç haline gelmiştir. Bu sebeple de çalışmanın da ana fikrini oluşturan modernleşme kavramı ile yurttaşlık algısı arasında ilişki olduğu fikri oluşmuştur. Tarihsel sürecine baktığımızda modernleşmenin yaygınlaşmasıyla yurttaşlık haklarının da yaygınlaştığını ifade etmiştik bu kanıdan yola çıkarak aslında modernlik ile yurttaşlık algısı arasında doğrusal bir ilişki olduğu fikriyle yola çıkarken yapmış olduğumuz çalışmada bu düşüncelerin aksini gösteren bazı sonuçlar elde ettiğimizi ifade etmek mümkündür.

Yapılan analizler sonucunda; cinsiyetin geleneksel ve modernlik bağlamında etkileyici bir kavram olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç doğrultusunda H1 Hipotezi

onaylanmıştır. H0 Hipotezi ise ret edilmiştir. Çıkan sonuç doğrultusunda üniversiteli genç erkeklerin, üniversiteli genç kadınlara kıyasla daha modern olduğu sonucunun elde edildiğini söylemek mümkündür. Alan yazında, kadınların erkeklere oranla dindarlık özelliklerinin daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Erkeklerin kadınlara göre daha laik olduğu sonucunun bundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda erkeklerin diğer alt boyutlardan daha yüksek puanlar almasının sebebinin ise toplumsal cinsiyet ayrımının sonuçlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik bağlamında ise sadece siyasi okuryazarlık alt boyutunda erkek katılımcıların kadınlardan daha fazla siyasi okuryazarlığa sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilip. H0 hipotezi ret edilmiştir. Siyasi okuryazarlık alt boyutunda erkek öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olmasının sebebinin, erkeklerin kadınlara oranla siyasete daha meraklı oluşları ve bulundukları ortamlarda daha fazla siyasi söylemlerin gerçekleştirilmesi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bazı ataerkil kabuller ve politikanın daha çok erkek işi olarak algılanması da bu sonuçlara gerekçe olarak sunulabilmektedir.

Yaşın geleneksel ve modernlik bağlamında laiklik ve aileden bağımsızlık alt boyutlarına etkisi görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilip. H0 hipotezi ret edilmiştir. Çalışmamızdan çıkan sonuç doğrultusunda üniversiteli gençlerin yaşları arttıkça gelecek odaklılık ve bireysel bağımsızlık düzeylerinde azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 26-29 aralığında ki gençlerin ise 22-55 ve 30 yaş ve üstüne göre yerelden kopukluk düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebinin ise 22-25 yaş ve 26-29 yaş aralığındaki öğrencilerin bulunduğu yaş aralığında bugününü daha çok geleceğe odaklı bir şekilde planlanmasından kaynaklandığı. 30 yaş ve üzeri öğrenci grubunun ise bulunduğu yaş aralığını bugüne odaklanılması gereken bir dönem olarak görmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. 26-29 yaş aralığındaki gençlerin ise bireysel hedeflere daha fazla odaklanırken yerelden kopuk olma eğiliminde olabilecekleri düşünülmektedir. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik bağlamında ise yaş değişkeninin aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeylerine etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; H0 hipotezi kabul edilirken. H1 hipotezi ret edilmiştir. Bunun sebebinin ise farklı yaş aralıklarında olsalar da bulundukları ortamların aynı olmasından kaynaklı yurttaşlık sorumlulukları konusunda benzer eylemlerde bulunabilecekleri düşünülmektedir.

Gelir durumunun geleneksel ve modernlik kavramına göre yerelden kopukluğa etkisinin olduğu tespit edilmiştir. H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Çalışmamızdan çıkan sonuç doğrultusunda üniversiteli gençlerde geliri gideriyle eşit olanların yerelden kopukluk düzeylerinin, geliri giderinden az ve geliri giderinden fazla olanlara kıyasla daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yerelden kopukluk düzeyleri en az olan öğrencilerin geliriyle giderini eşit düzeyde tutmasının sebebinin, yerelden kopukluk düzeyleri daha yüksek öğrencilere göre gelir ve gider dengesini daha öngörülü bir şekilde tutmaları ve ilgi ve isteklerini daha kolay baskılayabilmelerinde kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik bağlamında ise gelir durumunun, protesto ve sorumluluk düzeylerine etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Çalışmamızda elde edilen bulgular doğrultusunda, üniversiteli gençlerin gelir durumları artıkça protesto ve sorumluluk düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Bunun sebebinin ise yüksek gelirin, daha fazla kaynak ve zamanı da beraberinde getirip, protesto ve sorumluluk faaliyetlerine daha fazla zaman ayırma imkânı sunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Doğduğunuz bölgeye göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarından, aileden bağımsızlık alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Yapılan literatür incelemesinde, doğduğunuz bölge değişkenine göre üniversiteli gençlerin geleneksellik ve modernlik düzeylerine ilişkin çalışmalara rastlanmamıştır. Bu açıdan bakıldığında çalışmamızın bulgularının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik bağlamında ise doğduğunuz bölge değişkenine göre siyasi okuryazarlık ve katılım alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda H1 Hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Siyasi okuryazarlık alt boyutunda en yüksek puanları sırasıyla, Akdeniz. İç Anadolu. Marmara ve Ege bölgeleri alırken, en düşük puanı ise Güneydoğu bölgesi katılımcıları almıştır. Katılım alt boyutunda ise en yüksek puanı İç Anadolu bölgesi, en düşük puanı ise Ege bölgesi almış ve aralarında anlamlı düzeyde farklılıklar görülmüştür. Kişisel deneyimlerimiz, eğitim seviyemiz ve yaşantımız yurttaşlık algımızı etkileyen faktörlerdir ancak doğduğumuz bölge, kültür, din, etnik köken de bu algıyı etkileyen diğer önemli

faktörlerdir. Çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçların sebebinin bundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hayatının büyük kısmında yaşadığınız yere göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarının karşılaştırılmasında, aileden bağımsızlık alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmezken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıklar görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre, hayatının büyük bir kısmında köyde yaşayanların laiklik, bireysel bağımsızlık ve yerelden kopukluk puanlarının şehir ve ilçede yaşayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca köy ve ilçede yaşayanların şehirde yaşayanlara göre gelecek odaklılık puanlarının da daha yüksek olduğu görülmüştür. Genel anlamda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Türkiye’de özellikle köy ve kırsal alanlarda modernleşmenin boyutunu ortaya koyabilecek çalışmaların yetersiz olduğu dikkat çekmiştir. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik bağlamında ise, hayatının büyük kısmında yaşadığınız yer değişkeninin aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeyine bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; H0 hipotezi kabul edilirken. H1 hipotezi ret edilmiştir. Günümüzde küreselleşme ve teknolojinin etkin kullanımı gibi birçok etken; köyde, ilçede veya şehirde yaşamış olmanın getirdiği avantaj ve dezavantajların ortadan kalmasına/azalmasına katkı sunup, bireylerin ve konumuz itibarıyla gençlerin yurttaşlık haklarının ve sorumluluklarının daha çok bilincinde olmalarına ve sahiplenmelerine olanak sağlamaktadır. Aktif yurttaşlık düzeylerinin bu sebeplerden dolayı benzer olduğu düşünülmektedir.

Kendinizi nasıl tanımlarsınız? sorusuna göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Çalışmamızdan elde edilen bulgular doğrultusunda; modern özellikler taşıyan katılımcıların kendisini geleneksel olarak tanımladığı ve geleneksel özellikler taşıyanların ise kendisini modern olarak tanımladığını söylemek mümkündür. Çalışmamızdan elde ettiğimiz bulguların sebebinin, bazı kesimlerin bir taraftan geleneksel değerlere önem verirken diğer taraftan modern yaşam tarzını benimsemeleri ve teknoloji gibi modern zamanın araçlarını aktif olarak kullanmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik bağlamında ise, kendinizi nasıl tanımlarsınız değişkeninin aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeyine bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; H0

hipotezi kabul edilirken. H1 Hipotezi ret edilmiştir. Geleneksel-modern kimlik kavramları karmaşık ve çok katmanlıdır. Bireyi aile yapısı veya sahip olduğu değerler açısından kendisini geleneksel bir yapıda görebilirken yurttaşlık hakları konusunda modern olabilir ve bu durum tam tersi şekilde de geçerliliğini sürdürebilir. Bu sebeple bu kavramlar arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek için daha geniş çaplı bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Anne eğitim durumuna göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin alt boyutlarında. Laiklik, Gelecek Odaklılık ve Yerelden Kopukluk alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Bir insanın kişiliğinin oluşumunda ailenin payı oldukça büyüktür. Okuryazar olmayan bir annenin laiklik düzeyinin lise mezunu ya da üniversite mezunu bir anneye göre yüksek çıkması her ne kadar şaşırtıcı bir sonuç gibi gelse de, bir kadının okutulmamasının getirdiği dezavantajları her alanda yaşamış bir annenin kendinden sonra gelen nesillere kendisi için göremediği laiklik unsurunu aşılması ve yaşatması aslında hiç de şaşırtıcı değildir. Gelecek odaklılık ve yerelden kopukluk düzeylerinden alınan puanlarında benzer sebeplerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik bağlamında ise, anne eğitim durumu değişkeninin aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeyine bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Eğitimli anneler, çocuklarına eleştirel düşünceyi ve hak arama bilincini aşılamanın yanında sivil toplum kuruluşlarına katılma, gönüllü faaliyetlerde bulunma gibi sosyal sorumluluk faaliyetlerine yönlendirme konusunda daha istekli olabilir. Bu da bireylerin daha aktif yurttaş olmalarını sağlayabilir. Daha düşük eğitim düzeyine sahip anneler ise, çocuklarına yurttaşlık kavramını daha geleneksel bir şekilde (örneğin; yalnızca oy verme ya da devlete bağlılık gibi) aktarabilir. Bu durumun her ne kadar dolaylı anlamda etkisi olduğu düşünülse de elde ettiğimiz sonuçlara baktığımızda anne eğitim durumunun bireyin aktif yurttaşlığı üzerinde doğrudan bir etkisini olmadığını söyleyebiliriz.

Baba eğitim durumuna göre geleneksel ve modernlik ölçeğinin sadece yerelden kopukluk alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Çalışmamızda kullanılan geleneksellik ve modernlik ölçeğini literatürde kullanan çalışmalarda anne-baba eğitim durumu sorusuna göre yapılmış herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Bu sebepten

dolayı çalışmamızda elde ettiğimiz bu bulgularının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik bağlamında ise, baba eğitim durumu aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeyine bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Bireylere toplumsal yaşama ve kurallara dair ilk izlenimlerini aktaran kişiler anne ve babalardır. Ancak örneklem grubumuzun üniversiteli gençler olması sebebiyle, bu grupların gerçek anlamda siyasal, toplumsal ve ekonomik problemleri algılamalarına, vatandaşlık niteliklerine sahip olmalarına destek sunan kurumlar üniversitelerdir. Gençler bu kurumlarda algılamayı, analitik düşünmeyi, yorumlamayı pekiştirirler. Bundan dolayı üniversiteli gençlerin aktif yurttaşlık öz yeterlik durumlarında anne- baba eğitim düzeyinin etkili olmadığı söylenebilir.

Cinsiyet ve sosyal medya kullanım süresine göre geleneksel ve modernlik kavramlarının karşılaştırılmasında kadınlarda anlamlı farklılıklar tespit edilmezken, erkek katılımcılarda bireysel bağımsızlık ve yerelden kopukluk alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu sonumlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Çalışmamızda elde edilen bulgular doğrultusunda erkek öğrencilerde sosyal medya kullanım süresi 3-4 saat olan öğrencilerin bireysel bağımsızlık ve yerelden kopukluk düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadın katılımcılar sosyal medyayı duygusal bir destek sağlama aracı olarak görürken erkeklerin sosyal medyadan daha fazla biçimde olumsuz etkilendikleri bilinmektedir. Çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçlarında bu sebepten kaynaklandığı düşünülmektedir. Aktif yurttaşlık öz yeterlilik bağlamında ise, cinsiyet ve sosyal medya kullanım süresi değişkenine göre kadın katılımcılarda anlamlı farklılıklar görülmezken, erkek katılımcılarda katılım alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken. H0 hipotezi ret edilmiştir. Yapılan literatür incelemesinde, cinsiyet ve sosyal medya kullanım süresi değişkenlerine göre üniversiteli gençlerin aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeylerine ilişkin çalışmalara rastlanmamıştır. Sosyal medya kullanımıyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, sorumluluk düzeyleri düşük kişilerin sosyal medya bağımlılığı geliştirme olasılıklarının daha yüksek olabildiği görülmektedir. Sosyal medyayı daha az kullanan erkek öğrencilerin katılım alt boyutundan daha yüksek puan almalarının sebebinin ise, katılım

ve sorumluluk arasında da paralel yönde bir ilişkinin olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda aktif yurttaşlık öz yeterlilik düzeyleri ile geleneksel ve modernlik kavramları arasındaki ilişkiye kendinizi nasıl tanımlarsınız? Sorusuna göre baktığımızda, Geleneksellik ve modernlik alt boyutları arasında negatif düzeyde düşük ve orta düzeylerde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi kabul edilirken, H0 hipotezi ret edilmiştir. Geleneksellik ve modernlik ölçeği ile Aktif yurttaşlık öz yeterlilik ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; H1 hipotezi ret edilirken, H0 hipotezi kabul edilmiştir.

Çalışmamıza öneri olarak;

1. Eğitim Programlarının Geliştirilmesi: Üniversitelerde yurttaşlık bilincini artıracak, bireylerin geleneksellik ve modernliği anlamalarını sağlayacak eğitim modülleri geliştirilmelidir. Bu programlar, demokratik değerlerin ve bireysel bağımsızlığın önemini vurgulamalıdır.
2. Sosyal Medya Bilinci: Sosyal medya kullanımının, özellikle erkeklerde katılım düzeyini olumsuz etkilediği göz önüne alındığında, bilinçli sosyal medya kullanımını teşvik eden çalışmalar düzenlenmelidir.
3. Toplumsal Diyalog: Geleneksel ve modern özelliklerin harmanlandığı bir yurttaşlık anlayışı oluşturmak için farklı toplumsal gruplar arasında diyalog platformları kurulmalıdır.
4. Politik Katılımın Teşviki: Gençlerin politik okuryazarlığını artırmak amacıyla seminer ve etkinlikler düzenlenmeli, özellikle genç erkeklerin bu alanlara daha fazla katılımı teşvik edilmelidir.
5. Kırsal ve Kentsel Deneyimlerin Dengelenmesi: Farklı yerleşim yerlerinde yetişmiş bireyler arasındaki yurttaşlık algısı farkını kapatmak için kırsal ve kentsel deneyimleri birleştiren sosyal projeler geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ak, M. (2018). Üniversite gençliğinin kimlik ve siyaset algısı: Gümüşhane Üniversitesi Örneği. *Mavi atlas*, 6(1), 67-89.
- Akdoğan, A. (1999). *Geleneksel toplumdaki modern topluma geçişte dini hayat (Rize İli Örneği)*. Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Samsun.
- Akpınar, G. ve Dündar. H. (2015). Üniversite gençliği döneminin gelişimsel özellikleri ve psikolojik zorlukları. *Üniversitede psikolojik danışmanlık el kitabı*. 17-44.
- Aksakallı, G. (2021). *Sosyal medya bağımlılığında kişilik özelliklerinin etkisi*. <https://www.guvenliweb.org.tr/blog-detay/sosyal-medya-bagimlilikinde-kisilik-ozelliklerinin-etkisi>
- Altıntaş, İ. N. ve Kozaner. Ç. (2024). Sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının aktif vatandaşlık değerleri açısından karşılaştırılması. *The journal of academic social science*, 34(34), 505-518.
- Altıntop, M. (2021). *Zygmunt Bauman'ın akışkan modernite yaklaşımının iletişim olgusuna yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi. İstanbul.
- Altun, Ö. Y. Gençlikler sosyolojisi: nicel bir deneme. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 9(18), 23-37.
- Arı, D.T.G. (2001). Türk gençliği ve katılım: Katıl ve geleceğini yarat. *İstanbul: ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği Yayınları*.
- Arı, M. (2019). *Türkiyede gençlik sosyolojisi ve gençlik üzerine yapılmış çalışmaların gelişimi*. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi. Kütahya.
- Arnot, M. and Dillabough, J. (Eds) (2000). *Challenging democracy international perspectives on gender. education and citizenship*. London: Routledge Falmer.
- Armağan, M. (1992). *Gelenek*. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Améry, J. (2015). *Suç ve kefaletin ötesinde: alt edilmişliğin üstesinden gelme denemeleri*. Çev. C. Ener. (1. Baskı). İstanbul. Metis Yayınları.

- Arme, M. (1970). Formal education and psychological Malaise in an African society. *Sociology of education*. 43(2), 143-158.
- Armer, M. and Isaac. L. (1978). Determinants and behavioral consequences of psychological modernity: Empirical evidence from Costa Rica. *American sociological association*. 43(3), 316-334.
- Arslan, H., Yazıcı, S., Dil, K. ve Çetin, E. (2024). Kırsal alanda aktif yurttaşlık: sosyolojik bir inceleme. *The journal of academic social science*, 82 (82), 168-197.
- Arslan, H., Dil, K., Çetin, E. ve Yazıcı, S. (2017). Active citizenship self-efficacy scale: A reliability and validity study Aktif yurttaşlık öz-yeterlik ölçeği: Bir geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of human sciences*, 14(3), 2797-2809.
- Aron, R. (1986). *Sosyolojik düşüncenin evreleri*. çev. Korkmaz Alemdar. Ankara: Türkiye iş bankası kültür yayınları.
- Atalayer, F. (1995). *Geleneksellik. bir el yazması ve ideoloji*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları
- Bakır, E. (2023). *Üniversiteli gençlerde görülen yeni bağımlılık türleri sosyal değişkenler ve sosyal hizmet uygulamaları kapsamında çözüm önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- Bal, N. (2020). *Akışkan modernite ve gündelik hayatın yeniden inşası*. Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi. Adıyaman.
- Batur, E. B. ve Erjem. Y. Türkiye’de yurttaşlık. kültürel haklar ve aidiyet. *Dicle üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*. (35), 358-382.
- Berger, P. L. (1973). Sincerity and authenticity in modern society. *The public interest*. 31, 81.
- Berman, M. (2006). *Katı olan her şey buharlaşıyor*. (Ü. Altuğ. B. Peker. Çev.). (1. Baskı). İstanbul: İletişim.
- Bor, O. (2022). *Geleneksellik ve modernlik arasında gençlik: Bingöl üniversitesi öğrencileri üzerine bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

- Bağcı, İ. (2020). Modernleşme sürecindeki Türkiye’de gençliğin siyasal ve sosyal analizi. *OPUS International Journal of society researches*, 15(22), 1511-1539.
- Bakır, F. (2016). *Türkiyenin modernleşmesinde Türk ordusunun rolü (1923-1950)*. Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Black, C.E. (1989). *Çağdaşlaşmanın itici güçleri*. Çev. F. Gümüş. (2. Baskı). Ankara: V Yayınları.
- Bozkurt, G. (2002). *Kültürün ABC’si*. (2. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (7.baskı). Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Canatan, K. (1995). *Bir değişim süreci olarak modernleşme*. (2. Baskı). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Cansever, N. (2018). Siyaset bilimi ve kamu yönetimi eğitiminin siyasal ilgi ve katılıma etkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi örneği. *Akademia sosyal bilimler dergisi*. (Özel Sayı), 74-93.
- Cerenci, S. (2012). Modernleşme sürecinde medyanın rolü: Yaklaşımların sınırlandırılması sorunu. *İnsan ve toplum bilimleri araştırma dergisi*. 1(2), 7-27.
- Cevizci, A. (1999). *Paradigma felsefe sözlüğü* (3. baskı.). İstanbul: Paradigma Yayınları
- Cinel, E. A. (2021). Türkiye’nin genç nüfus profili üzerine bir inceleme. *Social mentality and researcher thinkers journal (SMART JOURNAL)*. 7(41), 206-212
- Cirhinlioğlu, F. G. ve Ok, Ü. (2011). Kadınlar mı yoksa erkekler mi daha dindar? *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*. 3(1), 121-141.
- Council of Europe. (2003). Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life. Strasbourg: Council of Europe. <https://rm.coe.int/1680702379>
- Coşkun, M. A. (2010). *Geleneksellik ve modernlik ekseninde Diyanet İşleri Başkanlığı hizmet içi eğitim ihtisas kursları*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Coşkun, Y. D. ve Demirel, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Hacettepe üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*. 42(42), 108-120.

- Çaha, Ö., Köktaş, M. E., Çaylak, A., Önder, M., Akın, A., Kapu, H., Çaha, H., Senemoğlu, O., Aybas, M., Altinkoz, O., Özer, G., Avcıl, C. ve Doğaner, R. M. (2018). *TRA2 Bölgesi Gençlik Araştırması*. SERKA- Serhat Kalkınma Ajansı. (1. Baskı). Kars: SERKA Yayınları.
- Çağırkan, B. (2019). Modernite ve sosyoloji arasındaki ilişkinin sekülerleşme, kentleşme ve dayanışma bağlamında karakterize edilmesi. *Karadeniz uluslararası bilimsel dergi* 41, 1-8.
- Çelebi, Ş. G. (2017). *Türk modernleşmesinde modernlik algısı ve ideolojik yansımaları* Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Çelik, F., Çelik, V. ve Duyar, Z. (2023). Türkiye’de Cumhuriyet öncesi ve sonrasında “yurttaşlığın temellendirilmesi” girişimleri üzerine sosyal, siyasal ve yönetsel bağlamda bir analiz denemesi. *Dumlupınar üniversitesi sosyal bilimler dergisi*. (77), 86-101.
- Çiğdem, A. (2007). *Türk Başkalığını Açıklayıcı Bir Kavram: Türk Başkalığı Batılılaşma. Modernite ve Modernizasyon. Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce*. (1. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çoymak, N. (2005). *Modernlik ve çeviri şiir çevirileri bağlamında Can Yücel’in çeviri anlayışı ve modernlikle ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- D’alessio, M., Guarino, A., Pascalis, V.D. ve Zimbardo, P. G. (2003). Testing Zimbardo's stanford time perspective inventory (stpi) - short form: An Italian study. *Time society*. 12 (2), 333-347.
- Delanty, G. (2013). Avrupa'nın İcadı (Çev. Hüsamettin İnaç). *Adres Yayınları*. Ankara.
- Demirağ, E. H. O. (2019). *Geleneksellik ve modernlik bağlamında Şanlıurfa kadın dernekleri/Şanlıurfa women's associations in the context of traditionalism and modernity*. Doktora Tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Demirhan, A. (1992). *Modernlik*. (3. Baskı). İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Deutsch, K. (1965). Social mobilization and political development. *American political science review*. 55(3), 494-495.

- Dil, K., Yazıcı, S., Arslan, H. ve Çetin, E. (2018). Eleştirel düşünme ile aktif yurttaşlık ilişkisi üzerine nicel bir çalışma. *Social sciences*. 13(26), 511-527.
- Durmuşoğlu, K. (2019). *Türkiye’de sosyal değişim sürecinde sekülerleşme eğilimleri üzerine sosyolojik bir değerlendirme*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Dursun Yamaç, P. (2022). The effect of globalization on culture. *Cumhuriyet university journal of economics and administrative sciences/Cumhuriyet üniversitesi iktisadi ve idari bilimler dergisi*. 23(1). 403-429.
- Eisenstadt, S.N. (2000). *Multiple Modernities*. *Daedalus* 129:1-29.
- Eisenstadt, S.N. (2007). *Modernleşme: Başkaldırı ve Değişim*. (çev.) Ufuk Coşkun. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Eliot, T. S. ve Kantarcıoğlu, S. (1981). *Kültür üzerine düşünceler* (Vol. 6). Kültür Bakanlığı.
- Ergüç, V. (2019). *Türkiye’de modern kimliğin inşasına bir eleştiri: Hilmi Ziya Ülken Örneği*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ersoy, A. F. (2014). Active and democratic citizenship education and its challenges in social studies classrooms. *Eurasian Journal of Educational Research*. 55(55), 1-19.
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği. (Malatya Örneği). *Fırat university journal of social science*. 19(2), 209-230.
- Eraslan, E. (2020). *Ulus biçim ve yurttaşlık: erken cumhuriyet döneminde yurttaşlığın inşası (1923-1938)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Erol, P. Ö. (2016). Modernite projesinin kökenleri. dinamikleri ve sonu. *Sosyoloji dergisi*. (33), 49-66.
- Evler, Ş. ve Çiftçi. B. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yurttaşlık algıları* Yüksek Lisans Tezi,. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- France, A. (1998). Why should we care?: Young people. citizenship. and a question of social responsibility. *Journal of youth studies*. 1 (1), 97-111.

- Freyer, H. (2015) *Sosyoloji kuramları tarihi*. Çev. Tahir Çağatay. Doğu-Batı yayınları. İstanbul
- Geçgel, Ş. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aktif yurttaşlık öz yeterlikleri ve milli değerlerin öğretimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2018). *Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi*.
- Giddens, A. (1994). Beyond left and right: The future of radical politics. *Polity*.
- Gjesme, T. (1983). Introduction: An inquiry into the concept of future orientation. *International Journal of Psychology*. 18, 347-350.
- Göktürk, İ. ve Günelan, M. (2006). Modern ve geleneksel değerler arasında yabancılaşan insan. *Selçuk Üniversitesi Karaman İİ BF Dergisi*. 11, 127-142
- Güler, M. (1996). Üniversite gençliğinin kişilik özellikleri ve uyum sorunları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 8(8), 109-119
- Gülver, Ö. (2015). *Gençlik ve değerleri*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi. Kırıkkale.
- Gültekin, M. (2014). *Bilimsel araştırmalarda kadın-erkek farklılıkları*. Bursa: Aile Akademisi Derneği.
- Günelan, İ. G. M. (2006). Modern ve geleneksel değerler arasında yabancılaşan insan. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 2006(2), 127-142.
- Güngör, M. (2017). Bir kimlik inşası olarak ulus-devlet yurttaşlığı ve yurttaşlık kavramının dönüşümü. *Mersin üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 13(2), 438-464.
- Güzel, B. ve Camadan, F. (2021). Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının açıklanmasında aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı ve çeşitli demografik değişkenlerin rolü. *İMGELEM*, 5 (9), 479-505.
- Habermas, J. (2000). *Postmoderniteye giriş: bir dönüm noktası olarak Nietzsche*". çev. Mehmet Küçük. *Modernite versus Postmodernite. içinde. derl. Mehmet Küçük*. (7. Baskı). Ankara: Vadi Yayınları.

- Hall, S. and Held, D. (1995). *Yurttaşlar ve Yurttaşlık. Der. Stuart Hall ve Martin Jacques. Yeni zamanlar. 1990'larda politikanın değişen çehresi*. Ayrıntı Yayınları.
- Hall, T., Coffey, A. and Williamson, H. (1999). Self, space and place: Youth identities and citizenship. *British Journal of Sociology of Education*, 20, 501-513.
- Hayal, O. (2015). *Türkiye'de modernleşme ve islamcılık (1980-2000)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul.
- Hodgson, M. G. (2001). *Dünya tarihini yeniden düşünmek: Dünya, Avrupa ve islam tarihi üzerine denemeler*. Yöneliş.
- Hoskins, B. L. and Mascherini, M. (2009). Measuring active citizenship through the development of a composite indicator. *Soc. Indic. Res*, 90, 459-488.
- Inkeles, A. (1977). Individual modernity in different ethnic and religious groups: data from a six-nation study. *Annals of the New York academy of sciences*, 285(1), 539-564.
- Jones, G. and Wallace, C. (1992). *Youth, family and citizenship*. Milton Keynes: Open University Press.
- Kadioğlu, A. (Ed.). (2008). *Vatandaşlığın dönüşümü: üyelikten haklara*. Metis Yayınları.
- Karaaslan, E. (2021). Geleneğin modern müdafaası: bir modernlik söylemi eleştirisi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*. 21(3), 883-906.
- Karababa, G. (2019). *Gelenek ve modernite ikileminde aile: Kütahya örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-ilkeler-teknikler*. (11. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kalaycıoğlu, S. ve Çelik, K. (2008). Genç insanın vatandaş olma ve tanınma hakkı. *İnsan Hakları Yıllığı*, 26, 41-57.
- Kartal, O.Y. (2013). *Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile aktif vatandaşlık bağlamında toplum yaşamına katılma düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

- Karaca, S. ve Çoban, A. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık tutum düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Asos Journal*, 3(17), 10-22.
- Karadeniz, S. (2007). Gelenek üzerine bir okuma denemesi geçmişle gelecek arasında gelenek. *Milelve Nihal: İnanç. Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*. 4(2), 29-47.
- Kaya, Y. ve Tatar, T. (2008). *Gelenekten modernliğe kalıplaşan yenilik*. (1. Baskı). İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- Kaya, M. (2015). *Aşiret modernleşmesi*. (2. Baskı). İstanbul: Çıra Yayınları.
- Keskin, D. (2017). *Geleneksel aileden modern aileye geçiş sürecinde ailede din eğitimi anlayışındaki değişim*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- Kılıç Oğuz, A. (2007). *Fedakar Eş- Fedakar Yurttaş*. (3. Baskı). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Kızılçelik, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. (11. Baskı). Ankara: Atilla Kitabevi.
- Kirman, M. A. (2004). *Din sosyolojisi terimleri sözlüğü*. (7. Baskı). İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Köker, L. (2012). *Modernleşme Kemalizm ve Demokrasi*. (5. Baskı). İletişim Yayınları. İstanbul.
- Latouche, S. (1993). *Dünyanın Batılılaşması*. Ayrıntı Yayınları. İstanbul. Çeviren: Temel Keşoğlu.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji sözlüğü*. Çev. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü. Bilim ve Sanat Yayınları. Ankara.
- Marshall, T. H. ve Bottomore, T. B. (2005). *Yurttaşlık ve toplumsal sınıflar*. A. Kaya (Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mutlu, T. (2021). *Sosyal medya bağımlılığı ve kişilik ilişkisi: sosyal medya üzerinden bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- Mücahit, M. ve Yıldırım. E. (2020). Gençlerde dindarlık ve modernleşme algısı: sivas cumhuriyet üniversitesi örneği. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 7(2), 519-542.
- Navaro, L. (1993). Bağlılık ve bağımlılık, kadının bağılılığı nasıl bağımlılığa dönüşür?. *Kadın Araştırmaları Dergisi*. (1).
- Norris, P. and Inglehart, R. (2011). *Sacred and secular: Religion and politics worldwide*. Cambridge University Press.
- Okumuş, E. (2005). *Dinin meşrulaştırma gücü*. (4. Baskı). İstanbul: Ark Kitapları.
- Ortaylı, İ. (2016). *İmparatorluğun en uzun yüzyılı*. (3. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Osterhammel, J. (2022). *Dönüşen dünya: küresel 19.yüzyıl tarihi*. Çev.Mustafa Tüzel. İstanbul.T. İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ozan, R. (2004). Kültürlerarası Ortamda Yerellik Olgusu. In *2nd International Symposium of Communication in the Millennium Konferansı Bildirisi*. (Vol. 20. p. 2014).
- Öger, A. (2021). *Modernleşme sürecinde doğum. sünnet. evlilik ve ölüm adetlerinde değişimler Bingöl ili Solhan ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi. İstanbul.
- Özbay, H. ve Öztürk. E. (1992). *Gençlik*. (7. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları
- Özensel, A. C. (2023). *Sanayi gençliğinde toplumsal aidiyet ve çalışma hayatı*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.
- Özer, Y. E. (2011). Gençlerin toplumsal yaşama katılımı ve yerel yönetimlerin rolü. *Dokuz eylül üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi dergisi*. 26(1), 43-65.
- Özkeçeci, Ş. B. (2004). *Modernleşme olgusunun toplumsal olarak içselleştirilmesi* (Kayseri örneği). Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Özsan, G. (2013). Türkiye’de “modern olma” ideali ve modernlik deneyimi: Avrupa Birliği’nin toplumsal tahayyüldeki konumunu yeniden düşünmek. *Marmara üniversitesi Avrupa araştırmaları enstitüsü Avrupa araştırmaları dergisi*, 21(1). 61-84.
- Öztekin, A. (2016). *Siyaset bilimine giriş*. (2. Baskı) Ankara : Siyasal Kitabevi.

- Öztürk, A. (2018). *Geleneksellik-Modernlik ve profesyonellik düzeyi ilişkisinde kurumsal mantıkların, sosyal becerilerin ve sosyal öğrenmenin yönlendirici rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Başkent Üniversitesi. Ankara.
- Öztürk, E. (2022). *Geleneksellik-modernlik ve liyakat düzeyi ile hizmet verme yatkınlığı arasındaki ilişkilerin belirlenmesi: Nevşehir'deki profesyonel turist rehberlerine yönelik bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Öztürk, E. ve Küçükoğlu, M. D. (2022). Geleneksellik-modernlik ve liyakat düzeyi ile hizmet verme yatkınlığı arasındaki ilişkilerin belirlenmesi: Nevşehir'deki profesyonel turist rehberlerine yönelik bir araştırma. *Journal of tourism research institute*, 3(2), 83-100.
- Öztürk, A. ve Özsel. D. (2020). *Yurttaşlık ve Demokrasi*. (1. Baskı). Ankara: Nika Yayınevi.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçe sözlük* (7 Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Richard, A. S. and Mayer, K. U. (1997). The Measurement of age, age structuring and the life course. *Annu. Rev. Sociol*, 23, 233-61.
- Sarıca, M (1987). *100 Soruda Siyasal Düşünceler Tarihi*. (11. Baskı). Ankara: Gerçek Yayınları.
- Schmidt, C. F., Sridharan, N. S. and Goodson, J. L. (1978). The plan recognition problem: An intersection of psychology and artificial intelligence. *Artificial Intelligence*, 11(1-2), 45-83.
- SEKAM. (2016). Türkiye gençlik raporu; Gençliğin özellikleri, sorunları, kimlikleri ve beklentileri. SEKAM yayınları (1. Baskı): İstanbul.
- Smith. D. H. and Inkeles, A. (1966). The OM scale: A comparative socio-psychological measure of individual modernity. *Sociometry*, 29(4), 353-377.
- Süvari, Ş. ve Tangülü, Z. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aktif vatandaşlık öz yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Ege bölgesi örneği). *Türk eğitim bilimleri dergisi*, 18(2), 799-818.

- Şahbudak, E. (2010). *Yurttaşlık bilinci: CÜ öğretim üyeleri örneğinde*. Doktora Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi. Sivas.
- Şahbudak, E. ve Ayan, S. (2012). Akademik camiada yurttaşlık algısı ve bilinci:(CÜ öğretim üyeleri örneğinde). *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(2), 107-130.
- Şen, E. (2023). Zamanın ötesinde geleneksellik ve çağdaşlık üzerine. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 867-887.
- Şen, H. (2012). *Kemalist modernleşme ve islamcı gelenek*. (2. Baskı). Kadim Yayınları. Ankara
- Şen, N. (2022). *Geleneksel ve modern toplumlar bağlamında farklı kuşaklarda büyü algısı: baby boomer ve z kuşağı örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Şener, S. (2009). *Sosyoloji-sosyal bilimlere alternatif yaklaşım*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Şerbetçioğlu, F. ve Tülin, H. (1959). *Yurttaşlık bilgisi öğretmen okulu kitabı II. İstanbul: Maarif Basımevi.*
- Şimşek, M. (2014). *Moderniteden postmodernliğe uzanan bir köprü: Zygmunt Bauman*. Yüksek Lisans. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- Şimşek, U., Özdemir, Y. ve Kaya, R. (2010). Türkiye Cumhuriyeti'nin yurttaşlık anlayışı ve tarihin kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9).
- Tanhan, F. ve Mukba, G. (2014). Spann-Fischer ilişki bağımlılığı ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmasına ilişkin psikometrik bir analiz. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 179-189.
- Tavşancıl, E. (2014). *Measuring attitudes and data analysis with SPSS. Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). On birinci kalkınma planı (2019-2023). <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf>

- Toku, N. (2002). Sosyolojide gelenek ve modernite. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 13, 149-162.
- Tuna, M., Şen, H. ve Durdu. Z. (2019). *Modern toplumun inşası; tarihsel ve sosyolojik bir perspektif*. (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık
- Turan, İ. (1986). Siyasal sistem ve siyasal davranış. İstanbul: Der Yayınları.
- Tutgun-Ünal, A. ve Deniz, L. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının incelenmesi. *Route educational and social science journal*. 3(2), 155-181.
- Tutkun, T. (2013). *Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyi ile aktif vatandaşlık bileşenlerinden temsili demokrasiye. protesto ve sosyal değişime katılım düzeyi arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- TÜİK. (2011-2024). İstatistiklerle Gençlik 2011-2024. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> adresinden erişim sağlanmıştır
- Türküne, M. (2006). *Siyaset*. (2. Baskı). Ankara: Lotus Yayınları.
- Ulusal Demokratik Enstitüsü. (2021). *Gençlerin politik tercihleri araştırması raporu*. Ulusal Demokrasi Enstitüsü
- URL-1. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2022-49670> 20 Ekim 2024
- URL-2. [Toptalent.co](https://www.toptalent.co) | Türkiye'deki Üniversiteler Listesi 2023 - En Güncel 20 Ekim 2024
- URL-3. <http://tdkterim.gov.tr>.2016 20 Ekim 2024
- URL-4.<https://www.okundugugibi.com/post/modern-ve-geleneksel-karışımı-moderneksel-toplumlar> 20 Ekim 2024
- Üskül, A. K., Hynie, M. ve Lalonde. R. N. (2004). Interdependence as a mediator between culture and interpersonal closeness for Euro-Canadians and Turks. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 2, 35-48.

- Williams, R. (2005). *Anahtar sözcükler*. (2. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- World Bank Group. (2012). Morocco- Promoting youth opportunities and participation. <http://documents.worldbank.org/curated/en/507941468109463283/pdf/687310REVISED00029020120Box369250B.pdf>
- Vural, M. (2003). *Siyaset felsefesi açısından muhafazakarlık*. (1. Baskı) İstanbul: Elis Yayınları.
- Yaşar, A.G. (2011). Orta çağdan günümüze “modernite”: doğuşu ve doğası. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (7), 10-26.
- Yazıcı, S., Arslan, H., Çetin. E. ve Dil. K. (2017). Aktif Yurttaşlık ölçme aracının geliştirilmesi üzerine bir araştırma. *Turkish studies- international periodical for the languages, literature and history of Turkish or Turkic*, (12)12, 251-272.
- Yeğen, M. (2005). Yurttaşlığın diyalektiği. yurttaşlığın trajedisi. *Amme İdaresi Dergisi*. 38(1). 69-87
- Yelken, R. (2000). Modern toplum üzerine kısa bir kavramsal tartışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 176-190.
- Yentürk, N., Kurtaran, Y. ve Nemutlu. G. (2008). *Türkiye’de gençlik çalışması ve politikaları* (Vol. 9). İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Yeşil, A. (2004). *Türkiye’de modernleşme ve bürokrasi Türkiye günlüğü*. Ankara Bahar. 76:105.
- Yılmaz, H. (2005). Gelenek. gelenekçilik. gelenekselcilik. *Muhafazakâr düşünce dergisi* (3), 35-50.
- Yücel, İ. ve Buz, S. (2022). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin aktif vatandaşlık öz yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gümüşhane üniversitesi sağlık bilimleri dergisi*. 11(3), 1095-1106

EKLER

Ek 1. Aktif Yurttaşlık Özyeterlilik Ölçeği

Değerli katılımcı Gümüşhane Üniversitesi / Lisansüstü Eğitim Enstitüsü /SosyolojiAnabilim Dalı Yüksek Lisans programı kapsamında, ‘Üniversiteli Gençlerin Geleneksellik Ve Modernlik Bağlamında Yurttaşlık Algısı (Gümüşhane Üniversitesi Örneği)’ başlıklı Yüksek lisans tezi için kullanılacaktır. Gönüllü olarak katıldığınız bu çalışmada vereceğiniz cevapların, samimi duygularınızı yansıtır olması, araştırmanın güvenilirliği açısından önemlidir. Anketimize yapacağınız katkılardan dolayı teşekkür eder, yaşantınızda başarılar dilerim.

Elif YILMAZ

Cinsiyet: Kadın (). Erkek ()

Yaşınız: 18-21(). 22-25 (). 26-29 (). 30+ ()

Gelir durumunuz: Gelirim giderimden az (). Gelirim giderim eşit (). Gelirim giderimden fazla ()

Doğduğunuz Coğrafi Bölge: Marmara (). Ege (). Akdeniz (). Karadeniz (). İç Anadolu ().

Doğu Anadolu (). Güneydoğu Anadolu ()

Ailenizin yaşadığı yerleşim birimi: Köy (). Kasaba (). İlçe (). İl ()

Kardeş sayısı : Kardeşim yok (). 1-2 (). 3-4 (). 5-6 (). 7 ve üstü ()

Anne eğitim düzeyi: Okur yazar değil (). İlkokul (). Orta okul (). Lise (). Üniversite (). Lisansüstü ()

Baba eğitim düzeyi: Okur yazar değil (). İlkokul (). Orta okul (). Lise (). Üniversite (). Lisansüstü ()

Sosyal medyayı aktif günde kaç saat kullanıyorsunuz: 0-2 (). 3-4 (). 5-6 (). 7 saat ve üstü()

Aktif Yurttaşlık Öz-yeterlilik Ölçeği		Hiç	Kısmen	Kararsızım	Biraz	Tamamen
1	Siyasette neler olup bittiğini anlayabiliyorum.					
2	Siyasi konular hakkında kendi kendime düşünce geliştirebiliyorum.					
3	Dünyada ve Türkiye’de cereyan eden olayları rahatlıkla yorumlayabilirim					
4	Siyasi partilerin genel düşüncelerini söyleyebilirim.					
5	Başkalarına yardım etme becerime güveniyorum.					
6	Çevremdeki veya bulunduğum toplumdaki sosyal sorunların çözümüne katkı yapabiliyim					
7	Kendi toplumumu (köyümü/mahallemi) geliştirecek faaliyetlere rahatlıkla katılabilirim.					
8	Bir derneğin, vakfın veya başka insanların düzenlediği faaliyetlere rahatlıkla katılabilirim.					
9	Çevremdeki veya bulunduğum toplumdaki sorunlarla ilgilenebilirim.					
10	Bir haksızlığa uğradığımda hakkımı arayabilirim.					
11	Bir devlet dairesine gittiğimde, derdimi rahatlıkla anlatabilirim					
12	Yaşadığım yerin doğal çevresine zarar verildiğinde buna karşı çıkabilirim.					
13	Haksız gördüğüm bir şeyi protesto edebilirim.					
14	Ortak bir tepki için insanlarla bir araya gelebilirim.					
15	Toplumsal veya diğer insanların yararına olan ortak bir faaliyete öncülük edebilirim					
16	Bir vatandaş olarak, gerektiğinde sorumluluk üstlenebilirim.					
17	Kendi fikrimi bildirmek için bir politikacı, hükümet görevlisi veya yerel yönetim görevlisi ile bağlantı kurabilirim.					
18	Kendimi aktif bir vatandaş olarak görüyorum					

Ek 2. Geleneksellik ve Modernlik Ölçeği

	Geleneksellik-Modernlik Ölçeği	Hiç	Kısmen	Kararsızım	Biraz	Tamamen
1	Sosyal hayatımı dini kurallara göre yaşamaya çalışırım					
2	Düzenli ibadetlerimi yerine getirmediğimde mutsuz olurum.					
3	Dini inancım kişisel kimliğimin önemli parçalarından birisidir.					
4	Benim için dini emirler, resmi yasalardan daha önemlidir.					
5	Din olmazsa ahlak da olmaz.					
6	Mezhebim kişisel kimliğimin önemli parçalarından birisidir.					
7	Bankacılık, sağlık ve eğitim gibi hizmetleri alırken kendi cinsimden insanlarla muhattap olmak isterim.					
8	Alnımıza yazılmış olanın dışına çıkamayız					
9	Zorunlu bir durum olmadığı sürece bankalardan uzak durmayı tercih ederim.					
10	Farklı cinsel tercihleri olan kişiler bende kuşku uyandırır.					
11	Aile içerisinde kadın ve erkeğin üstlenmesi gereken rollerin değişmez olduğu kanaatindeyimdir.					
12	Aile düzeninin sağlanmasının aile reisinin görevi olduğunu düşünürüm.					
13	Mesleklerin çoğu kadın ve erkek mesleği olarak iki ayrılır.					
14	Büyük ve küçük kardeşler arasında ast-üst ilişkisi olmasını doğal karşılarım.					
15	Aile büyüklerimin benim için doğru kararları verdiklerini düşünürüm					
16	Geçmiş zamanlarda hayatın daha anlamlı olduğunu düşünüyorum.					
17	Geçmiş dönemlerde yaşayan insanların daha huzurlu bir hayat sürdüğünü düşünürüm.					
18	Geçmiş zamanlara özlem duyuyorum.					
19	Geçmiş dönemlerdeki toplumsal hayatın daha düzenli olduğunu düşünürüm					
20	Yakın çevremdeki insanları üzmemek için benden istedikleri zor işlere katlanmaya çalışırım					
21	Çevremdeki insanların onaylayacakları davranışları sergilemeye özen gösteririm.					
22	Davranışlarımı ailemin beklentilerine göre düzenlemeye özen gösteririm.					
23	Uyumlu bir insan olmanın her türlü sorunu çözeceğini düşünürüm.					
24	Şehirde yaşayan bir insanın memleketi ile bağıını koparmaması gerektiğini düşünürüm.					
25	Fırsat buldukça köyüme gitmeye çalışırım.					

ETİK KURUL KARARI

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Sayı : E-95674917-108.99-165029

Konu : ETİK ONAY

Sayın Doç. Dr. Muammer AK

1-"ÜNİVERSİTELİ GENÇLERİN GELENEKSELLİK VE MODERNLİK BAĞLAMINDA YURTTAŞLIK ALGISI (GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)"

2-"SOSYAL HİZMET MERKEZİ ÇALIŞANLARININ STRES DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (GÜMÜŞHANE VE BAYBURT ÖRNEĞİ)"

3-"SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİN ÇOCUKLARINA İLİŞKİN ALGISI (RİZE İLİ ÖRNEĞİ)"

konulu etik kurul başvurularınız; Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun **28/02/2023 tarih ve 2023/1** sayılı toplantısında görüşülmüş olup; projelerin yürürlükteki mevzuata uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir. Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Günay ÇAKIR
Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Elif YILMAZ 2017 yılında İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal Hizmet alanında lisans eğitimine başlayıp 2021 yılında mezun oldu. 2022 yılında Gümüşhane Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında eğitime başlamıştır. Orta derecede İngilizce bilmektedir. Evli ve 1 çocuk annesidir.

